

caiete
VIAȚĂ CREȘTINĂ

Foarte umani, foarte divini

O hartă spirituală
pentru a desfășura
virtuțile creștine

JAVIER YÁNIZ FERNÁNDEZ (ed.)

Javier Yániz Fernández (ed.)

FOARTE UMANI, FOARTE DIVINI

O HARTĂ SPIRITUALĂ PENTRU A DESFĂȘURA ZI DE ZI VIRTUȚILE CREȘTINE

www.opusdei.org

Conținuturi

- Prezentare
- Isuse, ce trebuie să facem noi? Viața harului
- Drumul se află în noi înșine. Credință, speranță și iubire.
- Să căutăm sentimentele lui Cristos
- Ca să fim prieteni. Virtuțile conviețuirii.
- Până la punerea în practică. Prudența.
- Munca noastră, plămada lui Dumnezeu. Virtuțile muncii.
- Bătălia formării noastre. Să primim noutatea creștină.
- Harul de a privi împreună cu Dumnezeu. Virtuțile contemplației.
- Te voi urma oriunde Te vei duce. Tăria.
- Atunci, lumea îți vorbește. Cumpătarea.
- Ceea ce contează cu adevărat. Sărăcia de spirit.
- Din toată inima ta. Castitatea.
- Cuvinte adevărate pentru a ilumina. Sinceritatea.
- Simplitatea, pentru a vedea calea limpede. Simplitatea
- În cele ale Tatălui meu. Ascultarea.
- Puterea delicată a încrederii.
- Libertatea interioară, sau bucuria de a fi tu însuși.
- Noi, habitatul virtuților. Dimensiunea relațională a vieții bune.

- Vrednic și drept este. Dreptatea (I)
- Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui: Dreptatea (II)
- Să dai ce este mai bun din tine

Prezentare

Cartea pe care o ai în mâini este o invitație de a împăca ceea ce este mai profund în umanitatea ta cu ceea ce este mai înalt în vocația ta divină. Dorințele de împlinire, de dreptate, de iubire adevărată, care bat în inima ta, nu sunt iluzii naive: Dumnezeu le-a pus acolo. Sfințenia pentru care Domnul te-a creat vrea să înflorească în cotidian, în acțiunile, relațiile și căutările tale cele mai sincere, mereu pe firul unei relații tot mai apropiate cu El.

Foarte umani, foarte divini, titlul seriei de articole publicate pe *opusdei.org*, pe care le prezentăm aici reunite, face ecou acestor cuvinte ale sfântului Josemaría: „Dumnezeu ne vrea foarte umani. Capul să atingă cerul, dar tălpile să pășească sigure pe pământ. Prețul pentru a trăi creștinește nu este să încetezi de a fi om sau de a abdica de la efortul de a dobândi aceste virtuți pe care unii le au, chiar dacă nu Îl cunosc pe Cristos. Prețul fiecărui creștin este sângele răscumpărător al Domnului nostru, care ne vrea – insist – foarte umani și foarte divini, cu strădania zilnică de a-L imita pe El, care este *perfectus Deus, perfectus homo*”[1].

Fiecare dintre capitolele acestei cărți propune un mic pas, de la interioritate — precum ascultarea sinceră a propriului suflet sau contemplarea senină a lumii — până la însoțirea fraternă, încredere, sărăcia inimii sau flexibilitate, care este și ea o trăsătură esențială a virtuții. O sumă de gesturi cotidiene care, rânduite de iubire, alcătuiesc adevăratul drum al transformării. O hartă spirituală pentru a ne apropia de Dumnezeu nu doar fără a renunța la umanitatea noastră, ci desfășurând-o în armonie cu Cristos, singurul care îl revelează pe om lui însuși[2].

Unele dintre lucrările sfântului Josemaría (*Drum, Brazdă, Forja, E Cristos care trece, Prietenii lui Dumnezeu, Sfântul Rozariu, Calea Crucii, Convorbiri, În dialog cu Domnul, Scrisori*) sunt citate în această carte doar cu indicarea autorului și a titlului. Referințele bibliografice pot fi găsite la www.escriva.org, împreună cu textul complet în limba spaniolă și în traducere în mai multe limbi. Atunci când titlul unei lucrări este însoțit de mențiunea „ediție critico-istorică”, este vorba despre volumul respectiv din *Obras completas de Josemaría Escrivá*, Rialp, Madrid.

[1] Sf. Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 75

[2] Cf. Conciliul Vatican II, *Gaudium et Spes*, nr. 22.

Înapoi la conținut

Isuse, ce trebuie să facem noi? Viața harului

Citind *Confesiunile* Sfântului Augustin, putem fi surprinși să descoperim cum acesta începe, la un moment dat, să descrie influența „greutății” asupra lucrurilor materiale din jurul său. Cu cunoștințele specifice secolului al IV-lea, cel care avea să devină episcop de Hippona observă că există ceva ce face ca focul să se îndrepte întotdeauna în sus, în timp ce o piatră cade întotdeauna în jos. Remarcă, de asemenea, că uleiul, atunci când este amestecat cu apă, tinde mereu să se așeze deasupra, sau că, într-un fel, tot ce este dezordonat caută ordinea pentru a se odihni. Sfântul Augustin intuiește că, în toate aceste mișcări, lucrurile sunt ghidate de „greutatea” lor. Și atunci, într-un limbaj poetic, mărturisește: „Greutatea mea este iubirea mea; ea mă duce oriunde sunt condus”^[1]. Aceasta este o experiență universală: ceea ce ne mișcă este ceea ce dorim, ceea ce căutăm, ceea ce vrem. Întotdeauna aspirăm la satisfacerea unei dorințe care să dureze. Această „greutate” ne conduce spre fericire, mai mult sau mai puțin deplină. De aceea, nu vrem să ne lăsăm înșelați de o simplă plăcere trecătoare. Cum putem descoperi această iubire care l-a condus pe Sfântul Augustin?

Procesul fiecărei povești

„Ce trebuie să fac pentru a ajunge în cer?”, L-a întrebat un tânăr pe Isus (cf. Lc 18,18). Este un pasaj din Scriptură care ne face să rămânem în liniște, cu sufletul la gură, pentru că ridică o întrebare care ne privește pe toți. Ce va răspunde cel care este Dumnezeu și om? Totuși, chiar înainte de a răspunde, tânărul folosește o expresie în care Domnul detectează ceva curios: I se adresează lui Isus numindu-l „Bunule Învățător”. Răspunsul lui Isus ni se poate părea un pic tranșant: „Nimeni nu este bun, decât *unul* singur: Dumnezeu” (Lc 18,19). Domnul Și-a dat seama – nu știm cum – că, deși tânărul căuta *ceva mai* profund în viața sa, în realitate el credea că acest „ceva” putea fi găsit într-un bun creat, ceva ce putea controla și de care se putea agăța aici, pe pământ. De aceea, chiar dacă în întrebarea următoare Isus se asigură că tânărul se străduia să respecte legea lui Dumnezeu, vrea să meargă mai departe: vrea să-l determine să rupă definitiv cu mulțumirea secretă a împlinirii de sine și cu idolii prosperității umane. „Îți mai lipsește un lucru: vinde tot ce ai, dă săracilor, și vei avea o comoară în ceruri. Apoi, vino și urmează-mă” (Lc 18,22). În această scenă vedem chemarea Domnului, intuim lupta interioară a tânărului, iar în final asistăm la retragerea sa tristă. Poate că Isus visase la un mare discipol, dar tânărul s-a întors la confortul casei sale, la bogățiile și prietenii săi.

Acea mare fericire la care aspira tânărul nu este imediat la îndemână. Nu o putem nici gestiona, nici controla. Singura opțiune este să ne abandonăm în mâinile lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Paul al II-lea spunea: „Dacă Dumnezeu este

singurul Bine, niciun efort uman, nici chiar respectarea celor mai riguroase porunci, nu poate «împlini» Legea, adică să-L recunoască pe Domnul ca Dumnezeu și să-I ofere adorarea care I se cuvine numai Lui (cf. Mt 4,10). «Împlinirea» poate veni doar ca dar al harului divin^[2]. De aceea, poate mai presus de toate, avem nevoie de răbdare, de a învăța să așteptăm activ. Iubirea creștinului nu este o sclipire trecătoare – deși uneori poate fi – ci o poveste de iubire, iar toate poveștile urmează un proces. „Harul, de obicei, acționează *la timpul său* și nu îi place să fie forțat”^[3]. Tânărul căuta, poate, satisfacția imediată a dorinței sale. De aceea se neliniștea, fără să-și dea seama că iubirea lui Dumnezeu, asemenea seminței semănate, are nevoie de timp pentru a crește alături de Cristos. Totuși, vedem în Evanghelie cum Isus îi pregătea pe ucenicii săi treptat, fără grabă, dar și fără întârzieri. Din închisoare, Sfântul Ioan Botezătorul, poate puțin nerăbdător, trimite să-L întrebe pe Cristos prin intermediul discipolilor săi: „Tu ești cel care trebuie să vină, sau trebuie să așteptăm pe altul?” (Lc 7,20). Și noi, uneori, putem gândi că Cristos nu este suficient de grăbit și putem simți nerăbdarea de a deveni mai buni dintr-o dată, de pe o zi pe alta.

Pentru a forma o dorință fermă

Știm că discipolii – la fel ca toți ceilalți – aveau nevoie de timp, deoarece, asemenea tânărului bogat, trebuiau mai întâi să-și purifice imaginațiile deșarte pe care și le făuriseră: tentația succesului, a prestigiului, a gloriei omenești, a unei vieți comode. Trebuiau să înțeleagă lucruri esențiale, precum angajamentul de „a se ruga mereu fără a slăbi” (Lc 18,1) sau lecția de a ierta „de șaptezeci de ori câte șapte” (Mt 18,22). Dar, odată ce Domnul a văzut că apostolii aveau o pregătire minimă, după ce s-a rugat întreaga noapte, i-a trimis pe fiecare în parte (cf. Mt 10,1-5; Lc 6,12). Totuși, aceasta nu înseamnă că procesul formativ al apostolilor se încheiase, nici pe departe. Sfântul Josemaría spunea adesea că formarea unui apostol nu se termină niciodată. Era evident că, pentru mulți dintre ei, chemarea lui Dumnezeu nu pătrunsese încă suficient de adânc: unii și-au pierdut interesul pentru învățăturile Sale, „s-au întors și nu mai umblau cu El” (In 6,66), iar alții L-au părăsit pe Isus chiar în timpul ultimei Sale încercări. În definitiv, nici unii, nici alții nu aveau o dorință fermă, stabilă și disciplinată.

Treptat, cu o răbdare divină, Dumnezeu se apropie de inima noastră, ne cheamă și ne trimite să vestim Evanghelia tuturor oamenilor. El face aceasta prin momentele de meditație personală, adorație euharistică, rugăciunile vocale în care reluăm cuvintele pe care Biserica ni le propune, dar și prin contemplarea continuă pe parcursul zilei. Descoperim intimitatea cu El, gustăm prietenia Sa, privirea Sa, fermitatea Sa, înțelegerea Sa... Dumnezeu ne pregătește și prin încercările vieții, într-un proces conștient și deloc automat, prin care, treptat, ne eliberăm de idolii noștri, mari și mici, interiori și exteriori, pentru a-I face mai mult loc lui Isus în sufletul nostru. În cele din urmă, El se apropie de inima noastră și prin munca noastră continuă, care ne umple întreaga zi: „Tatăl Meu lucrează mereu, și Eu de asemenea lucrez” (In 5,17). Cel care a pus în inima noastră dorința de bine – „greutatea” care îl călăuzea pe Sfântul Augustin – este Același care va împlini această aspirație.

Armonia bunurilor

De-a lungul vieții, de multe ori greșim căutând bunuri efemere, care nu umplu inima, bunuri aparente care nu ne conduc la Dumnezeu, izvorul oricărui bine. Reflectând la neliniștea tânărului bogat cu privire la ce trebuie să *facă* pentru a ajunge în cer, Sfântul Ioan Paul al II-lea subliniază că „doar Dumnezeu poate răspunde la întrebarea despre bine, deoarece El este Binele. De fapt, a te întreba despre bine înseamnă, în ultimă instanță, a te îndrepta spre Dumnezeu, plenitudinea bunătății. Isus arată că întrebarea tânărului este, de fapt, una religioasă, iar bunătatea, care atrage și în același timp angajează omul, își are izvorul în Dumnezeu; mai mult decât atât, ea este Dumnezeu Însuși”^[4].

Când mulți L-au părăsit, Isus i-a întrebat pe cei doisprezece dacă și ei vor să plece. Petru a răspuns: „Doamne, la cine să mergem? [...] Tu ești Sfântul lui Dumnezeu” (In 6,68-69). În acea chemare a iubirii, ei au descoperit sensul ultim al vieții lor: Împărăția lui Dumnezeu, viața veșnică, cerul. Petru a descoperit ceea ce Sfânta Tereza de Ávila avea să spună mai târziu: „Numai Dumnezeu este suficient”^[5]. A găsit comoara ascunsă. Este momentul în care celelalte dorințe își găsesc un loc armonios, rezonabil și ordonat în inima sa; atunci bunurile la care tind aceste dorințe devin un ansamblu bine echilibrat. Nu trebuie să fugă de ele, dar nici să le permită să-l domine. Cel care Îl găsește pe Dumnezeu mai presus de toate celelalte bunuri se simte liber, detașat, pregătit să ducă forța Evangheliei tuturor creaturilor. În același timp, posibilitatea de a nu alege acest drum „reprezintă clar-obscurul libertății umane. Domnul ne invită și ne îndeamnă – pentru că ne iubește profund! – să alegem binele”^[6].

Sfântul Josemaría ne îndemna să iubim lumea cu pasiune, nu pentru că lumea creată ar fi un absolut, ci pentru că este primul dar al lui Dumnezeu, prima sursă a dorințelor care iau naștere în inima omului. Totuși, aceste dorințe cer să fie lărgite de iubirea care dă sens tuturor acțiunilor noastre. Această dorință divină profundă aduce unitate întregii noastre existențe; ea nu elimină dorințele umane – de companie, de viitor, de proiecte – ci le purifică și le integrează într-o chemare la intimitate cu Dumnezeu. Sfântul Augustin observa că virtuțile morale, conducându-ne spre fericire, se identifică de fapt cu iubirea de Dumnezeu. Toate eforturile noastre de a dobândi ușurința și plăcerea de a face binele sunt, de fapt, eforturi de a iubi. De aceea, episcopul de Hippona definea fiecare virtute în raport cu această iubire: cumpătarea este iubirea care se păstrează incoruptibilă, tăria este iubirea care îndură totul, dreptatea este iubirea care nu deviază, iar prudența este iubirea care știe să discerne cum să iubească mai mult^[7].

Drumul pentru a ajunge la armonia dorințelor noastre se consolidează pe parcursul întregii vieți, căci este întotdeauna o poveste. Adesea suntem prea grăbiți, luăm decizii pripite, căutăm satisfacții imediate... Însă aceasta nu este o logică potrivită pentru a începe această călătorie. În engleză, uneori se spune că cineva „cade în dragoste” (*falls in love*), ca și cum ar fi ceva ce se întâmplă brusc. Deși uneori o astfel de scânteie poate exista, drumul întreg nu va fi mereu așa. Ne poate surprinde rapiditatea cu care Maria i-a răspuns îngerului la vestea că va fi mama lui Mesia, ca și cum ar fi descoperit dintr-o dată și în mod fulgerător iubirea divină. În realitate, Dumnezeu lucra în sufletul Mamei noastre încă din momentul conceperii sale imaculate și pe tot parcursul vieții sale, o viață care a fost, de la început, o poveste de iubire.

[1] Sfântul Augustin, *Confesiunile*, cartea 13, capitol 9.

[2] Sfântul Ioan Paul II, Litt. enc. *Veritatis splendor*, nr. 11.

[3] Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 668.

[4] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Litt. enc. *Veritatis splendor*, nr. 9.

[5] Sfânta Tereza din Ávila, extrasul unui autograf găsit în cartea sa de rugăciuni.

[6] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 24.

[7] Cf. Sfântul Augustin, «Despre cutumele Bisericii Catolice și manicheii» I, 15, 25.

[Înapoi la conținut](#)

Drumul se află în noi înșine. Credință, speranță și iubire.

O căutare neîncetată a lui Dumnezeu. Așa a fost viața sfântului Augustin: o căutare pasionată, care nu găsea întotdeauna căile ce-l duceau cu adevărat la El. În anii tinereții sale, îl mișca puternic interesul pentru literatură și admirația pe care o stârneau în ceilalți abilitățile sale retorice. Uneori, însă, impulsurile sale îl îndepărtau mai degrabă de Dumnezeu și chiar a adoptat moduri de gândire aflate la antipozii credinței creștine. Totuși, căutarea adevărului și lectura Sfintei Scripturi l-au apropiat treptat de creștinism. Poate având în minte acest proces și după ce a cunoscut multe persoane înțelepte cu care a împărtășit neliniștile, dar care nu au ajuns la Cristos, sfântul Augustin a scris că, oricât de corecte ar fi raționamentele, „nu toți găsesc drumul. Înțelepții lumii înțeleg că Dumnezeu este o viață veșnică, imuabilă, dar Îl văd de la distanță (...). Fiul lui Dumnezeu, care este mereu Adevărul și Viața în Tatăl, asumându-Și umanitatea, a devenit calea pentru noi, cei care nu aveam unde să mergem spre adevăr. Urmează-L pe El, omul, și vei ajunge la Dumnezeu”^[1].

Ajungem la Dumnezeu prin Cristos

Poate nu este greu de înțeles că pe Dumnezeu Îl căutăm și că El ne așteaptă la sfârșitul călătoriei. La fel se întâmplă și cu originea: descoperim în noi un impuls și bănuim că vine de la El. Totuși, poate fi mai complicat să experimentăm că Dumnezeu este și calea: la Dumnezeu se ajunge prin El. Și tocmai pentru ca noi să putem parcurge această cale, L-a trimis pe Fiul Său în lume; pe El nu doar că putem să-L ascultăm, să-L privim sau să-L atingem, dar putem chiar să participăm la viața Sa. Isus „nu S-a limitat să ne arate calea pentru a-L găsi pe Dumnezeu, o cale pe care am putea-o urma noi înșine, ascultându-I cuvintele și imitându-I exemplul. Mai degrabă, pentru a ne deschide poarta eliberării, Cristos Însuși a devenit calea: «Eu sunt calea» (In 14,6)”^[2].

Liturgia Bisericii o confirmă, când, la finalul rugăciunii euharistice, preotul proclamă ridicând pâinea și vinul: „Prin Cristos, cu Cristos și în Cristos...”. La Dumnezeu putem ajunge doar prin Cristos, cu Cristos și în Cristos. Persoana Sa este calea pe care trebuie să o urmăm, adevărul cu care putem ajunge la țelul nostru și viața în care putem trăi propria noastră viață. De aceea, de la prima dată în Cenacol, fiecare celebrare a Euharistiei culminează cu împărtășirea cu trupul lui Isus: Dumnezeu Se face hrană pentru drum; drumul care este El Însuși.

Alege această cale și viața îți va deveni plină. „Credința se naște din întâlnirea cu Dumnezeul Cel viu care ne cheamă (...). Ea se prezintă ca o lumină pe drum, care ne orientează pașii în timp”^[3]. Sfântul Josemaría savura cu deosebită plăcere

certitudinea că L-a găsit pe Cristos, același din Evanghelie: „Isus este calea. El a lăsat pe pământ urmele clare ale pașilor Săi (...). Ce-mi place s-o repet! Isus Cristos, Același care a fost ieri pentru apostoli și pentru cei care Îl căutau, trăiește astăzi pentru noi”^[4].

Trei raze de lumină

Evanghelia după Ioan spune despre Ioan Botezătorul că „a venit ca martor, pentru a da mărturie despre Lumină, ca toți să creadă prin el. El nu era Lumină, ci a venit să dea mărturie despre lumină” (In 1,6-8). Această Lumină despre care Ioan mărturisea vrea să se manifeste și în fiecare botezat. De fapt, dacă Cristos este „Lumină din Lumină”, cum proclamăm într-una dintre versiunile Crezului, putem spune că și creștinii care Îl primesc și „cred în numele Său” (In 1,12) sunt, la rândul lor, lumină din această Lumină. De aceea, când cerem de la Dumnezeu lumină pentru a vedea, cerem de fapt să fim și noi, ca Ioan Botezătorul, mărturisitori ai Luminii în lume.

Nu ne este suficientă doar fulgerarea care ne-a permis să pornim pe drum; nici razele de lumină care ne ajută să ne orientăm în viață. Avem nevoie de o lumină care să ne însoțească din interior. Avem nevoie de o putere care să aprindă și să înnoiască lumina noastră. Aceasta este lucrarea virtuților teologale în sufletul nostru: credința, speranța și iubirea, ca trei raze de lumină, ca cele trei culori fundamentale ale vieții lui Dumnezeu în noi. Aceste trei virtuți, de fapt „adaptează facultățile omului pentru a participa la natura divină”^[5]; prin ele „Domnul nostru ne face ai Săi, ne divinizează”^[6].

Credința, speranța și iubirea corespund, într-un sens, celor „trei dimensiuni ale timpului: ascultarea credinței primește Cuvântul care vine din veșnicie și, proclamându-l în istorie, se transformă în iubire, în prezent, deschizând astfel poarta speranței”^[7]. Credința ne precedă: ne spune de unde venim, dar și unde mergem; nu este doar amintirea trecutului, ci și lumina care luminează viitorul: ne deschide spre speranță, ne proiectează spre viață. Iar în centrul firului întins între aceste două puncte se află caritatea, iubirea, care se trăiește întotdeauna în prezent. Cu puterea credinței și încrederea în speranță, ne putem spune: „aici și acum, în această persoană, în această situație, pot fi, cu toate limitările mele, lumina lui Dumnezeu, iubirea lui Dumnezeu”.

Noutatea vine dintr-o viață cu El

„Lumea suferă o mare nevoie, copiii mei – spunea într-o ocazie sfântul Josemaría – pentru că milioane și milioane de suflete nu Îl cunosc pe Dumnezeu, nu au văzut încă lumina Mântuitorului. Fiecare dintre voi trebuie să fie, așa cum vrea Domnul, «*quasi lucernae lucenti in caliginoso loco*, ca o lampă aprinsă în mijlocul întunericului»”^[8].

Lumina acestei lămpi provine din două surse. Prima ne aparține prin simplul fapt că am fost creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Această sursă nu ne părăsește niciodată și se manifestă prin capacitatea noastră de a înțelege adevărul, prin dorința noastră de a alege binele și, chiar mai profund, prin demnitatea noastră, care provine din faptul că am fost făcuți de un Creator infinit de înțelept, plin de iubire, liber, nu de un simplu accident al întâmplării. La această sursă de lumină se adaugă torentul „regenerării realizate prin Botezul

nostru, care face ca fiecare creștin să aibă, ontologic, o viață nouă care pulsează în el”^[9]. Acest sacrament vindecă rana păcatului moștenit de la strămoșii noștri și ne face mai capabili de a lumina lumea din jurul nostru.

Aceste două mari surse – fiind creați după chipul lui Dumnezeu și Botezul nostru – ne îndeamnă să reflectăm lumina lui Dumnezeu. Când un învățător al legii, ascunzându-se de ceilalți, s-a apropiat de Isus pentru a-L întreba cum să trăiască cu adevărat aproape de Dumnezeu, El i-a răspuns: „Cel care lucrează conform adevărului vine la lumină” (In 3,21). De asemenea, acțiunile noastre, ghidate de milostivirea lui Dumnezeu, generează lumină dacă ne lăsăm conduși de bunătatea noastră și de harul Său, dacă ne debarasăm de ceea ce ne îndeamnă uneori să mergem într-o direcție opusă. Această familiaritate cu lumina lui Dumnezeu, această ușurință de a alege bunurile mai mari în locul celor aparente, se transformă treptat într-o „connaturalitate între om și adevăratul bine. O astfel de connaturalitate se bazează și se dezvoltă în atitudinile vituoase ale omului: prudența și celelalte virtuți cardinale, dar mai ales virtuțile teologale ale credinței, speranței și iubirii”^[10].

Identificarea cu Isus Cristos constă în dezvoltarea, prin harul și primirea pe care o oferim Lui în sufletul nostru, a acestei connaturalități tot mai mari cu El, astfel încât să putem ajunge să avem aceleași sentimente ca și El (cf. Flp 2,5), aceleași atitudini ca și El. Cu cât avansăm în apropierea noastră de Isus, cu atât mai mult înțelegem că sfințenia căutată nu constă în lupta de a atinge un anumit standard moral, ci în a parcurge un drum de încredere alături de Dumnezeu, prin care simțim cu El, suferim cu El, trăim cu El. Sfântul Josemaría o ilustra perfect: „În momentele de oboseală și de descurajare, du-te cu încredere în fața Domnului, spunându-I, asemenea prietenilor noștri: «Isuse, Tu știi ce trebuie să faci... înainte de a începe lupta, eu sunt deja obosit»”^[11]. Aceasta este responsabilitatea creștinului: să răspundă împreună cu El: „Isuse, iată-mă. Cu Tine. Tu știi ce trebuie să faci...”

Astfel înțeleasă, viața creștină nu constă în a adera la un sistem de idei, ci în a-ți pune încrederea într-o persoană: în Cristos. Așa au trăit mulți bărbați și femei de-a lungul istoriei. Astăzi nu avem nici un alt mesaj, nici alte mijloace. Ca și ei, sarcina noastră este să luminăm lumea din interior, așa cum scrierile primelor secole descriau grafic: „Creștinii sunt în lume ceea ce este sufletul în trup (...). Locul pe care Dumnezeu le-a dat este atât de important încât nu li se permite să-l părăsească”^[12]. A fi sufletul lumii – aceasta este calea noastră, iar calea o avem în noi înșine. Este Isus Cristos, care vrea ca noi să fim, ca și El, foarte umani și foarte divini.

[1] Sfântul Augustin, *Predici* 141, nr. 1-4.

[2] Congregația pentru Doctrina credinței, scrisoare *Placuit Deo*, nr. 11.

[3] Papa Francisc, Litt. enc. *Lumen fidei*, nr. 4.

[4] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 127.

[5] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1812.

[6] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 98.

[7] J. Ratzinger, *Communio. Un programa teológico y eclesial*, Encuentro, Barcelona 2013, p. 303.

[8] Sfântul Josemaría, note luate cu prilejul unei reuniuni familiale, 2 iunie 1974.

[9] Fernando Ocariz, «Vocația la Opus Dei ca vocație în Biserică», în *El Opus Dei en la Iglesia*, Rialp, Madrid, 2001, p. 173.

[10] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Litt. enc. *Veritatis splendor*, nr. 64.

[11] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 244.

[12] *Scrisoare către Diognet*, VI.

[Înapoi la conținut](#)

Să căutăm sentimentele lui Cristos

Deja Îi adresaseră lui Isus mai multe întrebări, cu intenția de a-L face să Se poticnească în discursul Său. Domnul le răspundea, pe rând, fără să-Și piardă răbdarea. La final, un cărturar se apropie, impresionat de tot ce auzise. Admirând răspunsurile Învățătorului, își exprimă public o întrebare care îl frământa de mult timp: Care este *lucrul cel mai important* în viață? El, obișnuit să împlinească cu minuțiozitate chiar și cele mai mici prescripții, uneori se simțea dezorientat: nu reușea să deosebească esențialul printre toate cele pe care le făcea. Așadar, își ia inima în dinți și întreabă: „Care este cea dintâi dintre toate poruncile?” (Mc 12,28).

Isus vrea să-i lumineze interiorul, căci acest om căuta sincer fericirea, și folosește câteva cuvinte din Scriptură care au tonalitatea limbajului îndrăgostiților: „Să-L iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta” (Mc 12,30).

Isus dorește să ne facă să înțelegem că viața celor care cred în Dumnezeu „nu se poate reduce la o ascultare anxioasă și forțată, ci trebuie să aibă iubirea ca principiu”^[1]. Să iubești din toată inima, cu tot cugetul, din tot sufletul și cu toată puterea. Dar cum să reușim acest lucru? Sfântul Paul le indica filipenilor drumul: „Să aveți în voi gândirea care era în Cristos Isus” (Flp 2,5). Adică, să simți și să reacționezi, în fața oamenilor, a evenimentelor și a situațiilor, așa cum ar face Isus. Pornind de la sentimentele lui Cristos, putem depăși dezbinările interioare care amenință stabilitatea iubirii. Dacă, pe lângă faptul că urmăm pașii și învățăturile Domnului, căutăm să-I împărtășim sentimentele, vom descoperi acea simplitate și fericire pe care cărturarul o căuta.

Importanța lumii interioare

Catehismul Bisericii ne spune că pasiunile, sentimentele, „sunt componente naturale ale psihicului uman, ele constituie un loc de trecere și asigură legătura dintre viața sensibilă și viața spiritului”^[2]. Ele sunt prezente în viața tuturor oamenilor și, prin urmare, au fost prezente și în viața lui Cristos. Știm, de exemplu, că Isus a plâns la mormântul prietenului său Lazăr (cf. In 11,35), că a reacționat cu fermitate împotriva negustorilor care transformaseră Templul din Ierusalim într-un loc de comerț (cf. In 2,13-17), și că S-a bucurat văzând cum cei simpli au primit Evanghelia (cf. Mt 11,25).

Pentru a înțelege mai bine această dimensiune a afectivității noastre, trebuie mai întâi să facem distincția între acțiunile noastre, pe de o parte, și sentimentele sau pasiunile noastre, pe de alta; cu alte cuvinte, între ceea ce facem și ceea ce ni se întâmplă. Vorbim despre acțiune atunci când concepem un proiect și realizăm

ceva din proprie inițiativă: de exemplu, atunci când decidem să studiem sau să vizităm un prieten bolnav. Alteori, în schimb, ne putem trezi surprinși de o reacție neașteptată în fața unei situații: mânie în fața unui cuvânt pe care îl considerăm ofensator, tristețe la aflarea veștii morții neașteptate a unei persoane dragi sau invidie față de un bun pe care ne-am dori să-l avem. Aceste fenomene sufletești, care se declanșează fără voința noastră, se numesc sentimente sau pasiuni.

Deoarece sentimentele nu sunt alese de noi, ele nu constituie nici un merit, nici un păcat. Totuși, acest lucru nu înseamnă că sunt mereu neutre, deoarece „primesc o calificare morală în măsura în care sunt influențate de rațiune și voință”^[3]; adică, în măsura în care le căutăm în mod activ sau consimțim la ele, acceptându-le. Spontaneitatea cu care apar sentimentele în noi nu implică faptul că ar fi lipsite de importanță pentru viața creștină; de fapt, este tocmai opusul: sentimentele presupun un prim „verdict” asupra evenimentului care le declanșează și sugerează o direcție de acțiune ulterioară. Le putem modela treptat, pentru ca ele să corespundă din ce în ce mai mult cu ceea ce dorim cu adevărat.

De exemplu, în fața unui eveniment perceput ca bun, poate apărea o pasiune precum bucuria sau entuziasmul, care, la rândul lor, sugerează acțiuni precum aprobarea sau apropierea de cineva. În schimb, în fața unui eveniment perceput ca rău, pot apărea mânie sau tristețe, care sugerează reproșul sau distanțarea. Firește, există situații în care un eveniment nu ar trebui aplaudat, chiar dacă sentimentul nostru inițial este unul pozitiv; sau, dimpotrivă, putem vedea o ofensă acolo unde nu există și ar fi o greșeală să reacționăm printr-un comportament de cenzură. Astfel, putem spune că atunci când pasiunile antrenează o judecată adevărată ele devin un ajutor pentru viața creștină, facilitând săvârșirea binelui în mod spontan, iar atunci când nu sunt ancorate într-o judecată greșită, devin un obstacol.

Desigur, cine experimentează pasiuni bazate pe o percepție eronată a realității poate, totuși, să acționeze bine, opunându-se sentimentului respectiv. Dar nu se poate trăi toată viața mergând împotriva curentului, luptând neîncetat împotriva impulsurilor pasiunilor rele, făcând ceea ce nu ne place sau respingând mereu ceea ce atrage afectivitatea noastră. O luptă continuă împotriva sentimentelor proprii poate duce cu ușurință la descurajare sau epuizare. Dacă nu reușim să ne educăm lumea interioară, vom ajunge în cele din urmă să ne fie dificil să discernem între bine și rău, deoarece mintea noastră se va întuneca și vom ceda adesea în fața sentimentelor, fără a le evalua.

Educarea afectivității

„A educa înseamnă a introduce în viață, iar măreția vieții constă în a iniția procese. Să-i înveți pe tineri să inițieze procese, nu să ocupe doar spații!”^[4]. Acesta a fost răspunsul papei către o învățătoare, în cadrul unei întâlniri cu comunitatea educativă a unei școli. Acest sfat se aplică și în formarea afectivității, care nu urmărește doar controlul pasiunilor dezordonate sau blocarea anumitor comportamente, ci modelarea treptată a lumii sentimentelor. Scopul este ca mișcările spontane ce izvorăsc din noi să ne ajute să facem binele rapid și firesc. A educa sentimentele înseamnă a iniția un proces care conduce la o mai bună primire a harului lui Dumnezeu și, astfel, la identificarea cu Isus. Afectivitatea

ordonată ne ajută să găsim plăcere în ceea ce este bine; să dorim, aproape întotdeauna, ceea ce îi este plăcut lui Dumnezeu.

Pentru a educa sentimentele, este esențial să le înțelegem și să cunoaștem motivele pentru care acestea apar. Am fost creați cu o înclinație naturală spre ceea ce este benefic pentru noi: instinctul de supraviețuire, tendința sexuală, dorința de a cunoaște, nevoia de a munci și de a avea prieteni, cerința rezonabilă de recunoaștere și respect din partea celor din jur, căutarea sensului și a transcendenței, etc. Toate aceste înclinații naturale reprezintă o forță care izvorăște din noi în căutarea a ceea ce avem nevoie. Când această tendință își găsește satisfacția, apare o rezonanță interioară pozitivă – un sentiment precum bucuria, recunoștința, seninătatea... Dacă, dimpotrivă, tendința este frustrată, apar sentimente negative, precum furia, confuzia, pesimismul...

Totuși, există doi factori care deformează lumea sentimentelor și perturbă armonia sufletului. Primul este dezordinea pe care păcatul a introdus-o în sistemul înclinațiilor: harul îndreptării în Cristos elimină vina, dar nu restaurează instantaneu integritatea dorințelor noastre; este un drum ce trebuie parcurs treptat. Al doilea factor variază de la o persoană la alta, în funcție de educația primită, de mediul social și de păcatele personale. Astfel, organismul înclinațiilor noastre poate suferi deformări suplimentare. Pentru a corecta această dezordine și a evita apariția sentimentelor negative, este necesar să coborâm la cel mai profund nivel al personalității noastre și să-l orientăm spre bine. Aceasta se realizează prin intermediul virtuților.

Natura virtuților

La începutul secolului al XIV-lea, Giotto a acoperit cu fresce interiorul unei capele din Padova, astăzi considerată una dintre capodoperele artei mondiale. Pe pereții laterali, fiecare pictură prezintă o scenă din viața lui Isus și a Mariei, de la Buna Vestire până la Înălțare. Toate aceste fresce converg spre peretele din fundal, unde este reprezentat sfârșitul timpurilor: Judecata de Apoi, cu cei binecuvântați la dreapta lui Cristos și cei osândiți la stânga sa. Dar mai este ceva: pe pereții laterali, în partea inferioară – cea mai apropiată de privitor – sunt pictate două serii de șapte imagini care nu aparțin propriu-zis istoriei mântuirii. Este vorba despre personificări ale celor șapte virtuți și șapte vicii capitale. În această succesiune de imagini, care converg la dreapta și la stânga Domnului în glorie, artistul pare să fi dorit să illustreze colaborarea umană în această istorie divină: posibilitatea noastră de a facilita sau de a împiedica lucrarea harului.

În acest sens, Sfântul Josemaría observa că mulți oameni „poate nu au avut ocazia să audă Cuvântul lui Dumnezeu sau l-au uitat. Dar dispozițiile lor sunt din punctul de vedere omenesc, sincere, loiale, compătimitoare, oneste. Și îndrăznesc să afirm că cine reunește aceste calități este foarte aproape de a fi generos cu Dumnezeu, pentru că virtuțile umane sunt fundamentul celor supranaturale”^[5].

Dar ce sunt virtuțile? Le putem poseda așa cum apucăm un obiect cu mâna, îmbrăcăm un costum sau încălțăm o pereche de pantofi? Într-un anumit sens, da: inteligența și voința, facultățile noastre spirituale, precum și dorințele senzitive au capacitatea de a poseda. Deși nu sunt obiecte materiale, virtuțile sunt calități care, odată stabilizate, sunt numite obiceiuri bune sau virtuți. Aceste calități nu sunt vizibile, precum formele sau culorile, dar prezența lor se poate observa cu

ușurință la o persoană. De exemplu, un matematician rezolvă cu ușurință operații și calcule care sunt inaccesibile celor ce nu au studiat matematica.

Matematicianul posedă o știință, care este o virtute intelectuală. Sau, un alt exemplu, o persoană cumpătată mănâncă și bea ceea ce este rezonabil, fără mare efort, deoarece deține virtutea morală a cumpătării. În schimb, cine nu are acest obicei va reuși cu dificultate să se limiteze la ceea ce este rezonabil. Iar cine a căzut în viciul opus cumpătării, lăcomia, va mânca ușor mai mult decât este necesar.

Virtuțile morale au trei dimensiuni fundamentale. Prima este caracterul intelectual: întrucât virtuțile trebuie să regleze reacțiile, ele presupun cunoașterea unui stil de viață – cel al ucenicului lui Cristos. Virtutea sărăciei, de exemplu, presupune cunoașterea rolului bunurilor materiale în viața unui creștin. A doua dimensiune este natura lor afectivă: ele influențează tendințele care vizează un bine concret, modificându-le treptat, astfel încât mișcările lor spontane să devină conforme cu stilul de viață creștin. Aceasta se obține prin repetarea unor acte libere, conforme cu virtutea și realizate tocmai pentru că sunt bune. Actele care par bune, dar sunt realizate din frică, din oportunism sau din alte motive străine binelui, nu vor reuși să facă virtuozitate tendințele umane, pentru că nu vor modela afectivitatea. În fine, a treia dimensiune este aceea de a genera o predispoziție pentru bine: omul virtuos are o ușurință și o finețe speciale în a distinge binele de rău, inclusiv în situații complexe sau imprevizibile.

Virtuțile ne eliberează

Prezentându-se ca Bunul Păstor, imagine ce evoca în ascultătorii săi venirea Mântuitorului poporului, Isus spune: „Eu am venit ca ei să aibă viață și să o aibă din belșug” (In 10,10). Această viață plină și abundentă ne este dăruită prin harul lui Dumnezeu, care se sprijină pe dorința noastră de a descoperi și de a alege ceea ce este mai bun din ceea ce ne înconjoară. De aceea, posedarea acestor virtuți ne face mai liberi, transformându-ne treptat în persoane flexibile, capabile să descopere modalitatea de a face binele în cele mai diverse situații. Virtuțile ne eliberează pentru că ne oferă libertatea de a alege între diferitele mijloace care ni se prezintă. Viciile, în schimb, sunt rigide, deoarece ele creează automatisme și reacții greu de controlat sau de abandonat.

Identificarea cu Cristos, spre care ne conduce Duhul Sfânt, presupune dobândirea și consolidarea virtuților pe care Isus ni le-a învățat: atât a celor teologale, cât și a celor morale. Ne-am oprit asupra virtuților morale, deoarece acestea ordonează lumea interioară a sentimentelor, care sunt esențiale în viața creștină. Cu toate acestea, motorul și rădăcina tuturor acestor virtuți este caritatea, iubirea. Fără iubire, toate celelalte virtuți ar apărea ca o povară care îngreuează libertatea. Când cineva dorește sincer să trăiască pentru gloria Tatălui, așa cum a trăit Cristos, această iubire îi va ghida alegerile cu blândețe, astfel încât acestea să devină din ce în ce mai asemănătoare cu ale lui Isus. Porunca pe care Isus i-a amintit-o cărturarului – aceea de a-L iubi pe Dumnezeu cu toată inima ta și cu toată puterea ta – este incompatibilă cu o ascultare forțată. Dumnezeu are nevoie de copii care să-și asume sarcinile cu bucurie, simțind așa cum simțea Isus Cristos.

[1] Papa Francisc, Angelus, 25 octombrie 2020.

[2] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1764.

[3] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1767.

[4] Papa Francisc, Predică, 6 aprilie 2019.

[5] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 74.

[Înapoi la conținut](#)

Ca să fim prieteni. Virtuțile conviețuirii.

Când cineva își trăiește ultimele clipe, fiind pe punctul de a *trece din această lume la Tatăl* (cf. In 13,1), tinde să se gândească la esențial. Interesul său se concentrează pe rezolvarea lucrurilor pe care nu ar vrea să le lase neterminate: să le adreseze câteva cuvinte de afecțiune celor dragi, să facă un bilanț rapid al vieții sale, să încerce să se împace cu cineva... Așa a fost și în cazul lui Isus. Preludiul ultimelor sale ore a fost o cină rituală împreună cu cei mai apropiați ai Săi. Evangheliile ne permit să privim aceste momente prin pagini pline de emoție, în care Domnul ne lasă ca moștenire mărturia iubirii Sale. „În intimitatea Cenaclului, Isus le spune apostolilor: «V-am numit prieteni» (In 15,15). Și prin ei, nouă tuturor ne-a spus-o. Dumnezeu ne iubește nu doar ca pe niște creaturi, ci ca pe copii cărora, în Cristos, le oferă o prietenie adevărată”^[1].

O întâlnire a intimităților

Prietenia este o relație bidirecțională, care se dezvoltă atât prin dăruire, cât și prin primire. Isus Cristos le oferă prietenilor Săi cel mai mare dar posibil: „Voi ruga pe Tatăl, și El vă va da un alt Mângâietor, ca să rămână mereu cu voi” (In 14,16). Dar, în felul Său, El cere și reciprocitate; ne cere să acceptăm darurile Sale: „Rămâneți în iubirea Mea” (In 15,9). Nu există prietenii în care doar o parte să fie implicată. Orice prietenie autentică presupune un efort atât pentru a pătrunde în viața celoralți, cât și pentru a le face loc în propria noastră lume interioară.

Această deschidere reciprocă nu este întotdeauna ușoară; cu atât mai puțin atunci când mediul social sau inerția noastră ne face să contăm prea puțin pe ceilalți, să ne închidem lumea interioară la posibilele intruziuni sau să-i privim pe ceilalți doar în măsura în care ne pot fi utili. Pentru a face posibilă prietenia, trebuie să fim dispuși să deschidem porțile inimii noastre. Acest lucru ne face, desigur, vulnerabili, dar ne face și mai umani. Cine nu a experimentat acele momente de complicitate cu altcineva, când întâlnirea a două lumi interioare devine evidentă? S-ar putea crede că astfel de situații, pline de sinceritate și intensitate, sunt specifice tinereții. Cu toate acestea, cel care nu se mai teme să-și deschidă interiorul și să-i primească pe ceilalți în inima sa este capabil să întrețină prietenii profunde la orice vârstă: fie cu părinții, frații, copiii, soțul sau soția, cei cu care locuiește sub același acoperiș sau colegii de muncă.

Bunăvoință și tandrețe

Încă din antichitate, prietenia a fost considerată „o virtute sau, cel puțin, ceva însoțit de virtute”^[2] (Aristotel). Pentru ca o prietenie să se consolideze și să crească, este esențial ca prietenii să cultive anumite dispoziții care facilitează

schimbul interiorității lor. Prietenia autentică se sprijină pe căutarea binelui celuilalt, reciprocitate, intimitate, tandrețe, stabilitate și o asemănare care se construiește prin viața împărtășită”[3].

Căutarea binelui celuilalt, cunoscută și ca *bunăvoință*, este probabil cea mai importantă dintre aceste dispoziții. Ea nu înseamnă doar să-mi pese de un anumit bine al celuilalt – sau chiar de un bine pentru celălalt –, ci să-mi pese de celălalt însuși: să-mi pese de fericirea lui. Bunăvoința indică autenticitatea afecțiunii noastre față de prieteni, ceea ce presupune „să-i recunoaștem și să-i acceptăm așa cum sunt, cu problemele lor, defectele lor, istoria lor personală, contextul și ritmul lor de a se apropia de Isus. Prin urmare, pentru a construi o prietenie adevărată, trebuie să ne dezvoltăm capacitatea de a privi pe ceilalți cu afecțiune, până la a-i vedea cu ochii lui Cristos”[4].

Pentru a ne îmbunătăți capacitatea de a ne deschide spre ceilalți, trebuie să creștem și în *tandrețe*. Deși uneori este percepută ca o slăbiciune, tandrețea este de fapt un semn de forță interioară, de atenție autentică și de compasiune, de adevărată deschidere spre celălalt”[5]. Tandrețea este un câmp fertil, fructul muncii cotidiene: ea permite creșterea complicității și al încredinței. „Fiecare dintre voi are o inimă plină de tandrețe, așa cum o am și eu”[6], spunea sfântul Josemaría. Această tandrețe nu depinde de un anumit tip de personalitate, ci poate fi exprimată atât de persoanele extrovertite, cât și de cele mai rezervate. Ea se potrivește la fel de bine la unii ca și la ceilalți. În climatul atât de intim al Ultimei Cine, cu siguranță, Isus insistă la Petru care-i refuză spălarea picioarelor (cf. In 13, 6-11). Tandrețea prietenului, nevoia celuilalt, îi respectă intimitatea, felul său de a fi, evită să fie intrusiv; în schimb, îi oferă prezența sa liniștită.

Continuitate și armonie

O altă componentă esențială a prieteniei este continuitatea relației, deoarece două lumi interioare nu se deschid brusc. Lucrurile importante au nevoie de timp pentru a prinde rădăcini și a crește în inima omului. Uneori avem impresia că am găsit *un nou prieten apropiat*, dar, în realitate, această relație are încă mult de evoluat. „Este nevoie de mult timp pentru a vorbi, a petrece timp împreună, pentru a ne cunoaște... Așa se construiește prietenia. Doar prin răbdare o prietenie devine reală”[7].

Prietenii doresc să se vadă, să fie împreună, să împărtășească ceea ce are valoare pentru fiecare. Apostolilor le plăcea să fie cu Isus, nu doar pentru că Îl considerau Mesia lui Israel, ci și pentru că era prietenul lor. „Vă voi vedea din nou, și inima voastră se va bucura, iar bucuria voastră nimeni nu v-o va lua” (In 16,22).

Întâlnirile și comunicarea de-a lungul timpului întăresc prietenia, făcând-o solidă, chiar și în fața distanței. Atunci se creează o armonie specială între prieteni, deoarece fiecare îi comunică celuilalt, spontan, lucrurile care îi umplu viața. Pe această cale, ajungem să apreciem ceea ce apreciază celălalt, să ne bucurăm împreună cu el și, firește, să ne întristăm de ceea ce îl întristează. Prietenul atrage sincer pe celălalt, nu îl convinge sau îl înșală ascunzând alte interese sub pretextul prieteniei.

Virtuți pentru conviețuire

Sfântul Toma de Aquino spune că „dintre toate lucrurile din lume, nimic nu este mai demn de apreciat decât prietenia, deoarece aceasta unește oamenii virtuoși și protejează și înalță virtutea”^[8]. Calea virtuții este un aliat al relațiilor de prietenie: cei care cultivă imaginea lui Dumnezeu în viața lor se recunosc ușor între ei și tind să împărtășească această frumusețe interioară. Desigur, unele virtuți sunt mai potrivite pentru a pregăti sau a dezvolta această cale: sunt virtuțile conviețuirii. „Atmosfera de prietenie pe care fiecare este chemat să o aducă cu sine este rodul multor eforturi de a face viața celorlalți mai plăcută. Să progresăm în amabilitate, bucurie, răbdare, optimism, delicatețe și în toate virtuțile care fac conviețuirea plăcută este esențial pentru ca oamenii să se simtă acceptați și fericiți: «Cuvintele dulci câștigă mulți prieteni, iar vorba blândă atrage bunătate» (Sir 6,5). Lupta pentru a ne îmbunătăți caracterul este o condiție necesară pentru ca relațiile de prietenie să apară mai ușor”^[9]. Nu este întotdeauna ușor să știm care aspecte ale personalității noastre trebuie ajustate în contextul prieteniei și care trebuie tolerate – sau chiar iubite – de prieten. Poate nu este nevoie să facem prea multe distincții, ci să ne concentrăm pe lucrul asupra noastră, pe ceea ce este în puterea noastră: dacă sunt timid, voi încerca să fiu mai deschis; dacă am reacții puternice, voi căuta să le temperez; dacă tind să fiu rezervat, voi încerca să-mi exprim mai mult sentimentele; etc. Ceea ce nu ne va duce departe este să rămânem încăpățânați în afirmarea propriei persoane. Sfântul Josemaría îi îndemna pe toți să evite această capcană: „Uneori încerci să te justifici, spunând că ești distrat, că ai capul în nori; sau că, prin natura ta, ești rece și rezervat. Și mai adaugi că, din această cauză, nici măcar nu-i cunoști pe cei cu care conviețuiești. – Ascultă: această scuză nu te liniștește, nu-i așa?”^[10]

Orice prietenie autentică este un dar primit și, odată acceptat, devine un dar pentru celălalt. Aceasta este esența iubirii: doar cel care a primit iubire poate să o ofere. Chiar și iubirea pe care Isus Cristos o oferă apostolilor Săi este precedată de iubirea pe care a primit-o: „Cum *M-a iubit* Tatăl, și *Eu v-am iubit pe voi*” (In 15,9). Prin urmare, pe lângă cultivarea virtuților care ne ajută să ne deschidem către ceilalți, cel mai important lucru pentru a fi prieteni adevărați este să aprofundăm iubirea lui Dumnezeu pentru noi. Pe măsură ce această relație de intimitate crește, crește și capacitatea noastră de a iubi pe ceilalți. „Iubirea față de Dumnezeu și iubirea față de aproapele sunt inseparabile, ele formează o singură poruncă. Dar amândouă trăiesc din iubirea care *vine de la Dumnezeu*, care ne-a iubit mai întâi. [...] Iubirea este «divină» pentru că vine de la Dumnezeu și ne unește cu El, iar prin acest proces de unificare, ne transformă într-un «Noi» care depășește diviziunile noastre și ne face să devenim unul, până când, la sfârșit, Dumnezeu va fi «totul în toți» (1 Cor 15,28)”^[11].

[1] Mons. F. Ocariz, Scrisoare pastorală, 1 noiembrie 2019, nr. 2.

[2] Aristotel, *Etica Nicomahică*, 7, 8, 1155a.

[3] Papa Francisc, Exhort. ap. *Amoris lætitia*, nr. 123.

[4] Mons. F. Ocariz, Scrisoare pastorală, 1 noiembrie 2019, nr. 8.

[5] Papa Francisc, Predică, 19 martie 2013.

[6] Sfântul Josemaría, note luate cu ocazia unei întâlniri de familie, 15 septembrie 1971. AGP, bibliotecă, P01.

[7] Papa Francisc, Audiență, 13 septembrie 2015. Text complet pe site web al Agenția catolică argentiniană de informație.

[8] Sfântul Toma din Aquino, «Despre guvernarea prinților» I, X.

[9] Mons. F. Ocáriz, Scrisoare pastorală, 1 noiembrie 2019, nr. 9.

[10] Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 755.

[11] Papa Benedict al XVI-lea, Litt. enc. *Deus caritas est*, nr. 18.

[Înapoi la conținut](#)

Până la punerea în practică. Prudența.

Într-un tablou în ulei păstrat la Berlin, Rembrandt a pictat în 1627 un bătrân așezat la o masă, în penumbră. În jurul său sunt îngrămădite monede de aur și titluri de proprietate. Printre obiecte se află și un ceas, simbol al faptului că timpul său este limitat. Bătrânul poartă ochelari pentru a-și compensa vederea slabă și își luminează masa și averea cu ajutorul unei lumânări, pe care o acoperă cu mâna dreaptă: o lumină nesigură, asemenea firului subțire al vieții sale, care se va stinge curând.

Astfel și-a imaginat marele artist parabola pe care Isus a rostit-o în fața unei mulțimi de mii de oameni: „Un om bogat avea un ogor care a dat o recoltă îmbelșugată și se gândea în sine: «Ce mă fac pentru că nu am unde să-mi adun recolta?» Apoi și-a zis: «Voi face astfel: voi dărâma hambarele și îmi voi construi altele mai mari; voi aduna acolo tot grâul și toate bunurile mele și voi spune sufletului meu: Suflete, ai adunat bunuri suficiente pentru mulți ani. Odihnește-te, mănâncă, bea și desfătează-te!» Însă Dumnezeu i-a zis: «Nebunule, chiar în noaptea aceasta ți se va cere sufletul; iar cele pe care le-ai pregătit ale cui vor fi?» Așa se întâmplă cu acela care adună comori pentru sine, dar nu este bogat înaintea lui Dumnezeu” (Lc 12,16-21).

Dumnezeu Însuși îl numește pe acest om „nebun” sau imprudent. „Omul pe care toți îl considerau inteligent și norocos este, în ochii lui Dumnezeu, un idiot: «Nebunule», îi spune El. În fața a ceea ce este cu adevărat autentic, el apare, cu toate calculele sale, ca fiind absurd și miop, pentru că în aceste calcule a uitat ce este esențial: că sufletul său tânjea după ceva mai mult decât bunuri și plăceri și că într-o zi se va afla în fața lui Dumnezeu”^[1]. Acest om nu și-a dat seama că sensul vieții sale se rezuma la iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele. De aceea, atunci când a avut ocazia să facă ceva pentru ceilalți, nu a reușit să se gândească la nimic dincolo de sine însuși. În realitate, ignora „care este adevărata stare a lucrurilor”; nu putea face binele, pentru că „binele este ceea ce este conform realității”^[2]. De aceea este nebun. De aceea este imprudent.

Prudențe false

Prudența este virtutea care leagă acțiunea noastră de realitate: prudent este omul care vede lucrurile așa cum sunt ele în mod real. Plecând de la această conexiune cu realitatea, această virtute ne conduce la alegerea mijloacelor potrivite pentru a obține un scop bun și la punerea lor în practică. Așadar, prudența nu consideră bun orice scop. De aceea, Sfântul Josemaría spunea: „Trebuie să ne întrebăm tot timpul: prudență, pentru ce?”^[3]. Iar răspunsul este: pentru a-L iubi pe Dumnezeu și pe ceilalți. Așa cum scria Sfântul Augustin, „prudența este iubirea care știe să

discearnă ceea ce este util pentru a merge spre Dumnezeu, de ceea ce ne poate îndepărta de El”^[4].

Prudența trebuie însoțită de credință și caritate pentru a nu degenera într-una dintre formele sale false. Există, într-adevăr, două prudențe false. Pe de o parte, „prudența trupului” (Rom 8,6), a celui care își îndreaptă întreaga atenție asupra plăcerilor și bunurilor materiale, căutând doar posesia și bucuria acestora, fără a ține cont de scopuri mai înalte^[5]. „O numește rațiune și o folosește doar pentru a fi mai bestial decât toate fiarele”^[6], spune Mefistofel într-o celebră operă a lui Goethe. Pe de altă parte, avem „viclenia”: abilitatea de a găsi mijloace pentru a obține un scop rău. Acest scop rău nu trebuie să fie neapărat unul senzorial, ca și cum plăcerea ar fi rea în sine; el poate consta, de exemplu, într-o căutare egoistă a propriei siguranțe, fără a lua în considerare nevoile celorlalți^[7], așa cum se întâmplă în cazul bogatului din parabolă.

Adevărata prudență, afirmă *Catehismul Bisericii Catolice*, „dispune rațiunea practică să discearnă în orice împrejurare adevăratul nostru bine și să aleagă mijloacele potrivite pentru a-l îndeplini”^[8]. Acest bine adevărat nu se limitează la ceea ce simțim, ci îmbrățișează întreaga persoană; este binele care izvorăște din adevărul lucrurilor, și nu doar din dorințele noastre. El constă în a da fiecăruia ceea ce i se cuvine, în a persevera pe calea care ne va face mai fericiți – sfințenia, iubirea, fidelitatea – în ciuda dificultăților pe care le întâlnim; este bucuria plăcerilor firești în armonie cu adevărul ființei noastre.

Această definiție a prudenței vorbește despre discernământ și alegere. Pentru a putea „discerne adevăratul bine”, trebuie să ne rafinăm voința și inima, astfel încât acestea să iubească și să dorească binele autentic. Aceasta se dobândește prin celelalte virtuți, în special prin dreptate, dar și prin tărie și cumpătate. Virtuțile morale, de fapt, îi indică prudenței binele: doar prin ele se poate orienta către scopuri bune și poate „alege mijloacele potrivite” pentru a le realiza. În același timp, prudența este indispensabilă pentru orice act virtuos, deoarece ea conectează acțiunea cu realitatea și stabilește, aici și acum, calea de mijloc cea mai potrivită între două extreme vicioase. Astfel, prudența este atât o condiție pentru dezvoltarea celorlalte virtuți morale, cât și rezultatul lor. Este un *cerc virtuos*. De aceea, educația și mediul în care trăim sunt atât de importante: acolo învățăm să iubim și să gustăm adevăratul bine, nu prin raționamente, ci prin identificarea cu cei pe care îi iubim.

Deliberare: să ne oprim pentru a reflecta

Studiind în detaliu prudența, Sfântul Toma de Aquino distinge trei acte în cadrul ei: deliberare, decizie și poruncă. Primele două au loc doar în rațiunea noastră; al treilea, însă, ne conduce la acțiune^[9]. Aceste trei acte pot fi identificate clar într-o altă parabolă a lui Isus: cea a fecioarelor nechibzuite și a celor înțelepte, unde Domnul compară împărăția cerurilor cu o parte din ceremonia unei nunți evreiești (cf. Mt 25,1-13).

Ceremonia descrisă în parabolă consta în conducerea miresei, conform unor formalități, către casa mirelui. Spre sfârșitul zilei, de obicei miercuri, la apusul soarelui, invitații se adunau în casa miresei. Mirele sosea puțin înainte de miezul nopții, însoțit de prietenii săi cei mai apropiați, pentru a se întâlni cu mireasa. Luminat de flăcările candelor, era întâmpinat de invitați. Era un obicei ca zece

femei să-l aștepte pe mire cu lămpi montate pe bastoane, în amintirea solemnităților publice evreiești. Acestea sunt cele zece fecioare despre care Isus spune că „și-au luat candelilele” și „au ieșit în întâmpinarea mirelui”. Întreaga procesiune trebuia apoi să se deplaseze, iluminată de lumina acestor lămpi, către casa tatălui mirelui, unde urma să aibă loc căsătoria.

Totuși, nu toate erau pregătite în mod egal. De fapt, „cinci dintre ele erau nechibzuite, iar cinci erau înțelepte. Cele nechibzuite, luându-și candelilele, nu au adus cu ele și untdelemn; în schimb, cele înțelepte au luat, împreună cu candelilele, untdelemn în vase”. Acestea din urmă au fost prevăzătoare: au luat în considerare că, de obicei, mirele nu sosea înainte de miezul nopții; au realizat că lămpile lor nu ar putea rămâne aprinse atât de mult timp (*deliberare*); au decis să ia cu ele vase cu untdelemn de rezervă, în ciuda disconfortului de a le purta (*decizie*); și, în cele din urmă, au pus acest plan în aplicare (*poruncă*). În schimb, cele nechibzuite, deși poate au auzit comentariile celorlalte despre această problemă și chiar le-au văzut pregătindu-se, nu au vrut să își complice viața; s-au lăsat duse de grabă pentru a ajunge cât mai repede la casa miresei, atrase de jocuri și voie bună, fără a se gândi mai mult. Se pare că fecioarele nechibzuite au fost imprudente mai ales din lipsă de deliberare, lăsându-se conduse de neatenție și superficialitate.

În cele din urmă, s-a întâmplat ceea ce era de așteptat: „Pentru că mirele întârzia, au ațipit toate și au adormit. Iar la miezul nopții s-a auzit un strigăt: «Iată, mirele! Ieșiți în întâmpinarea lui!»”. Atunci fecioarele s-au ridicat și și-au pregătit candelilele, dar cele nechibzuite au descoperit că ale lor se sting din lipsă de untdelemn. Le-au cerut atunci celor înțelepte să le împrumute puțin, dar acestea au refuzat, tocmai pentru că erau prevăzătoare: „Mai bine mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă”, le-au răspuns ele. Dar, în timp ce au plecat să cumpere, a sosit mirele, a luat mireasa și a început procesiunea spre casa lui, însoțită doar de cele cinci fecioare înțelepte, cu candelile lor aprinse, și de o mulțime care cânta și dansa. Odată ajunși, ușa s-a închis și a început ospățul. Când au sosit și cele cinci fecioare nechibzuite, era deja prea târziu. Deși au implorat: „Doamne, Doamne, deschide-ne!”, au primit acest răspuns aspru: „Adevărat vă spun: nu vă cunosc”.

Ne putem întreba: de ce Isus le numește pe unele înțelepte și pe celelalte nechibzuite? Parabola permite un răspuns bazat pe cele trei etape ale acțiunii prudente, dar subliniază în special prima: *deliberarea*. Pentru a acționa corect, este necesar să ne oprim și să reflectăm asupra situației, ascultând cu atenție realitatea lucrurilor; să ne amintim cazuri similare și să tragem învățăminte din ele; să cerem sfaturi de la cei înțelepți, pentru că, așa cum spune și Sfântul Toma, „în ceea ce privește prudența, nimeni nu este suficient sieși”^[10]. În plus, trebuie să fim atenți la circumstanțele în schimbare, care pot recomanda ajustarea planului și luarea unei noi decizii pentru a atinge binele dorit. În esență, este vorba despre cunoașterea realității, condiție indispensabilă pentru a face binele. Nu sunt suficiente „buna intenție” sau „buna voință”: este necesar să umblăm în adevăr, pentru că doar „adevărul vă va face liberi” (In 8,31).

Sfântul Josemaría încuraja analizarea atentă a problemelor înainte de a lua o decizie, ascultând toate părțile implicate și evitând graba: „Ceea ce este urgent poate aștepta – spunea el – și ceea ce este foarte urgent trebuie să aștepte”^[11]. El sublinia importanța de a cere sfatul Duhului Sfânt în rugăciune, pentru că

„adevărata prudență este cea care rămâne atentă la inspirațiile lui Dumnezeu”^[12]. De asemenea, sugera să apelăm la persoane care ne pot ajuta, cum ar fi un director spiritual sau cei care împărtășesc cu noi responsabilitatea unei decizii. În acest proces de deliberare, umilința este esențială pentru a ne deschide spre adevăr și pentru a ne apropia cât mai mult de realitatea lucrurilor.

Decizie: alegerea drumului

Pentru a ilustra luarea unei decizii, al doilea moment al prudenței, este deosebit de clară relatarea Sfântului Marcu despre primele ore ale dimineții de duminică, ziua Învierii. Maria Magdalena și celelalte femei cumpăraseră miresme pentru a unge trupul lui Isus și porniseră la drum dis-de-dimineată, spunându-și una alteia: „Cine ne va rostogoli piatra de la intrarea în mormânt?” (Mc 16,3). Deși nu găsiseră soluții pentru toate dificultățile pe care le-ar fi putut întâmpina, iubirea lor pentru Isus le-a condus la decizia corectă, prudentă: au ales să acționeze bazându-se pe ceea ce știau.

„Era o piatră imensă”, comentează Sfântul Josemaría. „Așa se întâmplă de obicei. Obstacolele sunt evidente de la început, dar când iubirea este prezentă, ele nu mai sunt atât de descurajatoare: există îndrăzneală, hotărâre, curaj. Ceea ce trebuie făcut, se face! Cine va rostogoli această piatră? Singure, ele nu puteau; și totuși, au continuat pe drumul spre mormânt. Fiule, tu și eu, cum ne comportăm în fața ezitărilor? Avem această sfântă hotărâre sau trebuie să recunoaștem că ne simțim rușinați văzând curajul, îndrăzneala și hotărârea acestor femei? Când au ajuns la mormânt, „au văzut că piatra fusese dată la o parte” (Mc 16,4). Așa se întâmplă mereu. Când ne hotărâm să facem ceea ce trebuie, dificultățile dispar mai ușor decât ne-am fi așteptat”^[13].

Deliberarea, primul act al prudenței, nu poate dura la nesfârșit. La un moment dat, trebuie să o încheiem și să luăm o hotărâre. Indecizia este o altă formă de imprudență, care face ca întreaga analiză anterioară să fie inutilă: nu are rost să discernem care este cea mai virtuoasă cale de acțiune dacă, în final, nu ne decidem să o urmăm, fie din lipsă de motivație, fie din teama de „ce vor spune ceilalți”, de frica de a greși sau din alte motive. Nu ajută la nimic să știm ce este binele, dacă nu ne hotărâm să-l împlinim.

„Măine!: uneori înseamnă prudență; de multe ori este adverbul celor învinși”^[14], spunea și Sfântul Josemaría. Omul prudent nu așteaptă certitudinea acolo unde ea nu poate exista; mai degrabă, „preferă să greșească de douăzeci de ori, decât să se complacă într-o comodă lipsă de acțiune”^[15]. A nu lua o decizie este, de multe ori, o imprudență, pentru că atunci alții – sau pur și simplu timpul – vor decide în locul nostru, poate cu mai puțin discernământ. Omul prudent nu încearcă să controleze absolut totul: el își recunoaște limitele și își pune încrederea în Dumnezeu, pentru că aceasta este cea mai realistă atitudine.

Exemplul lui Isus este elocvent. În Evanghelie, el este prezentat ca cineva care cunoaște realitatea, destinul său, adevăratul său bine: așteaptă cu prudență sosirea „orei” sale. De exemplu, la Căna îi spune mamei sale: „Încă nu a sosit ceasul meu” (In 2,4). Mai târziu, în două ocazii, Sfântul Ioan ne spune că Isus a trecut nevăzut prin mulțime „pentru că încă nu venise ceasul lui” (In 7,30; 8,20). Uneori, chiar vedem că dorințele și sentimentele sale nu coincid (cf. Mt 26,39),

dar, în ciuda acestui fapt, el alege binele. Acel „Sculați-vă, să mergem!” (Mt 26,46), înainte de a fi arestat în Ghetsimani, este o alegere prudentă, eroic de prudentă.

Poruncă: trecerea la acțiune

La sfârșitul Predicii de pe Munte, Isus oferă câteva avertismente, printre care și această imagine despre persoana prudentă: „Oricine ascultă aceste cuvinte ale mele și le împlinește va fi asemenea cu omul înțelept care și-a zidit casa pe stâncă (...). Însă oricine ascultă aceste cuvinte ale mele și nu le împlinește va fi asemenea cu omul nechibzuit care și-a zidit casa pe nisip” (Mt 7,24-26). Diferența dintre cel prudent și cel nechibzuit constă, așadar, în aplicarea celor învățate. Nu este suficient să deliberăm și să decidem: este necesar să trecem la acțiune. Acesta este al treilea și ultimul moment al adevăratei prudențe: *porunca* sau *executarea*, despre care Sfântul Toma spune că este cel mai important, deoarece la ce bun să cunoști drumul, dacă nu îl urmezi?^[16] Imprudența nu se manifestă doar prin grabă sau ezitare, ci și – mai des decât ne-am aștepta – prin oprirea în fața obstacolelor sau prin neglijența de a face ceea ce trebuie, adesea dintr-un motiv atât de simplu precum uitarea.

„Gândește încet și acționează repede”: acesta era sfatul Sfântului Josemaría pentru Fericitul Álvaro del Portillo^[17]. Prin acest îndemn, dorea să-l ferească de greșelile la care duce pripirea, dar și de imprudența de a amâna inutil decizia și punerea ei în practică. Îndrăzneala nu este imprudență. Mai mult, dacă este adevărată îndrăzneală, este și adevărată prudență. „Voință. — Energie. — Exemplu. — Ceea ce trebuie să fie făcut, se face... Fără ezitare... Fără ocolișuri. Altfel, nici Cisneros nu ar fi fost Cisneros ; nici Teresa de Ahumada, Sfânta Tereza...; nici Íñigo de Loyola, Sfântul Ignățiu. Dumnezeu și îndrăzneală! — „Regnare Christus volumus!”^[18].

Întârzierile inutile în aplicarea deciziilor pot face rău celorlalți, mai ales în sarcinile de formare sau conducere, cum este cazul părinților față de copii sau al superiorilor față de subordonați. Este nevoie de tărie pentru a învinge teama, tentația de a alege calea mai comodă sau atașamentul excesiv față de propria imagine. Acest lucru este bine reflectat într-o scrisoare în care Sfânta Ecaterina de Siena îl îndeamnă pe Papa Grigore al XI-lea să corecteze abuzurile unor clerici: „Un astfel de soi de indulgență, izvorâtă din iubirea de sine, din iubirea față de rude, prieteni și pacea pământescă, este de fapt cea mai mare cruzime, căci, dacă o rană nu este curățată cu fier încins și bisturiul chirurgului când este necesar, se va infecta și, în cele din urmă, va aduce moartea. A unge rana poate fi plăcut pentru bolnav, dar nu-l va vindeca”^[19].

În mod firesc, îndrăzneala adevăratei prudențe nu este incompatibilă cu căutarea celui mai bun moment pentru a pune în practică ceea ce s-a decis, având mereu în vedere caritatea și binele persoanelor. Uneori, este necesar să așteptăm cu răbdare. Alteori, însă, nu va fi potrivit să așteptăm, fie pentru că consecințele ar fi mai grave, fie pentru că ocazia nu se va mai repeta, sau din alte motive.

Persoana prudentă este cea care, aici și acum, „își dă seama cu siguranță dacă o anumită acțiune concretă este calea care va duce cu adevărat la atingerea scopului propus” ^[20] Dar, în orice caz, doar punerea în practică a ceea ce s-a decis, după o deliberare prudentă, va realiza în noi acel profund dor al lui Isus (Mt

5,16): „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre bune și să-L preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri”.

[1] J. Ratzinger, *Mirar a Cristo*, Valencia, Edicep, 2005, pp. 20-22.

[2] J. Pieper, *Virtuțile fundamentale*, Madrid, Rialp, 1976, p. 16.

[3] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 85.

[4] Sfântul Augustin, *De moribus Ecclesiae*, I, 15, 25.

[5] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 13, res.

[6] J. W. Goethe, *Faust*, Prolog în cer.

[7] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 8, ad 3.

[8] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1806.

[9] *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 8, res.

[10] J. Pieper, *Virtuțile fundamentale*, p. 49.

[11] J. Echevarría, *Memoria del Beato Josemaría*, Rialp, Madrid, 2000, p. 165.

[12] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 87.

[13] Sfântul Josemaría, note luate cu ocazia unei meditații, 29 mar 1959.

[14] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 251.

[15] Sfântul Josemaría *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 88.

[16] Cf. *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 8, res.

[17] Scrisoare către Álvaro del Portillo, 28-II-1949, citat în Andrés Vazquez de Prada, *El fundador del Opus Dei*, vol. III, Rialp, Madrid.

[18] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 11.

[19] S. Undset, *Santa Catalina de Sienna*, Encuentro, Madrid, 1999, p. 172.

[20] J. Pieper, *Virtuțile fundamentale*, p. 51.

[Înapoi la conținut](#)

Munca noastră, plămada lui Dumnezeu. Virtuțile muncii.

Munca, cu obiectele și rutinele ei, era poate realitatea pe care cei care Îl ascultau pe Isus o cunoșteau cel mai bine. De aceea, ea apare atât de des în predicarea sa, privită din diferite perspective. Îl vedem pe semănătorul care aruncă sămânța în ogor, pe negustorul care caută perle de mare preț, pe pescarul care își aruncă năvodul în mare... Într-o zi, pentru a explica ceva atât de important precum modul în care Dumnezeu lucrează în lume, Isus se oprește asupra uneia dintre cele mai vechi activități umane: facerea pâinii. „Cu ce voi asemăna împărăția lui Dumnezeu? Este asemenea cu plămada, pe care o femeie, luând-o, o ascunde în trei măsuri de făină, până când dospește totul” (Lc 13,20). Astfel se răspândește Împărăția lui Dumnezeu în istorie: cot la cot cu noi, în ritmul muncii noastre zilnice, asemenea drojdiei care se unește cu frământătura pentru a transforma lumea din interior. Așa cum va spune Isus cu altă ocazie: „Tatăl Meu lucrează până acum; lucrez și Eu” (In 5,17).

Prin această imagine a femeii care face pâine, Domnul învăluie într-o demnitate imensă o muncă atât de obișnuită, încât ar putea părea nesemnificativă. Cei care Îl ascultau pe Isus poate că s-ar fi așteptat ca, pentru a ilustra un adevăr atât de mareț precum creșterea Împărăției lui Dumnezeu, El să fi ales exemplul unui nobil din acea vreme sau al celor care se ocupau de slujirea religioasă. Însă Isus, Fiul Celui Preaînalt, împlinise El însuși o muncă manuală, simplă. Așadar, în loc să se refere la o funcție politică influentă, la eficiența economică sau la prestigiul social, a ales să vorbească despre acei oameni discreți care se trezesc dis-de-dimineată, înaintea tuturor, pentru ca pâinea de la micul dejun să fie gata la timp – o pâine care, în mod paradoxal, va fi consumată în doar câteva ore.

Trei măsuri de făină

Descriind scena femeii care pregătește aluatul, Isus menționează un detaliu deosebit de sugestiv: cantitatea de făină. În lumea evreiască a vremii, trei „măsuri” de făină echivalau cu aproximativ douăzeci și două de litri de aluat, suficient pentru a face pâine pentru aproape o sută de persoane. Această cantitate ne arată că femeia nu muncește doar pentru familia sa, oricât de numeroasă ar fi. Munca ei pare mai degrabă să răspundă unei nevoi comunitare. Nu este greu, așadar, să ne-o imaginăm frământând cu grijă aluatul, punându-și inima în ceea ce face, gândindu-se la toți cei care se vor bucura de pâinea proaspăt coaptă. Așa se întâmplă în orice muncă: activitatea noastră ne pune în legătură cu ceilalți, ne plasează într-un loc de unde putem contribui la binele comun. De fapt, „cele mai intense bucurii ale vieții apar atunci când putem aduce fericire celorlalți, ca o anticipare a cerului. Merită amintită scena plină de lumină din filmul *Festinul*

Babettei, în care bucătăreasa generoasă primește o îmbrățișare recunoscătoare și un elogiu: „*Ce desfătare îți vei aduce îngerilor!*”. Este dulce și reconfortantă bucuria de a-i vedea pe ceilalți bucuroși”^[1].

Atâta pâine, pentru atâția oameni, cere timp și efort considerabil. Dar această femeie își asumă provocarea și perseverează în munca ei „până când dospește tot aluatul” (cf. Lc 13,21). A duce la bun sfârșit o sarcină și a o face bine necesită tărie, concentrare, perseverență, punctualitate... A munci precum această femeie înseamnă a depăși lenea, care este adesea „primul front pe care trebuie să luptăm”^[2].

În acest sens, știm că Sfântul Paul nu a ezitat să corecteze apatia care se răspândise printre primii creștini din Tesalonic. Unii dintre ei, crezând că a doua venire a Domnului era iminentă, considerau că munca nu mai avea rost; trăiau „fără să facă nimic, ci doar preocupându-se de lucruri nefolositoare”. Însă Paul le spune clar: „Dacă cineva nu vrea să muncească, nici să nu mănânce” (2 Tes 3,10-11).

Prelatul Opus Dei ne-a vorbit despre potențialul muncii, inclusiv atunci când ne cere mai mult efort, dacă reușim să o vedem ca pe un loc al iubirii și libertății: „Putem împlini cu bucurie chiar și îndatoririle care ne sunt mai puțin plăcute. Așa cum ne spune Sfântul Josemaría: «Nu este corect să credem că doar munca ce ne place poate fi îndeplinită cu bucurie». Se poate lucra cu entuziasm — și nu cu resemnare — chiar și acolo unde întâmpinăm dificultăți, dacă o facem din iubire și cu iubire, și, prin urmare, liber”^[3]. Aceasta este valabil chiar și în fața dificultăților legate de propria situație profesională, cum ar fi o perioadă de șomaj sau de boală, pierderea energiei odată cu trecerea anilor, tensiunile sau incertitudinile din sectorul în care lucrăm. Sfântul Josemaría, conștient de cât de frecvente sunt astfel de situații, spunea cu realism: „Boala și bătrânețea, atunci când vin, devin ele însele o muncă profesională. Și astfel, căutarea sfințeniei nu se întrerupe, conform spiritului Lucrării, care, asemenea unei uși pe balamale, se sprijină pe munca profesională”^[4].

Când iubirea este în joc, numeroase sunt motivele care ne îndeamnă să perseverăm într-o muncă cinstită: responsabilitatea de a avea grijă de cei care depind de noi, dorința de a-i sluji pe ceilalți, entuziasmul de a crea ceva nou etc. Totuși, și cele mai bune intenții pot, treptat, să capete forme de iubire de sine, cum ar fi dorința de recunoaștere, nevoia de a impresiona sau de a da bine în fața celorlalți. Alteori, ne poate asalta tentația de a munci prea mult – o deviere subtilă, care adesea se ascunde sub aparența unei virtuți. Perfecționismul și eficientismul exagerat — sau *workaholism-ul* — se încadrează în această dezordine interioară. Ceea ce la început era doar o dorință de a face lucrurile bine și eficient poate degenera în ceea ce Sfântul Josemaría numea „profesionalită”^[5]: o dedicare excesivă muncii, care lasă puțin sau deloc timp pentru celelalte aspecte ale vieții. „Munca voastră — scria el într-o zi — trebuie să fie responsabilă, bine făcută, atât cât poate fi o lucrare omenească: cu iubire de Dumnezeu, dar având în vedere că mai binele este adesea dușmanul binelui. Faceți lucrurile bine, fără maniile perfecționismului și fără obsesii, dar duceți-le la capăt, punând mereu ultima piatră și îngrijindu-vă de detalii”^[6].

Problema *profesionalității* nu constă atât în modul în care muncim, cât în locul pe care i-l acordăm muncii în ansamblul vieții. Este esențial, inclusiv pentru

sănătatea noastră mentală și fizică, să nu pierdem din vedere faptul că munca este orientată către o misiune mai mare, și că doar această misiune dă sens vieții unui fiu sau al unei fiice a lui Dumnezeu. Prudența ne ajută să ne integrăm munca, aici și acum, într-un orizont care depășește însăși activitatea profesională. Un orizont care nu este definit de obiective sau termene-limită, ci de persoane: începând cu Dumnezeu, care ne așteaptă în acele momente de rugăciune și de grijă față de relația cu El, și continuând cu cei care ne înconjoară și care au nevoie de timpul, afecțiunea și atenția noastră. Și acolo ne așteaptă Domnul.

Imaginea femeii care frământă pâinea ne pune în fața ochilor cel mai nobil motiv pentru care merită să muncim. Prin efortul său, ea oferă nu doar pâine, ci și un dar, o binecuvântare: mai mult decât un simplu aliment, femeia oferă iubire, căci „atunci când facem un cadou cuiva, primul dar pe care i-l oferim este iubirea cu care îi dorim binele”^[7]. Această femeie nu se limitează să ofere ceea ce este necesar aproapelui său, pentru că, atunci când iubirea este în joc, omul nu mai dă doar *ceva*, ci se dăruiește pe sine. De aceea, Sfântul Josemaría spunea că nu putem să ne limităm „să facem lucruri, să construim obiecte. Munca se naște din iubire, manifestă iubire și conduce la iubire”^[8].

Dacă cineva muncește astfel pentru noi, ne apropie de iubire, pentru că ne introduce în logica darului de sine: o iubire naște alta, așa cum un zâmbet îl provoacă pe celălalt să zâmbească, transformând inimile, una câte una. Iubirea acestei femei, expresie a iubirii lui Dumnezeu, este plămada vie care, ca un dar, îi transformă pe cei care primesc pâinea frământată de mâinile ei.

Lumea întreagă este un altar pentru noi

Cele trei măsuri de făină au și o altă semnificație, pe care o înțelegem mai bine prin prisma precedentelor sale biblice: este aceeași măsură pe care Abraham și Sara au oferit-o celor trei oaspeți misterioși care i-au vizitat la stejarul din Mambré (cf. Gn 18,6), precum și măsura folosită de Ghedeon pentru a aduce o jertfă pe care Domnul a mistuit-o prin focul unui înger (cf. Jud 6,19-21). Pentru unii dintre evreii care îl ascultau pe Isus, simpla menționare a acestei cantități de făină ar fi putut evoca astfel de acte sacre, chiar dacă jertfele se aduceau, de obicei, fără aluat dospit. Prin această referință subtilă, Domnul pare să ne arate că munca acestei femei este o ofrandă adusă lui Dumnezeu, așa cum poate fi și munca noastră atunci când o unim cu Sfânta Liturghie. Astfel, transformăm realitatea umană, orele noastre de muncă, într-un lucru sfânt. Și atunci, ceea ce spune această frumoasă expresie devine realitate: „lumea întreagă (...) este un altar pentru noi”^[9].

Sfântul Josemaría ne îndemna să facem din Sfânta Liturghie „centrul vieții noastre interioare, astfel încât să știm să fim cu Cristos, ținându-I companie de-a lungul întregii zile, uniți cu jertfa Sa: acesta este sensul muncii noastre. Iar acest lucru ne va conduce, pe parcursul zilei, să-I spunem Domnului că ne oferim prin El, cu El și în El lui Dumnezeu Tatăl, unindu-ne cu toate intențiile Sale, în numele întregii omeniri. Dacă trăim astfel, întreaga noastră zi va fi o Liturghie”^[10].

Imaginea femeii care frământă făina amintește, fără îndoială, de copilăria lui Isus. Cine știe? Poate chiar de mama sa, Sfânta Maria, care a pregătit de nenumărate ori pâinea. Ne-o putem imagina, concentrată asupra muncii sale, făcând tot ceea ce este necesar pentru ca procesul natural al dospirii să-și urmeze

cursul. La fel este și cu munca noastră: atunci când o îndeplinim cu privirea îndreptată spre Dumnezeu, Îi permitem Lui să se folosească de eforturile noastre pentru a-Și extinde Împărăția, prin plămada Sa divină. Așa i-a arătat Dumnezeu acest lucru Sfântului Josemaría: „Văd deja, de-a lungul veacurilor, până la ultimul dintre fiii mei (...) muncind în profesia sa cu înțelepciunea unui artist, cu bucuria unui poet, cu siguranța unui învățător și cu o modestie mai convingătoare decât elocvența, căutând — în strădania de a atinge perfecțiunea creștină în profesia și în starea sa în lume — binele întregii omeniri”^[11].

[1] Papa Francisc, Exhort. ap. *Amoris lætitia*, nr 129.

[2] Sfântul Josemaría, *Scrisori 2*, nr. 10.

[3] Mons. Fernando Ocáriz, *Scrisoarea pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 6.

[4] Sfântul Josemaría, note luate cu prilejul predicii: citate de E. Burkhart, J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, Rialp, Madrid 2013, vol. III, p. 165.

[5] Cf. Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 502.

[6] Sfântul Josemaría, *Scrisoarea 36*, nr. 38; citat din E. Burkhart, J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, Rialp, Madrid 2013, vol. III, p. 165.

[7] Sfântul Toma din Aquino, *Summa Theologiae*, I, q. 38, a. 2, r.

[8] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 48.

[9] Sfântul Josemaría, note luate cu prilejul unei meditații, 19 mar 1968. Citat din J. Echevarria, *Vivir la Santa Misa*, Rialp, Madrid 2010, p. 17.

[10] Sfântul Josemaría, note luate cu ocazia predicării, 27 mai 1962.

[11] Sfântul Josemaría, *Scrisoarea 3*, nr. 4.

[Înapoi la conținut](#)

Bătălia formării noastre. Să primim noutatea creștină.

Chiar dacă momentul său de maximă strălucire aparținea deja trecutului, Atena rămânea, pe vremea sfântului Paul, un reper cultural. Sfântul Luca spune despre locuitorii ei, spirite neliniștite, că „nu-și petreceau timpul cu nimic altceva decât să spună sau să asculte ceva nou” (Fap 17,21). De aceea, respingerea lor sceptică față de vestirea singurei noutăți care merită cu adevărat acest nume este surprinzătoare: moartea și Învierea lui Cristos, care ne mântuiește de păcat (cf. Fap 17,32). Acest eșec, petrecut chiar în inima culturii clasice, trebuie să-l fi marcat profund pe sfântul Paul. L-a condus, de fapt, sub călăuzirea Duhului Sfânt, la o reflecție adâncă asupra conținutului noutății creștine: de ce atenienii nu au fost interpelați de ceea ce îi schimbase viața apostolului neamurilor?

Noutăți vechi și noutate autentică

Rodul acestui proces de gândire se regăsește în scrisorile adresate creștinilor din Corint, cărora li s-a îndreptat imediat după atenieni. Sfântul Paul prezintă două axe fundamentale pentru primirea mesajului său: pe de o parte, misterul crucii lui Cristos, greu de asimilat prin simpla logică umană (cf. 1 Cor 1,20-25); pe de altă parte, implicațiile sale concrete în viața de fiecare zi: crucea comportă un mod nou de a fi în lume (cf. 1 Cor 5,7-8). Numai din această dublă primire a lui Isus răstignit în propria noastră existență se poate vorbi de noutate în sens deplin. „Așadar, dacă este cineva în Cristos, este o creatură nouă: cele vechi au trecut, iată, toate au devenit noi” (2 Cor 5,17).

De această noutate se leagă și lumina pe care sfântul Josemaría a primit-o la 2 octombrie 1928: viziunea creștinilor ca „Purtători ai singurei făclii ce poate ilumina căile pământene ale sufletelor, ai unicei flăcări nicicând întunecată cu umbre, penumbre sau alte obscurități”[1]. Noutatea creștină autentică – viața noastră în Isus – îi permitea să-și dea seama că unele dintre așa-numitele noutăți care agitau atunci viața societății și a Bisericii nu erau, în realitate, decât „volterianisme cu perucă pudrată sau liberalisme desacreditate ale secolului al XIX-lea”[2]. Ele vor continua să apară și să dispară; vor exista mereu, în contrast cu mesajul creștin, alte noutăți care nu sunt decât o revenire a „erorilor de-a lungul secolelor trecute”[3], adică ceva profund vechi.

O parte importantă a misiunii noastre, ca creștini obișnuiți, constă în a duce noutatea autentică a lui Cristos în toate domeniile vieții noastre, fără a ne lăsa seduși de ceea ce, în fond, nu este decât o aparență de nou. Pentru aceasta este indispensabil să o primim mai întâi în propria viață, să o lăsăm să crească cu răbdare și perseverență, astfel încât să modeleze mentalitatea și atitudinile

noastre. Numai așa vom contribui ca „să fie nenumărați cei care nu rămân în întuneric, ci care merg căile ce duc spre viața eternă”[4].

Cel mai important este semănătorul

Mai multe parabole ale lui Isus despre Împărăția lui Dumnezeu scot în evidență faptul că prezența Sa printre noi este un dar gratuit. De pildă, în parabola semănătorului (cf. Mt 13,3), punctul de plecare este intervenția cuiva care aruncă sămânța. Fără această acțiune prealabilă, este evident că nu poate exista rod. Iată ceea ce este esențial în relatare; faptul că pământul este bun, mediocru sau rău este important, dar secundar.

Credința ne descoperă că suntem copii ai lui Dumnezeu, moștenitori ai lumii (cf. Ps 2,8), chemați să colaborăm cu Tatăl nostru pentru ca întreaga creație să ajungă să fie darul pe care El l-a visat pentru noi (cf. Rom 8,20-23). Însuflețiți de aceeași credință care susținea misiunea primilor creștini, căutăm să descoperim cum toate drumurile pământului pot duce la Dumnezeu. Suntem convinși că „lumea nu este rea, fiindcă a ieșit din mâinile Domnului, pentru că este creația Sa, pentru că Iahve a privit-o și a văzut că este bună”[5].

Știindu-ne fii și moștenitori – în cele din urmă, apostoli – devenim noi înșine sămânța aruncată în cele patru vânturi. Ne entuziasmează mai ales să știm că Dumnezeu stăruie să arunce din nou și din nou sămânța pentru a îmbogăți o lume cu dorințe profunde de a rodi. Astfel „putem înțelege toată minunăția chemării divine. Mâna lui Cristos ne-a cules dintr-un lan de grâu: Semănătorul strânge în mâna Sa rănită pumnul de boabe. Sângele lui Cristos îmbibă sămânța, o pătrunde. Apoi, Domnul aruncă acest grâu în aer, pentru ca murind, să devină viață și, scufundându-se în pământ, să fie în stare să rodească în spice aurite”[6].

A lucra pământul, a îmbunătăți sămânța

Totuși, nu este suficient să aruncăm sămânța: este necesar ca ea să aibă și puterea, și inteligența de a prinde rădăcini. În plus, pământul poate fi îngrășat; îl putem lucra și pregăti cât mai bine (cf. Lc 13,6-9).

Dacă dorim ca rodul să fie atât de bogat încât, așa cum spune Isus, chiar și păsările cerului să-și găsească adăpost în ramurile copacului care va crește din acel prim gest (cf. Mt 13,31-32), o parte esențială a modului nostru de a colabora va fi pregătirea, pe cât ne stă în putință, a unei semințe bune. Pentru aceasta trebuie, înainte de toate, să fim convinși că credința pe care dorim să o trăim și să o împărtășim nu este nici irațională, nici arbitrară, ci are o legătură intimă cu adevărul; avem nevoie de experiența vie că credința nu este pur și simplu „un sentiment frumos, care mângâie și entuziasmează, dar care depinde de schimbările stării noastre de spirit sau de situația vremurilor”[7]. Papa Francisc ne-a amintit: „Omul are nevoie de cunoaștere, are nevoie de adevăr, pentru că fără el nu poate supraviețui, nu poate merge înainte. Credința, fără adevăr, nu mântuiește, nu oferă siguranță pașilor noștri”[8].

Setea de adevăr ne permite să primim credința în inteligența noastră și să descoperim caracterul ei rațional. Inteligența ni se deschide atunci către orizonturi mult mai largi; realitatea devine în același timp mai inteligibilă și mai profundă. Este firesc să fie așa: dacă creștinul vrea să fie semănător al noutății lui Cristos, nu poate renunța la a reflecta asupra credinței sale, nici la a pune în

relație cu ea toate domeniile vieții sale, inclusiv munca profesională. Acest exercițiu de a gândi lucrurile în lumina credinței – care nu înseamnă a apela la răspunsuri prefabricate – se va transforma treptat într-un adevărat obicei bun, într-o virtute, poate una dintre cele mai importante. Numai în lumina acestei inteligențe a credinței pot fi percepute „strălucirea divină ce reverberează în realitățile cele mai banale”[9].

Pentru ca această deschidere către adevăr să facă credința noastră cât mai rodnică, este indispensabilă umilința în fața realității, docilitatea față de Duhul Sfânt, care ne vorbește prin evenimentele cotidiene și prin persoanele din jurul nostru (cf. In 14,26), în cele din urmă, prin istorie. Chiar dacă ar putea părea că, în efortul de a duce lumina lui Cristos în lume, cel mai important ar fi o atitudine de siguranță și forță, în realitate puterea nu poate veni decât de la Dumnezeu. În acest sens, „umilința este supunere creativă față de puterea adevărului și a iubirii. Umlința este refuzul aparențelor și al superficialității; este expresia profunzimii spiritului uman; este condiția măreției sale”[10].

„Bătălia” sfântului Josemaría

Se înțelege astfel strădania sfântului Josemaría ca, încă de la început, Opus Dei să ofere o formare filosofică și teologică profundă, care să aibă impact și asupra domeniului profesional al fiecăruia. În căutarea modului potrivit de a face acest lucru posibil, el vorbea despre o adevărată „bătălie”[11]. Acest limbaj de inspirație militară subliniază caracterul anevoios al efortului de formare personală și, prin urmare, necesitatea de a ne angaja cu perseverență, întotdeauna în funcție de circumstanțele fiecăruia. Sfântul Toma de Aquino vorbea despre virtutea „studiozității”, care presupune „un efort deosebit în căutarea cunoașterii lucrurilor”[12]; cu alte cuvinte, atitudinea constantă de a cultiva o curiozitate sănătoasă pentru a cunoaște în profunzime lumea noastră și pentru a depăși obstacolele care ne stau în cale. În orice caz, esențial este să nu pierdem din vedere măreția scopului care ne animă: a ne însuși mesajul lui Cristos pentru a-l putea semăna în realitatea care ne înconjoară.

Limbajul belicos ne ajută, de asemenea, să înțelegem importanța strategiei. Cum putem atinge un scop atât de înalt atunci când ne lipsesc timpul și liniștea necesare pentru a aborda cu rigoare marile întrebări? Pentru unii, strategia poate consta în valorificarea cât mai bună a mijloacelor de formare la care participă deja, cultivând dispozițiile interioare necesare pentru a le fructifica pe deplin. Pentru alții, aceasta va însemna aplicarea unui sfat din literatura clasică, des invocat de sfântul Josemaría: *non multa, sed multum* [13]— nu multe lucruri, ci mult într-unul singur sau în câteva —, poate prin elaborarea, cu ajutorul unui sfat competent, a unui plan de lecturi adaptat și progresiv. Alții, la rândul lor, vor ști să folosească, cu ordinea indispensabilă oricărei activități intelectuale, nenumăratele resurse pe care le oferă astăzi internetul. Imaginea mânășii care se potrivește pe mână, folosită de fondatorul Opus Dei pentru a vorbi despre planul de viață, ne poate inspira și în elaborarea propriului plan de formare, pentru a crește în cunoașterea credinței noastre.

Două sfaturi pentru a dobândi o privire amplă

Dacă lumina credinței ne permite să înțelegem lumea în sensul ei cel mai profund, creștinul trebuie să se știe protagonist și niciodată un simplu spectator al

marilor dezbateri culturale și intelectuale din societate. Deoarece nimic din ceea ce este omenesc nu îi este străin, el cultivă încă din tinerețe un spirit neliniștit și un anticonformism sănătos, fără teama de „a contribui, cu inițiativă și spontaneitate, la îmbunătățirea lumii și a culturii timpului nostru, astfel încât acestea să se deschidă planurilor lui Dumnezeu pentru omenire”[14].

Pentru împlinirea acestei misiuni, sfântul Josemaría ne-a lăsat două sfaturi. Primul se referă la necesitatea unei priviri largi, care nu se mulțumește cu obiective mărunte: „Pentru tine, care dorești să dobândești o mentalitate catolică, universală, iată unele caracteristici: – viziune largă și o aprofundare energică a ceea ce este mereu viu în doctrina catolică; – dorință justă și sănătoasă – niciodată frivolitate – de a reînnoi doctrinele caracteristice ale gândirii tradiționale, în filosofie și în interpretarea istoriei...; – o atenție vigilentă la orientările științei și gândirii contemporane; – și o atitudine pozitivă și deschisă, față de transformarea actuală a structurilor sociale și a formelor de viață”[15].

Este vorba despre un program extrem de amplu, asupra căruia merită să ne oprim cu răbdare. Dorința de a înțelege, care presupune lectură și studiu, ne face conștienți că suntem inserați într-o tradiție care ne precede și care ne permite să vedem dincolo de prezent: „suntem ca niște pitici pe umerii unor giganți; putem vedea mai mult și mai departe decât ei, nu datorită vreunei superiorități proprii, ci pentru că suntem ridicați de înălțimea lor”[16]. Înarmați cu acest bagaj, putem înfrunta într-un mod pozitiv noile realizări și interogații ale timpului nostru și învățăm să discernem, cu spirit constructiv și cu ajutorul altora, ceea ce poate fi considerat un adevărat progres. Astfel ne formăm o viziune personală și rațională asupra marilor teme și cultivăm o autentică mentalitate universală, catolică.

În fața acestei provocări de a deschide tot ceea ce este omenesc planurilor lui Dumnezeu, Benedict al XVI-lea a subliniat importanța „minorităților creative”, care, de regulă, „determină viitorul”. De aceea, în mod concret, „Biserica Catolică trebuie să se înțeleagă pe sine ca o minoritate creativă, care deține o moștenire de valori ce nu aparține trecutului, ci reprezintă o realitate vie și actuală. Biserica trebuie să se actualizeze, să fie prezentă în dezbaterile publice, în lupta pentru un concept autentic de libertate și de pace”[17].

A găsi persoane capabile să rezoneze cu această pasiune pentru formare și pentru analiza profundă a realității și a merge apoi împreună cu ele pentru a iniția proiecte de tot felul este una dintre cele mai rodnice experiențe ale vocației creștinilor în mijlocul lumii. Istoria primilor credincioși ai Lucrării constituie o confirmare apropiată a acestei rodnicii[18]. În această misiune, fiecare este chemat să se situeze pe marele teren de joc al lumii și să descopere, în funcție de circumstanțele propriei vieți, modul personal de a colabora.

Al doilea sfat al sfântului Josemaría se referă la folosirea pluralului. Lumina credinței ne permite, în aproape toate situațiile, să găsim nu o singură soluție, ci mai multe căi posibile. Acțiuni, moduri de a gândi și soluții diferite pot fi inspirate în mod legitim de aceeași credință și, prin urmare, trebuie respectate[19]. De aceea, credința ne conduce la cultivarea capacității de a asculta, de a colabora și de a dialoga, cu o dorință sinceră de a învăța și de a ne îmbogăți din punctele de vedere ale celorlalți.

Sfânta Scriptură ne spune că „Maria păstra toate aceste lucruri, medităndu-le în inima ei” (Lc 2,19): tot ceea ce se petrecea în jurul ei, mai ales ceea ce Îl privea pe Fiul ei, răsuna în lumea sa lăuntrică. A contempla mereu frumusețea credinței noastre și măreția misiunii noastre va aprinde și în inimile noastre dorința de a ne forma tot mai bine și de a găsi modalități concrete de a realiza acest lucru. Ne va îndemna, de asemenea, să inițiem proiecte, căutând colaborarea altora care să facă prezentă noutatea perenă a lui Cristos în noile areopaguri ale culturii. Și ne va ajuta, dacă este nevoie, să ne scuturăm de orice urmă de „pesimism steril”[20], conștienți de ceea ce spunea adesea sfântul Josemaría: „Lumea ne așteaptă”[21].

[1] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 1.

[2] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 849.

[3] Sfântul Josemaría, *Scopul supranatural al Bisericii*, nr. 2.

[4] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 1.

[5] Sfântul Josemaría, *Convorbiri*, nr. 114.

[6] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 3.

[7] Papa Francisc, Litt. enc. *Lumen fidei*, nr. 24.

[8] *Ibid.*

[9] *Convorbiri*, nr. 119.

[10] Sfântul Ioan Paul II, Angelus, 4-martie-1979.

[11] Cf. M. Montero, “La formación de las primeras mujeres del Opus Dei (1945-1950)”, *Studia et Documenta*, vol. 14, 2020, p. 11.

[12] Sf. Toma din Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, q. 166, a. 2 ad 3.

[13] *Drum*, nr. 333.

[14] Mons. F. Ocariz, *Scrisoare pastorală*, 14-februarie-2017, nr. 8.

[15] Sfântul Josemaría, *Brazdă* nr. 428.

[16] Bernard de Chartres, citat de Jean de Salisbury, *Metalogicon*, compus în 1159.

[17] Benedict al XVI-lea, întâlnire cu jurnaliștii, 26 sept. 2009.

[18] Câteva referințe în J. L. González Gullón, *DYA, Academia-residencia en la historia del Opus Dei (1933-39)*, Rialp, Madrid 2016; și în M. Montero, *Historia de Ediciones Rialp*, Rialp, Madrid 2020.

[19] Cf. *Convorbiri*, nr. 117.

[20] Cf. papa Francisc, Exhor. ap. *Evangelii gaudium*, nr. 84-86.

[21] *Brazdă*, nr. 290.

[Înapoi la conținut](#)

Harul de a privi împreună cu Dumnezeu. Virtuțile contemplației.

A privi realitatea cu atenție și iubire

A privi realitatea cu atenție și iubire: în această descriere se întâlnesc numeroși gânditori, oameni de știință sau artiști care au cultivat arta contemplației. A descoperi bogăția de adevăr și de frumusețe care se află dincolo de ceea ce există, chiar și acolo unde nu ne-am fi așteptat; a ne detașa de dorința de a controla totul pentru a ne bucura de ceea ce avem în față, mai ales de lucrurile mici. De ce, dacă este vorba pur și simplu de *a privi* într-un anumit fel, ni se pare uneori atât de dificil? Învățarea acestui mod de a privi ne entuziasmează în mod deosebit, pentru că știm că, dacă întreaga creație merită contemplația oamenilor, cu atât mai mult o merită Creatorul ei, în a cărui frumusețe infinită se reflectă toate minunile cunoscute.

Am fost creați de Dumnezeu pentru contemplație; aceasta va fi desăvârșită în viața viitoare, când Îl vom vedea pe Creator față către față și, în El, vom înțelege cu limpezime și ne vom bucura de toate lucrurile. Totuși, așa cum amintea sfântul Josemaría, suntem chemați deja de acum, în fiecare clipă și în fiecare zi, „să-L vedem pe Dumnezeu în toate lucrurile pământului: în persoane, în evenimente, în ceea ce este mare și în ceea ce pare mic, în ceea ce ne place și în ceea ce este dureros”[1]. Dorim să transformăm totul în laudă, mulțumire, reparare și cerere. Nu Îl privim pe Dumnezeu în ciuda agitației zilnice, ci tocmai prin intermediul ei, folosind-o ca pe o trambulină pentru a ne avânta spre cer.

Atunci se va naște în noi ceea ce sfântul Toma de Aquino definea drept „o intuiție simplă a adevărului care izvorăște din iubire”[2]. Este un mod de a privi realitatea care nu depinde de nivelul de instruire sau de ocupație: este la îndemâna tuturor, în orice moment, pentru că se naște din iubirea primită de la Dumnezeu, care pătrunde privirea noastră. Toți sfinții, atât de diferiți între ei — erudiți sau mai simpli, dedicați unor îndatoriri foarte variate — au văzut crescând în viața lor această apropiere de Creator. De aceea, poate că primul lucru pe care trebuie să ni-l amintim este ceea ce spune Catehismul Bisericii Catolice: contemplația este un dar[3]. Nu este ceva ce putem obține doar prin forța voinței, prin planificări sau strategii. În fața darurilor lui Dumnezeu, înainte de toate, suntem chemați să ne deschidem, să ne pregătim să le primim, iar aceasta presupune cultivarea unor virtuți care pregătesc terenul.

Curajul de a deschide ușa

„Iată, stau la ușă și bat — ne spune Domnul —; dacă aude cineva glasul Meu și deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el, iar el cu Mine” (Ap 3,20). În capela Keble College din cadrul Universității din Oxford se află un tablou intitulat *Lumina lumii*, care reprezintă această scenă din Apocalipsă. Isus apare îmbrăcat ca un rege, purtând un felinar care aduce lumină în casă, în timp ce bate cu delicatețe la ușă. Pe pământ se văd buruienile crescute, semn că ușa a rămas închisă mult timp.

Domnul, pentru a ne dărui o viață contemplativă, ne cere să deschidem zilnic ușa inimii noastre, asemenea scenei din acel tablou din secolul al XIX-lea. Reacția lui Adam și a Evei, primii noștri părinți, după pierderea inocenței, a fost tocmai opusă: s-au ascuns și au încercat să închidă ușa pentru a evita privirea lui Dumnezeu... Iar noi, toți urmașii lor, păstrăm ceva din această tendință. Este, poate, o teamă neîntemeiată față de ceea ce ne-ar putea cere Dumnezeu, frica de a ne simți dependenți, nesiguranța de a pierde controlul fragil asupra propriei vieți. Sau poate preferăm pur și simplu o inerție comodă, care ne ține departe de viața spirituală, din cauza efortului pe care îl presupune deschiderea față de acest dar.

„Se repetă, într-un anumit fel, scena din Betleem, în fiecare zi. Este posibil ca — nu cu buzele, ci prin faptele noastre — să fi spus: *non est locus in diversorio*, nu este loc pentru Tine în inima mea. O, Doamne, iartă-mă!”[4]. Dincolo de alte obstacole care ni se pot părea mai urgente — lipsa timpului, uscăciunea sufletească, împrăștierea sau sentimentul propriei nevrednicii — această 117contesuspiciune ciudată față de Dumnezeu este adesea buruiana care trebuie smulsă pentru a deschide ușa inimii și a putea împărtăși privirea Creatorului.

Umilința și detașarea care ne fac ușori

„Rugăciunea contemplativă (...) nu poate fi primită decât în umilință și sărăcie[5]”. Aceasta presupune, mai întâi, sarcina dificilă de a accepta cu seninătate adevărul despre noi înșine și despre ceilalți. Nu ne putem dispune să primim darul de a privi lucrurile așa cum le privește Dumnezeu dacă ne punem mereu măști, dacă le inventăm pentru ceilalți sau dacă acoperim realitatea cu propriile noastre fantezii, oricât de atrăgătoare ar părea. Limbajul lui Isus este întotdeauna simplu și profund: El vede lucrurile așa cum sunt, mereu cu milostivire, în timp ce noi adesea complicăm lucrurile, rămânem la suprafață sau judecăm cu mândrie ceea ce ne înconjoară.

„Dacă ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu și cine este Cel care îți spune: «Dă-Mi să beau»” (In 4,10), îi spune Isus samaritencei. Iar într-un alt moment îl întreabă pe apostolul Filip: „De atâta timp sunt cu voi și încă nu M-ai cunoscut?” (In 14,9). Umilința ne conduce, de asemenea, la recunoașterea faptului că Îl cunoaștem puțin pe Domnul și felul Său de a domni în lume. „După cincizeci de ani, sunt ca un copil care bâlbâie: încep și reîncep”[6], spunea sfântul Josemaría în rugăciunea sa, cu puțin timp înainte de a merge la cer. Evitând tendința de a vrea să stăpânim totul cu lumina slabă a propriului nostru criteriu, Dumnezeu ne va putea revela ceea ce ascunde celor înțelepți și pricepuți (cf. Mt 11,25).

Pe de altă parte, pentru a fi contemplativi trebuie să folosim bunurile pământești astfel încât ele să ne ajute să ne alipim de cele veșnice, și nu invers. O inimă

neatașată de bunurile materiale este mai receptivă la cele spirituale, mai ușoară pentru a se înălța spre Dumnezeu, mai deschisă darurilor harului. Isus, Creatorul și Domnul lumii, a trăit desprins de toate într-un sat simplu. A îndurat frigul iarna și căldura vara, a avut puține bunuri și le-a îngrijit cu atenție. În fond, este vorba de a nu pune în lucrurile pământești dorința pe care doar Dumnezeu o merită.

Totuși, dacă sărăcia facilitează contemplația, și inversul este adevărat, deoarece cele două se susțin reciproc. „Când contemplăm — explică papa Francisc — descoperim în ceilalți și în natură ceva mult mai mare decât utilitatea lor (...) Cerul, pământul, marea, fiecare creatură posedă această capacitate iconică, această capacitate mistică de a ne conduce înapoi la Creator și la comuniunea cu creația (...) Cel care contemplă în acest fel simte uimire nu doar pentru ceea ce vede, ci și pentru că se simte parte integrantă a acestei frumuseți și se simte chemat să o păzească[7]”. În fața logicii de a aduna totul pentru sine, putem cultiva uimirea și grija: aceasta este logica lui Dumnezeu, care își contemplă creația cu iubire.

A căuta acea binecuvântată singurătate pentru rugăciune

Adâncurile mării ascund numeroase minunății care nu se văd de pe țărm: corali, plante, pești de forme și culori variate; scoici, perle, chiar comori sau piese arheologice de mare valoare. Pentru a ajunge la ele, scafandrii poartă un brâu cu plăci de plumb. Departe de a fi un impediment, acesta le oferă greutatea necesară sub apă pentru a contracara tendința corpului de a pluti și de a reveni la suprafață. În mod asemănător, avem nevoie cu toții de o greutate lăuntrică pentru a ne scufunda în marea contemplației lui Dumnezeu, departe de suprafață și de distrageri.

Pentru ca sufletul să ajungă să contemple natura invizibilă a lui Dumnezeu, sfântul Grigorie cel Mare afirma că prima treaptă este să învețe să se adune în sine[8]. Evangheliile îl arată frecvent pe Isus rugându-Se în locuri liniștite și retrase. Dacă Fiul lui Dumnezeu simțea această nevoie de a fi singur cu Tatăl Său, cu atât mai mult avem nevoie și noi. Va trebui să pierdem teama pe care poate ne-o provoacă tăcerea și să căutăm „binecuvântată singurătate, atât de necesară pentru a menține mersul vieții interioare”[9].

În secolul al XVI-lea, un cuplu de soți spanioli i-a cerut sfântului Petru de Alcántara să-i învețe cum să dialogheze cu Dumnezeu. Printre sfaturile sale, misticul castilian spunea că „dacă timpul rugăciunii este scurt, el se consumă aproape în întregime pentru a liniști imaginația și a potoli inima; iar când aceasta a ajuns la liniște, rugăciunea se încheie tocmai atunci când ar fi fost cea mai necesară”[10]. De aceea, este bine să ne îndeplinim practicile de evlavie fără grabă, cu timp suficient, evitând să ajungem cu „simțurile treze și sufletul adormit”[11].

O dietă pentru a savura lucrurile obișnuite

Tehnologia ne oferă acces rapid la o cantitate imensă de informații și o comunicare foarte rapidă. Știm bine că acest avantaj, dacă nu suntem atenți, se poate transforma într-un obstacol pentru dialogul nostru cu Dumnezeu. Dacă simțurile se obișnuiesc doar cu aceste viteze și stimulări, atunci când o altă activitate cere un ritm diferit al minții este ușor să cădem în împrăștiere. Căutăm

atunci în mod constant susțineri afective pentru a ne simți bine, fugind aproape inconștient de sobrietatea lucrurilor obișnuite. Această atitudine îi poate afecta și pe ceilalți, pentru că, așa cum explică sfânta Faustina Kowalska, „sufletele mai puțin adunate (superficiale) vor ca ceilalți să fie asemenea lor, deoarece pentru ele aceștia constituie o muștrare continuă”[12].

Pentru a ne pregăti mai bine pentru rugăciune, poate fi utilă o dietă digitală sănătoasă, asemenea celei pe care o urmează sportivii care doresc să parcurgă distanțe lungi: să știm să renunțăm, în anumite momente ale săptămânii, la dispozitivele electronice; să învățăm să contemplăm cu seninătate natura, un peisaj, o operă de artă; să citim o carte bună sau să vedem un film bun, fără a fi întrerupți de orice lucru mărunț... Toate acestea cer un anumit efort din partea facultăților noastre, dar oferă, în schimb, răsplata de a descoperi straturi mai profunde ale realității și de a ne exersa privirea pentru a putea primi, ca dar, privirea lui Dumnezeu tot mai aproape.

Pe acest drum nu trebuie însă să ne descurajăm. Ceea ce Îi place cel mai mult lui Dumnezeu în momentele noastre de rugăciune este buna noastră voință de a-I ține companie, simpla noastră prezență alături de El, asemenea unui copil mic lângă părinții săi. Însuflețiți de această atitudine filială, vom putea avea curajul de a depăși neliniștea provocată de aparenta tăcere și singurătate a rugăciunii. Niciun mijloc pe care îl folosim în rugăciune nu poate înlocui impulsul autentic de a sta de vorbă cu Dumnezeu de la inimă la inimă, decizia liberă și discretă de a-I spune un „Te iubesc” unic, pe care nimeni altcineva nu îl poate spune în locul nostru.

[1] Sfântul Josemaría, *Meditație*, 25 decembrie 1973.

[2] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Suma teologică*, II-II, q. 180, a. 3, ad 6.

[3] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 2713.

[4] Sfântul Josemaría, citat din Salvador Bernal, *Însemnări despre viața Fondatorului Opus Dei*, Ed. Presă bună, Iași, 2016, p. 375.

[5] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 2713.

[6] Sfântul Josemaría, citat din Salvador Bernal, *Însemnări despre viața Fondatorului Opus Dei*, Ed. Presă bună, Iași, 2016, p. 373.

[7] Papa Francisc, Audiență generală, 16 septembrie 2020.

[8] Sfântul Grigorie cel Mare, *Omiliile la Ezechiel*, II, 5, 9.

[9] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 304.

[10] Sfântul Petru din Alcántara, *Tratat asupra rugăciunii și meditației*, XII, 6.

[11] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 368.

[12] Sfânta Faustina Kowalska, *Mic jurnal*, nr. 147.

[Înapoi la conținut](#)

Te voi urma oriunde Te vei duce. Tăria.

De pe pragul casei lui Simon, Isus tocmai a vindecat mulți bolnavi și a alungat, de asemenea, numeroși demoni. Este momentul să treacă pe celălalt țărm al lacului, când se apropie de El un cărturar, poate uimit de toate aceste minuni, și Îi spune: „Învățătorule, Te voi urma oriunde Te vei duce” (Mt 8,19). Ce intenții se ascundeau în adâncul inimii acestui om? În ce măsură își asuma ceea ce înseamnă să-L urmeze pe Învățător? Știm doar răspunsul lui Isus: „Vulpile au vizuini și păsările cerului au cuiburi, însă Fiul Omului nu are unde-Și rezema capul” (Mt 8,20).

Deși la prima vedere aceste cuvinte pot părea dure, aproape descurajante, totul depinde de ceea ce căuta cărturarul la Cristos. Apostolii, cu siguranță, au auzit răspunsuri asemănătoare și, mai mult decât o avertizare sau o frână, au descoperit în ele o invitație. Așa se explică faptul că Petru, Ioan și Iacob au lăsat „toate” atunci când Isus i-a chemat la sfârșitul unei zile de muncă (cf. Lc 5,11) sau că Matei a făcut același lucru când Domnul l-a chemat în timp ce strângea impozitele (cf. Lc 5,27). Apostolii au înțeles că, deși a nu avea „unde-Și rezema capul” presupune mult sacrificiu, orice este puțin pe lângă o viață trăită alături de Isus.

Domnul vorbește, așadar, cu fermitate, pentru că nu vrea ca acest om să se înșele, imaginându-și poate că îmbrățișează un proiect de fantezie, în care totul va merge mereu fără dificultăți. Pe drumul alături de Isus, de multe ori greutățile – oboseala, propriile defecte sau ale altora, neînțelegerile, confuziile – apasă mai mult decât ne-am dori. Atunci virtutea tăriei, înălțată de harul divin, se dovedește decisivă: ea ne dă puterea ca dorința noastră de a-L urma pe Isus „oriunde va merge” să fie mai mare decât orice obstacol.

O afectivitate orientată mereu spre Dumnezeu

„Fericirea din Cer este hărăzită celor care știu să trăiască fericiți pe pământ”^[1], obișnuia să spună sfântul Josemaría. În viața de zi cu zi există multe lucruri care ne aduc bucurie, dar apar și contrarietăți care ne pun la încercare. Este firesc, așadar, ca fericirea noastră pământească să fie strâns legată de capacitatea de a traversa aceste momente dificile, zilele în care aproape nimic nu iese așa cum am planificat. Tăria are legătură cu acest lucru, pentru că transformă obstacolele în ocazii de a reorienta, iar și iar, dorințele noastre cele mai profunde în direcția corectă: spre Dumnezeu. Tăria modelează afectivitatea noastră astfel încât să fie influențată mai mult de Dumnezeu decât de circumstanțele personale sau exterioare, mereu schimbătoare.

Există lucruri care nu sunt necesare pentru a fi fericiți, dar care uneori ni se par indispensabile. Se întâmplă cu anumite comodități devenite aproape obișnuite astăzi, dar și cu alte nevoi pe care ni le-am creat aproape fără să ne dăm seama. Dincolo de a lua conștiință de aceste dependențe, dorim să fim suficient de liberi pentru ca împrejurările exterioare să nu decidă în locul nostru: ca un moment inconfortabil să nu ne fure zâmbetul, ca oboseala să nu ne doboare atât de repede sau să fim capabili să renunțăm la un mic gust personal în favoarea altcuiva. Tăria ne face mai puțin dependenți de tot ceea ce nu este iubirea lui Dumnezeu, astfel încât să putem fi senini printre oameni diferiți, în orice loc și în orice activitate.

Astfel, când mulțimile, entuziasmate de minunile Sale, voiau să-L proclame rege, Isus „nu S-a lăsat înșelat de triumfalism: era liber. Ca în pustiu, când a respins ispitele Satanei, pentru că libertatea Sa era să împlinească voința Tatălui (...). Să ne gândim astăzi la libertatea noastră (...). Sunt liber sau, dimpotrivă, sunt sclav al pasiunilor mele, al ambițiilor mele, al bogățiilor, al modei?”[2]. Sfântul Paul ne împărtășește propria experiență: „m-am învățat să fiu mulțumit în orice împrejurare aș fi. Știu și să duc lipsă, și să am din prisos. În toate și în orice împrejurare m-am învățat și să fiu sătul, și să-mi fie foame, și să am din prisos, și să trăiesc în lipsuri. Toate le pot în cel care mă întărește” (Fil 4,11-13). Pentru el, nimic nu constituia un obstacol pe drumul spre ceea ce își dorea cu adevărat: să-L iubească pe Dumnezeu din toată inima.

Cel mai mare bine este uneori cel mai puțin evident

Este suficient să privim lumea cu realism pentru a recunoaște necesitatea tăriei. Observăm că împrejurările, favorabile sau potrivnice, ne influențează. Știm din experiență că trebuie să traversăm anumite perioade dificile fără a ne lăsa doborâți sau a ne pierde seninătatea. Știm, de asemenea, că lucrurile cu adevărat valoroase cer efort și răbdare: de la finalizarea studiilor sau depășirea unui defect de caracter, până la cultivarea relațiilor profunde sau creșterea în prietenia cu Dumnezeu. Și totuși, deși bunul-simț ne arată acest lucru, nu este rar ca raționamentul să se îngusteze și să reducem tăria la un simplu efort obositor de a merge împotriva curentului.

Dar tăria nu constă într-un exercițiu fad al voinței de a se forța, de a nu se plânge, de a se nega sau de a rezista în fața a ceea ce nu dorim sau nu înțelegem. Privită astfel, ea ajunge să epuizeze pe oricine. A fi puternic înseamnă, mai degrabă, a ne întări convingerile, a reînnoi mereu iubirea care ne animă, a face să strălucească mai puternic în noi bunurile cele mai autentice. Atunci vom alege tot mai ușor, chiar cu bucurie, ceea ce ne dorim cu adevărat, acea „parte mai bună” despre care vorbește Isus (cf. Lc 10,42).

Un exemplu ne poate ajuta să înțelegem. Cineva lipsit de tărie poate să nu-și poată stăpâni un comentariu aspru sau să nu fie capabil să zâmbească atunci când este obosit. În astfel de situații, oboseala devine motivul dominant al reacțiilor și deciziilor sale, făcându-l să piardă din vedere alte motive pentru care ar merita să se străduiască. În schimb, cel care a crescut în tărie nu doar că se poate ridica deasupra oboselii, ci o face pentru că percepe binele pe care acest lucru îl aduce, pentru sine și pentru ceilalți, și descoperă chiar un drum de a-L iubi pe Dumnezeu. Doar astfel gesturi precum a renunța la o mică plăcere, a te trezi la o oră fixă, a evita o plângere sau a face un serviciu pe care spontan nu l-am face se

transformă într-o educare a privirii asupra unui bine mai mare, deși mai puțin evident la început.

Acest proces, care la prima vedere pare doar un efort de autodepășire, ajunge în realitate să ne facă mai liberi, deoarece bucuria și pacea noastră depind tot mai mult de ceea ce dorim cu adevărat și tot mai puțin de micile tiranii ale momentului, fie ele exterioare sau interioare. A crește în tărie înseamnă a explora acele „unghiuri moarte” care ne împiedică să vedem anumite aspecte ale binelui, doar pentru că presupun efort. Cel care învață să trăiască în tărie va putea persevera în bine atunci când deciziile bune nu sunt cele mai atrăgătoare. A fi puternic este atitudinea celui care percepe valoarea reală a lucrurilor.

A te mișca liber în realitate

Când Îl auzim pe Isus spunând cărturarului că „nu are unde să-și rezema capul”, am putea crede că dorește să-l pună la încercare: „A Mă urma nu este ușor; ești sigur că vrei?”. Totuși, găsim și alte pasaje evanghelice în care Domnul se exprimă în mod asemănător, nu ca avertisment, ci ca invitație: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să Mă urmeze” (Lc 9,23); „Intrați pe poarta cea strâmtă, căci largă este poarta și lat este drumul care duce la pierzare” (Mt 7,13). Nu este vorba de chemări la o suferință fără sens, ci la dezvoltarea unei libertăți mari: la a face să crească în noi, treptat, o dispoziție a inimii capabilă să iubească până la capăt, așa cum a făcut El.

„Pentru a ajunge la fericire nu este nevoie de o viață ușoară, ci de o inimă plină de dragoste”[3]. Drumul creștinului este exigent pentru că cere o iubire tot mai profundă; iar, cum spune un vechi cântec, „inima care nu vrea să sufere, să trăiască toată viața fără iubire”[4]. Viața lui Isus ne arată cum să ne raportăm la adversitate și la durere. Tăria Sa nu este cea a celui care ridică ziduri în jurul său sau se îmbracă într-o armură pentru a evita rănilor ori pentru a nu fi atins de realitate. Zidurile și armurile nu integrează rezistența în personalitatea noastră, ci împiedică relația cu realitatea; rigiditatea lor blochează libertatea mișcării.

Tăria lui Isus, dimpotrivă, intră într-un dialog constant cu realitatea. El nu acceptă durerea doar pentru că este grea sau pentru a demonstra ceva; o asumă atunci când este necesar, fără a se lăsa doborât de ea. Descoperă în dificultăți un sens care dă profunzime vieții trăite, în loc să o transforme în absurd. Asta înseamnă *a iubi lumea cu adevărat*: a te raporta la ea în toată bogăția ei, inclusiv la valoarea ascunsă a imperfecțiunii, în situațiile vieții, în noi înșine și în ceilalți. Căutând tăria lui Cristos, vom deveni oameni mai sensibili și mai profunzi, mai implicați în realitate și mai capabili să-L găsim pe Dumnezeu în toate. Cu adevărat, mai contemplativi.

Răbdare pentru a ajunge până la capăt

„Ne lăudăm în speranța gloriei lui Dumnezeu”, scrie sfântul Paul. „Ba mai mult, ne lăudăm chiar și în necazuri, știind că necazul aduce răbdare; răbdarea, virtute încercată; virtutea încercată, speranță, iar speranța nu înșală, pentru că iubirea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre prin Duhul Sfânt care ne-a fost dat” (Rom 5,2-5). Fiecare sacrificiu asumat liber, fiecare contradicție primită fără revoltă, fiecare renunțare făcută din iubire întărește în noi convingerea că fericirea noastră se află în Dumnezeu, mai mult decât în orice altceva. Lupta

zilnică devine astfel o cucerire progresivă a binelui adevărat, care ne oferă deja o anticipare a gloriei viitoare: lupta se transformă într-un drum al speranței.

A căuta în mod constant binele autentic, adesea ascuns în deciziile noastre, ne dă curajul de a nu ne mulțumi cu imediatul sau cu efemerul. De aici se naște răbdarea: învățăm să ne sprijinim tot mai mult pe iubirea care nu înșală și care dă sens eforturilor noastre. De aceea, omul puternic nu disperă, nu-și pierde seninătatea în fața eșecului sau atunci când roadele muncii întârzie. Răbdarea nu este nici optimism naiv, nici resemnare, ci atitudinea omului liber, care iubește nu doar pentru o vreme, ci luptă cu privirea îndreptată mereu spre țelul care îl așteaptă. Convingerea profundă de a nu se mulțumi cu mai puțin decât fericirea cerului poate susține lupta zilnică necesară pentru a-L urma pe Isus „oriunde va merge”. Aceasta este tăria: o inimă puternică, care nu pierde din vedere scopul și care poate „lupta, din iubire, până în ultima clipă”[5].

[1] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 1005.

[2] Papa Francisc, Predici, 13-apr-2018.

[3] Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 795.

[4] «A los árboles altos», cântec tradițional spaniol.

[5] Sfântul Josemaría, «Timp de reparație», nr. 4. în *En diálogo con el Señor*, ediție istorico- critică.

[Înapoi la conținut](#)

Atunci, lumea îți vorbește. Cumpătarea.

Există mai multe moduri de a privi același lucru. În fața unui mare banchet, pregătit cu tot felul de mâncăruri, culori, ornamente și texturi, privirea uimită a unui fotograf nu are nimic în comun cu privirea neliniștită a unui gurmand. Sau, gândindu-ne la situații mai obișnuite, felul în care *aruncăm* o privire peste titlurile unui ziar este, de obicei, diferit de acela în care contemplăm un apus de soare. Diferențele dintre aceste moduri de a privi nu se explică doar prin circumstanțele momentului sau prin lucrurile aflate în fața ochilor noștri. Ceea ce le deosebește cu adevărat este ceva mai profund, ceva care ține de modul în care ne raportăm la lume.

Întreaga predicare a sfântului Josemaría ne îndeamnă să fim „suflete contemplative, aflate în mijlocul strădaniilor pământești”[1]. Pentru aceasta este necesar să învățăm să privim realitatea într-un mod nou: o privire care să nu perceapă doar un singur aspect – *fragmentul util* – al ceea ce avem înaintea; o privire care să nu caute pur și simplu să-și însușească sau să posede ceea ce vede. Privirea contemplativă, într-adevăr, nu este nici egoistă, nici posesivă: este transparentă, senină, receptivă, generoasă. Iar pentru cel care dorește să trăiască cu Dumnezeu, învățarea acestui mod de a privi nu este opțională. Numai prin convertirea privirii noastre vom putea descoperi strălucirea divină în tot ceea ce ne înconjoară și vom putea întrezări adevărul profund al lucrurilor și al evenimentelor, „căci în El trăim, ne mișcăm și existăm” (Fap 17,28).

Este semnificativ faptul că, atunci când indica posibile teme pentru formarea tinerilor, fondatorul Opus Dei scria: „Mortificare exterioară – mai ales a privirii; mortificare interioară – în special a curiozității”[2]. Aceste două aspecte, strâns legate de viața contemplativă, fac parte din virtutea cumpătării în ceea ce privește dorința de a cunoaște, una dintre cele mai puternic înrădăcinate în natura noastră. Deși, în limbajul curent, cuvântul „cumpătare” evocă adesea ideea de limită, această concepție este incompletă. Termenul latin *temperare*, de la care provine, înseamnă „a amesteca lucrurile în proporția justă”. Astfel, persoana cumpătată în dorința de a cunoaște nu se lasă absorbită de ceea ce este imediat, ci reușește mereu să meargă dincolo de aparențe. Ea dezvoltă o atitudine deschisă, atentă și tăcută, care o dispune să ajungă la inima lucrurilor. Atunci lumea începe să-i vorbească.

Privirea curioasă

Există un mod de a privi care, nefiind încă modelat de cumpătare, seamănă cu zborul unui fluture din floare în floare. Este atitudinea celui care se oprește asupra unui lucru doar timpul minim necesar pentru a-și satisface curiozitatea și a culege ceea ce îi place. Această privire nu urmărește să se lase pătrunsă de

realitate sau să o surprindă în profunzimea ei, ci mai degrabă caută plăcerea oferită de percepția sensibilă sau de un gust trecător, născut din consumul de informație nouă despre lume. Este ceea ce sfântul Ioan numește „pofta ochilor” (1In 2,16) și ceea ce sfântul Toma de Aquino va numi, câteva secole mai târziu, *curiositas*[3]. Pentru acesta din urmă, opusul *curiositas* este *studiositas*, care constă în a găsi acea măsură justă – ca expresie a cumpătării – în dorința noastră de a cunoaște. *Studiositas* nu se limitează la a impune un prag, ci urmărește să înlăture obstacolele care ne împiedică să cunoaștem în profunzime și nu cruță nici efortul, nici oboseala inerente oricărui proces autentic de învățare.

A ceda în fața *curiositas* poate părea o atitudine lipsită de importanță, care ar afecta doar periferia existenței noastre. Ce rău mi-ar putea face faptul de a merge prin lume cu ochii larg deschiși, sorbind tot ce mi se oferă? Totuși, să ascultăm cuvintele lui Isus: „Lumina trupului este ochiul; dacă ochiul tău este curat, tot trupul tău va fi plin de lumină” (Mt 6,22). Dacă ochiul luminează întregul trup, atunci privirea noastră are ecou în inimă. *Curiositas*, aproape pe nesimțite, ajunge să-și înfigă rădăcini tot mai adânci în ființa noastră. Această risipire o recunoaștem ușor în lumea rețelelor sociale sau a internetului: ne surprindem alunecând de la o pagină la alta, fără să știm exact ce căutăm. În urma acestei priviri obișnuite să rătăcească poate apărea o neliniște vagabondă a spiritului, care se manifestă prin torente de vorbărie necugetată, prin împrăștiere sau printr-un disconfort interior.

În acest sens, privirea care sare din floare în floare „poate fi simptomul unei adevărate dezrădăcinări; poate însemna că persoana și-a pierdut capacitatea de a locui în sine însăși”[4]. Mai mult sau mai puțin conștienți de golul nostru interior, căutăm să fugim spre exterior, spre lumea distracției, și abandonăm, paradoxal, singurul loc în care îl putem întâlni pe Cel care ne poate potoli setea. Sfântul Augustin a exprimat această experiență astfel: „Iată, Tu erai înăuntrul meu, iar eu eram în afara mea; și acolo, în afară, Te căutam. Urât fiind, mă aruncam asupra frumuseților creaturilor Tale. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu Tine. Mă țineau departe de Tine acele lucruri care, dacă n-ar fi fost în Tine, n-ar fi existat”[5].

De aceea, pentru ca privirea noastră să ajungă la inima realității, este necesar să dezvoltăm, în paralel cu deschiderea ușii propriei lumi interioare, un proces senin de discernământ: să ne oprim, să gândim, să nu ne lăsăm pradă grabei. De pildă, înainte de a apăsa „play” la un videoclip sau la un episod de serial atrăgător, este bine să ne întrebăm dacă acesta este cu adevărat lucrul pe care dorim să-l facem în acel moment. Cel care știe să renunțe la ceea ce dăunează sufletului său sau pur și simplu îl împiedică să crească „își dă seama că sacrificiul este doar aparent: pentru că, trăind astfel (...) se eliberează de multe servititudini și reușește, în profunzimea inimii sale, să se bucure de întreaga dragoste a lui Dumnezeu”[6].

„Să te distrezi. — Ai nevoie să te distrezi!... deschizând mult ochii pentru ca să intre bine în ei imaginile lucrurilor”, – scrie sfântul Josemaría, provocându-l pe cititor. Și adaugă imediat: „Închide-i de tot!: trăiește viața interioară și vei vedea, într-un colorit și relief nebănuț, minunile unei lumi mai bune, unei lumi noi: și vei fi în relație cu Dumnezeu...”[7]. Desigur, fondatorul Opus Dei nu ne îndeamnă să nu privim realitatea sau să nu ne lăsăm pătrunși de ea, de vreme ce el însuși o indică drept loc al întâlnirii cu Dumnezeu. Mai degrabă ne arată că privirea

exterioară este strâns legată de lumea noastră lăuntrică și că, la rândul ei, contribuie la a-i da formă, în bine sau în rău.

Privirea *interesată*

O privire nemodelată de cumpătare se poate impregna, fără să ne dăm seama, de un interes egoist și posesiv, asemănător celui al unui animal care își caută prada. „Adu-ți aminte că este un lucru rău să ai un ochi lacom” (Sir 31,13), avertizează Sfânta Scriptură. Asemenea privirii care zboară din floare în floare, această privire *prădătoare* nu este doar un fenomen superficial; ea dezvăluie adesea un mod de a se raporta la lume adânc înrădăcinat în persoană. Este atitudinea celui care vede totul prin prisma propriului interes și evaluează realitatea în funcție de beneficiul imediat pe care îl obține. Ca și cum inima s-ar fi fixat într-un singur unghi de observație, iar toate celelalte perspective ar fi devenit opace.

Necumpătarea este distructivă, deoarece îl face pe om parțial și insensibil la perceperea calmă a realității și a persoanelor, cu toate nuanțele lor. Aceasta se răsfrânge asupra deciziilor sale, pentru că lipsa unei cunoașteri autentice a contextului este un obstacol în calea alegerilor bune. Gurmandul, de pildă, este captivat de căutarea plăcerilor gustului; în fața unui banchet, este incapabil să perceapă creativitatea și frumusețea care i se oferă. Va alege ceea ce este mai mare sau mai intens, dar nu va fi capabil nici să se bucure cu adevărat, nici să poarte o conversație îmbogățitoare cu ceilalți.

Această privire interesată influențează și relațiile cu ceilalți. Cel care nu a dobândit o privire liberă tinde să-i vadă pe oameni în funcție de avantajul pe care îl poate obține de la ei, de favorul pe care îl poate cere. Prima sa reacție nu este să-l privească pe celălalt în ochi și să se întrebe cum este, de ce are nevoie sau ce ar putea face pentru el; nici să perceapă unicitatea sau farmecul personalității sale. Această orbire a spiritului, această incapacitate de a vedea amprenta divină în cei din jur, nu provine dintr-o confuzie a simțurilor, ci dintr-o privire deformată, amortită de necumpătare.

„Inimile noastre se pot atașa de comori adevărate sau false, în care pot găsi odihnă autentică sau pot amorti, devenind leneșe și insensibile”, spunea Papa Francisc, în mesajul său pentru o Zi Mondială a Tineretului. „Câtă energie există în capacitatea de a iubi și de a fi iubit! Nu permiteți ca această valoare atât de prețioasă să fie falsificată, distrusă sau diminuată. Acest lucru se întâmplă atunci când relațiile noastre sunt marcate de instrumentalizarea aproapelui în vederea propriilor scopuri egoiste”[8].

Câteva roade ale cumpătării

Cel care dobândește o privire cumpătată vede lumea cu ochi noi și descoperă minuni neașteptate. Moderația eliberează și purifică inima, facilitează o relație senină cu persoanele și cu lucrurile și cultivă în noi un interes sincer, care nu se lasă amăgit de aparențe și nu se grăbește să formuleze judecăți superficiale. Primul efect al cumpătării este, așadar, „liniștea sufletului”, care izvorăște din ordinea interioară a omului[9]. Privirea desprinsă și curată se fixează asupra adevăratelor comori, în care poate găsi odihnă autentică. O cale de a crește în această sensibilitate este aceea de a privi lumea alături de persoane care surprind bogăția de nuanțe ale realității, precum artiștii sau poeții. Cine nu își amintește

vreo conversație cu o persoană care, prin opinia sa chibzuită despre o operă de artă, ne-a descoperit noi nuanțe ale lumii?

Un alt rod al cumpătării este capacitatea de a concentra energiile asupra proiectelor pe care ni le-am propus. A nu verifica inutil telefonul sau a nu rătăci pe internet în timpul muncii ori al studiului pot părea lucruri mărunte, fără impact real asupra vieții noastre. În realitate, aceste mici renunțări pot fi decisive pentru a ne concentra și a realiza, cu toate puterile, ceea ce ne-am propus. A spune „nu” lucrurilor care risipesc mintea înseamnă, în același timp, a spune „da” la ceea ce contează cu adevărat. Acest efort dezvoltă interioritatea și, în timp, ne ajută să demascăm superficialul drept o pierdere de timp și de libertate. Viața își recapătă atunci nuanțele pe care lipsa de cumpătare le acoperă: omul este în stare să se preocupe de ceilalți, să împartă ceea ce este al său cu toți, să se dedice sarcinilor mari”[10].

Privirea desprinsă, senină și transparentă ne face mai capabili decât orice altceva să descoperim adevărata frumusețe a tot ceea ce există. A trăi cumpătarea înseamnă a ne bucura mai mult – nu mai puțin – atât de lucrurile spirituale, cât și de cele sensibile. O relație liberă cu lumea, eliberată de căutarea anxioasă a plăcerii sau a autoafirmării, ne permite să percepem adevărul lucrurilor și al persoanelor și să descoperim frumusețea chiar și în ceea ce este delicat și discret. „S-a spus, nu fără temeii, că numai cel care are o inimă curată este capabil să râdă cu adevărat. La fel de adevărat este că doar acela care contemplă lumea cu o privire curată îi percepe frumusețea”[11]. Omul cumpătat pătrunde mai adânc în adevărul realității: lumea îi vorbește despre Dumnezeu. De aceea, cel care pornește cu îndrăzneală pe acest drum va ajunge, cu timpul, să se regăsească în exclamația sfântului Josemaría: „Dumnezeu meu! Gădesc har și frumusețe în tot ceea ce văd”[12].

[1] Sfântul Josemaría, *Instrucțiune*, 8 dec. 1941, nr. 70.

[2] Sfântul Josemaría, *Instrucțiune*, 9 ian. 1935, nr. 135.

[3] Sfântul Toma din Aquino, *Suma Teologică*, II-II, q. 167, a. 1 ad 2; a. 2 ad 1.

[4] Cf. J. Pieper, *Las virtudes fundamentales*, Rialp, Madrid 2007, p. 291.

[5] Sfântul Augustin, *Confesiuni*, X, 27, 38.

[6] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 84.

[7] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 283.

[8] Papa Francisc, Mesaj 31 ian. 2015.

[9] cf. J. Pieper, *Las virtudes fundamentales*, p. 224, referindu-se la sfântul Toma din Aquino.

[10] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 84.

[11] J. Pieper, *Las virtudes fundamentales*, p. 249.

[12] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 415.

[Înapoi la conținut](#)

Ceea ce contează cu adevărat. Sărăcia de spirit.

Este aproape miezul nopții. De câteva ore bune, zgomotul s-a mutat din străzi în interiorul caselor. Acum este liniște. Se aud pașii ușori ai unei tinere din Nazaret vizibil însărcinate, care înaintează sprijinindu-se de brațul soțului ei. Amândoi caută aproape pe bâjbâite staulul care le-a fost oferit pentru a-și petrece noaptea. Dumnezeu este pe punctul de a-L face să Se nască pe Fiul Său pe pământ. El, care poate toate, a hotărât să-I pregătească un loc aproape sub cerul liber. „Cuvântul dumnezeiesc a devenit incapabil să vorbească (...). Cine ar fi putut bănuși Crăciunul înseamnă a celebra un Dumnezeu cu totul neașteptat, care ne răstoarnă logica și așteptările (...). Crăciunul lui Isus nu oferă căldura sigură a căminului, ci fiorul dumnezeiesc care zguduie istoria”^[1].

Deși, odată cu trecerea timpului, amintirea ieslei din Betleem a rămas ca aceea a unui loc primitiv, inclusiv din punct de vedere material, este probabil că nu era atât de caldă pe cât ne-o imaginăm. Ce a voit Dumnezeu prin această alegere a Sa, pe care o reprezentăm an de an în casele noastre? În noaptea aceea, Iosif și Maria au împărțit comoara sărăciei. Părinții lui Isus au fost eliberați de tot ceea ce ar fi putut umbri adevărata bogăție pe care urmau să o primească. Putând alege orice loc, orice formă de confort, Creatorul a ales lipsa tuturor lucrurilor pentru a ne arăta ce anume contează cu adevărat.

Împărăția celor sărac

„Asigurăm totul, în afară de vremea bună și de iubire”: așa se putea citi pe un afiș de la intrarea unei companii de asigurări dintr-un oraș în care vremea se schimbă foarte des. Dacă nu putem hotărî ce vreme va fi, cu atât mai puțin putem garanta afecțiunea celorlalți. Nu există suficienți bani în lume pentru a constrânge pe cineva să iubească sincer. Iată, așadar, o realitate care poate să ne neliniștească puțin, pentru că nu ne oferă siguranța pe care o experimentăm în alte domenii. Dar este necesar să trăim cu această „marjă de eroare”: grija de a avea totul sub control blochează orice încercare de a iubi și de a fi iubiți; face imposibilă fericirea, simplă dar solidă, a celui care dăruiește și primește gratuit. „Feriți-vă cei săraci cu duhul, pentru că a lor este Împărăția Cerurilor” (Mt 5,3): astfel își începe Isus Predica de pe Munte. Învățătorul le oferă fericirea, pe pământ și în cer, celor care își pun siguranța și bogăția în Dumnezeu.

Virtutea sărăciei – care nu se identifică cu sărăcia materială sau economică, pe care Biserica ne îndeamnă să o alinăm – face parte din virtutea cumpătării. Ea este o dispoziție care moderează, adică așază la locul convenit relația noastră cu bunurile pe care Dumnezeu le-a creat. Cel sărac cu inima posedă și se bucură de

lucruri fără a fi posedat de ele; evită să-și pună siguranța în acumularea de bunuri; știe să recunoască în sine acea tendință pe care o avem de a ne construi viața, uneori chiar fără să ne dăm seama, ca și cum fericirea ar depinde în mod fundamental de ceea ce avem... și aceasta în pofida avertismentului lui Isus: „Vai vouă, bogaților, pentru că v-ați primit deja mângâierea!” (Lc 6,24).

După mulți ani dedicați ascultării oamenilor de tot felul, sfântul Josemaría comenta: „Când cineva își centreează fericirea exclusiv în lucrurile de aici, de jos – am fost martor la adevărate tragedii –, pervertește folosirea lor rezonabilă și distruge ordinea stabilită cu înțelepciune de creator. Inima rămâne atunci tristă și nesatisfăcută; se scufundă pe căi de o eternă nemulțumire”[2]. Sărăcia ne ajută să descoperim cât de efemere sunt multe dintre „siguranțele” materiale sau cât de superficial este anumit confort care nu atinge adâncul sufletului. Sărăcia de spirit ne permite, în cele din urmă, să ne bucurăm cu adevărat de realitate, pentru că ne leagă de lucrurile simple, de persoane, de Dumnezeu: de tot ceea ce vrea pur și simplu să fie contemplat și care astfel satură dorințele noastre cele mai profunde.

„Sărac cu duhul — nu înseamnă oare, în mod precis, «om deschis către ceilalți», adică către Dumnezeu și către aproapele?” se întreba sfântul Ioan Paul al II-lea în timpul vizitei sale din 1980 într-o favela din Rio de Janeiro. „Nu este adevărat că această fericire a «săracilor cu duhul» cuprinde, în același timp, o avertizare și o acuzație? (...) «Vai de voi»: acest cuvânt sună sever și amenințător, mai ales pe buzele celui Cristos care obișnuia să vorbească cu bunătate și blândețe”[3]. Este adevărat că păcatul a alterat dorința noastră de posesiune. Prin urmare, deformăm cu ușurință raportul nostru cu bunurile create. Setea noastră de a poseda s-a intensificat, poate, printr-o cultură în care valoarea economică – manifestată la rândul său prin statutul social sau imaginea percepută de ceilalți – a devenit adesea sursa ultimă a valorii. Cultura noastră tinde să ne convingă că prosperitatea și confortul sunt cheia fericirii. Totuși, știm toți că adevărata bucurie a omului se măsoară mai degrabă prin profunzimea și autenticitatea relațiilor sale cu ceilalți. Este bogăția celor săraci cu inima; alături de ea, solitudinea celor ce trăiesc în lux apare deseori ca o sărăcie dramatică.

O armonie pe care fiecare trebuie să o găsească

În 1968, în cursul unei întrevederi pe tema locului femeii în societate, o ziaristă l-a întrebat pe sfântul Josemaría despre virtutea sărăciei: ea vrea să știe cum să o trăiești și să o transmiți plecând de la viața de familie. Răspunsul pleacă de la o premisă foarte clară: „Cine nu iubește și nu practică virtutea sărăciei nu are spiritul lui Cristos. Și aceasta e valabil pentru toți: atât pentru pustnicul care se retrage în deșert, cât și pentru creștinul obișnuit care trăiește în mijlocul societății oamenilor”[4]. Cu alte cuvinte, persoane din exterior foarte diferite — cea care se retrage în deșert și cea care lucrează în forfota orașului — pot trăi virtutea sărăciei cu un autentic spirit creștin. Totuși, dacă „deșertul” pare să însemne „sărăcie” din toate unghiurile, cum poate fi sărac cineva care trăiește în mijlocul bunurilor lumii? Ce model poate urma?

Sfântul Josemaría se oprește asupra acestei întrebări și o dezvoltă pe larg. Într-un prim moment, el distinge două aspecte ale relației noastre cu bunurile materiale: doi poli aparent opuși, pe care este necesar să-i conciliem. Pe de o parte, nevoia unei „sărăcii reale care trebuie să se vadă și să se atingă – fiind făcută din lucruri concrete -, care trebuie să fie o profesiune de credință în Dumnezeu, o

manifestare a faptului că inima nu se mulțumește cu lucrurile create, ci aspiră spre Creator”. Pe de altă parte, naturațea cu care un creștin trebuie să fie „*un om în plus între frații lui oamenii*, la a căror viață participă, cu care se bucură, cu care colaborează, iubind lumea și toate lucrurile bune care există în ea, folosind toate câte sunt create pentru a rezolva problemele vieții”^[5]. În aceste cuvinte este schițată provocarea sărăciei de spirit în mijlocul lumii: a fi detașat de lucruri și, în același timp, a le iubi ca pe daruri ale lui Dumnezeu, menite să fie împărtășite între oameni. Dar întrebarea rămâne: cum să ne orientăm în această strădanie?

Dacă privim viața lui Cristos așa cum ne-o arată evangheliile, nu vedem în El o părăsire absolută a bunurilor. Vedem mai degrabă că, fiind de condiție modestă, nici bogat, nici sărac, le folosește într-un mod echilibrat, virtuos, perfect. Isus era cunoscut în sat pentru că Își câștiga traiul cu meseria pe care o împreuna cu tatăl Său (cf. Mt 13,55); avea o tunică frumoasă (cf. In 19,23); unele dintre reuniunile sociale la care participă sunt generoase, până în punctul în care, pentru a-L acuza, L-au numit mândăcios sau băutor (cf. Mt 11,19); și a invitat pe mai multe persoane de bună condiție – Matei, Zacheu, Iosif din Arimateea și alții – să se deschidă Împărăției lui Dumnezeu. Pe de altă parte, este clară și preferința Sa, atât în activitatea Sa zilnică cât și în predicare, pentru cei care material nu aveau nimic: pune pe văduva săracă ca exemplu de relație cu Dumnezeu, în comparație cu cei bogați (cf. Lc 21,1-4); povestește cum săracul Lazăr ajunge în sânul lui Abraham, în timp ce bogatul care trăia lângă el rămâne afară (Lc 16,19-23); spune în mod clar că „este mai ușor unei cămile să treacă prin urechile acului, decât unui bogat să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Mt 19,24); le sfătuiește ucenicii să nu ia cu ei la misiune decât ceea ce este strict necesar (cf. Lc 10,4-11); și El Însuși Se naște într-o peșteră străină și va fi îngropat într-un mormânt străin. Isus trăiește liber de legături materiale și, în același timp, se bucură de bunurile create. Nu este o chestiune de echilibru – un compromis instabil între doi poli – ci de armonie: frumusețea formei desăvârșite. Și această armonie o găsim în Isus Cristos.

Însă nu există rețete universale. „A face sinteza între aceste două aspecte este – în bună parte – o chestiune personală, o chestiune de viață lăuntrică, pentru a reflecta în fiecare moment, pentru a găsi în fiecare situație ceea ce ne cere Domnul. Eu nu vreau să dau reguli fixe”^[6]. Există, într-adevăr, pericolul uniformizării, posibilitatea de a te lăsa târât de ispita de a întocmi o listă de standarde pentru a fi, înșelător, sigur că trăiești o virtute. Cu toate acestea, acest fel de abordare uită rolul indispensabil al prudenței, fără de care virtuțile pur și simplu nu pot exista. De aceea, trebuie să ne lăsăm ghidati „nu atât după reguli teoretice, cât după acea voce interioară, care ne avertizează că, treptat, se infiltrează egoismul sau comoditatea nedorită”^[7]. „Tot ceea ce este important”, spunea sfântul Josemaría la un moment dat, „nu se concretizează în materialitatea de a poseda ceva sau de a-ți lipsi altceva, ci de a te comporta în acord cu adevărul pe care ni-l arată credința noastră creștină: bunurile create sunt doar atât, mijloace”^[8]. De exemplu, în privința eleganței în îmbrăcăminte, sfătuia ceva ce poate fi aplicabil și altor domenii ale vieții obișnuite: „Trebuie să te îmbraci conform cu stilul condiției tale, mediului tău, familiei tale, muncii tale..., asemenea colegilor tăi, dar pentru Dumnezeu”^[9]. În sfârșit, aducea sugestii frecvente pe care fiecare le putea aplica propriilor împrejurări: să nu-ți crezi nevoi, să ai grijă de ceea ce ai, să te lipsești de ceva o vreme, să dai cel mai bun lucru altora, să accepți cu bucurie neplăcerile, să nu te plângi dacă lipsește ceva...

și atâtea alte lucruri mici pe care fiecare le poate descoperi pe un drum de rugăciune.

Iubirea lumii și solidaritate

Sfântul Josemaría a cunoscut sărăcia materială în mai multe momente din viața sa^[10]. În afară de aceasta, se străduia să mențină anumite obiceiuri personale pentru a-și asigura spiritul de sărăcie, fără să se gândească la faptul că ele s-ar aplica tuturor credincioșilor Lucrării. În plus, era conștient că Dumnezeu îl chema să transmită un spirit de sfințenie în mijlocul lumii și nu în afara ei. Astfel, chiar dacă alții sunt chemați la gesturi radicale de părăsire a lucrurilor materiale ca mărturie a bogăției supreme a lui Dumnezeu, era convins că specific creștinilor obișnuiți este să devină „o mărturie explicită de iubire pentru lume, de solidaritate cu oamenii”^[11].

În vara anului 1974 a avut o întâlnire cu mai multe cupluri în Lima. Această întâlnire a fost o surpriză, deoarece fondatorul Opus Dei fusese bolnav în zilele precedente. „Părinte, mie îmi place ca familia mea să trăiască cu un oarecare confort”, a început să spună unul dintre participanți, ca preambul pentru a-l întreba cum să trăiască sărăcia în acest context. „Una este să trăiești cu un oarecare confort, și alta este să faci paradă de lux”, i-a răspuns sfântul Josemaría. „A doua parte nu aș vedea-o bine; prima, da. Ba mai mult, ai datoria să le asiguri ai tăi acel oarecare confort (...). Poartă-te ca un bun soț, ca un bun tată, și fii generos cu nevastă-ta și cu copiii tăi. Și apoi, nu face paradă de lux, sacrifică-te puțin și ajută-i pe ceilalți”^[12]. Aici se conturează ceea ce ar putea fi un itinerar al sărăciei în mijlocul lumii, iubind bunurile pe care Dumnezeu ni le-a dat: generozitate fără lux, a-ți impune singur neplăceri pentru a te exercita în această virtute, a ajuta pe cei care au nevoie.

Cu o altă ocazie, sfântul Josemaría a dat ca exemplu o doamnă în vârstă pe care o cunoștea, care trăia virtutea sărăciei în mijlocul unei vieți fără probleme financiare: „Această persoană despre care vă vorbesc acum locuia într-o casă nobilă, dar nu cheltuia pentru ea însăși nici doi bani pe zi. În schimb, îi plătea foarte bine pe servitori, iar restul îl folosea pentru a ajuta nevoiașii, ea trecând prin foarte multe lipsuri de toate genurile. Acestei femei nu îi lipseau multe dintre aceste bunuri dorite de atât de mulți, dar ea era cu adevărat săracă, se mortifica foarte mult, desprinsă complet de tot”^[13].

Virtutea sărăciei trăită în mijlocul orașelor presupune îngrijorarea efectivă pentru cel care se află în dificultate economică. „Rugăciunea către Dumnezeu și solidaritatea cu cei săraci și cu cei care suferă sunt inseparabile”, subliniază Papa Francisc. „Pentru a săvârși un cult plăcut Domnului, este necesar să recunoaștem că fiecare persoană, chiar cea mai indigentă și disprețuită, poartă înfățișarea lui Dumnezeu (...). Întâlnirea cu o persoană în condiție de sărăcie ne provoacă și ne interoghează mereu. Cum putem contribui să eliminăm sau cel puțin să alinăm marginalizarea și suferința ei? Cum o putem ajuta în sărăcia sa spirituală?”^[14]. Aceste întrebări vizează în mod special pe creștinii care doresc să-L aducă pe Cristos în mediile profesionale, unde se pot face atât de multe pentru a ajuta pe alții. De aceea sfântul Josemaría insista că „avem obligația să facem ca în fiecare zi să fie mai puțini săraci în lume (...). Bogăția o dă munca, copiii mei, specializarea, promovarea profesională, iar Lucrarea este întemeiată pe muncă”^[15].

„Considerați ca foarte puțin lucru ceea ce ați dat, căci veți primi mult”^[16], a scris sfânta Tereza din Avila. Virtutea sărăciei ne permite să fim fericiți în orice circumstanță, chiar și atunci când ne lipsește ceea ce avem nevoie . A fi sărac cu duhul înseamnă că ne punem încrederea nu în bunurile pe care le putem controla, ci în Dumnezeu și, prin el, în ceilalți. „Liberi pentru a iubi: astfel este simțul spiritului nostru de sărăcie, de austeritate și de detașare”^[17]. Să intrăm în acest spațiu de libertate, în care nu ne facem griji decât pentru unicul lucru necesar (cf. Lc 10,42), pentru ceea ce contează cu adevărat, înseamnă a păstra cea mai bună parte, cea care nu ne va fi luată.

[1] Papa Francisc Audiență generală, 19 dec. 2018.

[2] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 118.

[3] Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Discursuri*, 2 iulie 1980.

[4] Sfântul Josemaría, *Convorbiri*, nr. 110.

[5] *Ibid.*

[6] Sfântul Josemaría, *Convorbiri*, nr. 110.

[7] *Ibid.*, nr. 111.

[8] *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 118.

[9] *Ibid.*, nr. 122.

[10] Putem, de exemplu, indica falimentul afacerii tatălui său, atunci când el era adolescent, anii foarte duri ai războiului din Spania și penuria materială la sosirea sa la Roma.

[11] *Convorbiri*, nr. 110.

[12] Sfântul Josemaría, note luate cu prilejul unei reuniuni de familie, 25 iulie 1974.

[13] *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 123.

[14] Papa Francisc, Mesaj, 15-noiembrie-2020.

[15] Sfântul Josemaría, note luate cu ocazia unei reuniuni de familie, 24-apr.-1967.

[16] Sfânta Tereza din Avila, *Drumul perfecțiunii*, 33, 2.

[17] Mons. Fernando Ocariz, Scrisoare pastorală, 14-feb.-2017, nr. 8.

Înapoi la conținut

Din toată inima ta. Castitatea.

„Fericiți cei curați cu inima, pentru că ei Îl vor vedea pe Dumnezeu” (Mt 5,8). Să-L vezi pe Dumnezeu: fără filtru, fără grabă, fără limită... Cine ar putea visa să ajungă la aceasta prin propriile sale forțe? Să contempli la sursă frumusețea Sa, bunătatea, măreția pe care noi o căutăm neîncetat pretutindeni. Să contemplăm, ceea ce înseamnă să observăm nu din exterior, ci din interior, știind că suntem inundați pretutindeni de această realitate plină de lumină, de această „Dragostea care satură fără a da sațietate”^[1] dorințele noastre cele mai profunde; aceste dorințe care în lumea aceasta nu găsesc decât un răspuns foarte parțial, chiar dacă deseori creaturile par atât de frumoase, bune și mărețe după cum ni le putem noi imagina.

Desigur că, vorbind despre puritatea inimii, Domnul nu face referință numai la castitate. Dacă cineva ar fi foarte cast, dar nedrept, nesincer, neloaial, leneș ori egoist, nu am zice că inima sa este pură. Când David se roagă „creează în mine o inimă curată, Dumnezeule” (Ps 51,12), el cere o inimă care să reunească toate virtuțile; o inimă care să știe să vibreze cu tot ceea ce este prețios, nu cu ceea ce este inconsistent, o inimă capabilă să-și riște viața pentru ceva ce este mai mare decât ea, fără să se lase dominată de ceea ce este efemer și superficial. Pe măsură ce creștem în diferite virtuți, viziunea noastră – dorințele noastre, interesele, aspirațiile – devin mai clare și suntem capabili să percepem adevărata valoare a lucrurilor. Învățăm să vedem, să contemplăm, să apreciem.

Perplexități

Dumnezeu ne-a creat pentru această contemplare, ce reunește toate aspirațiile inimii. Este un har pe care vrea să ni-l acorde. Dar un har pentru care trebuie să luptăm. Trebuie să ne cucerim inima pentru a o face capabilă să primească acest dar, riscând să o lăsăm fără deschidere, uitată într-un colț. După cuvintele sfântului Josemaría, castitatea este „o luptă, nu o renunțare; să răspundem printr-o declarație fericită, printr-o angajare liberă și bucuroasă. Atitudinea ta nu trebuie să aibă ca singur, unic obiectiv evitarea căderii sau fuga de ocazie. Nu trebuie în nici un fel să ne limităm la un refuz rece și calculat. Ești convins despre castitate că este o virtute și ca atare ea trebuie să crească și să se perfecționeze?”^[2]. Castitatea este o angajare fericită și mereu se poate dezvolta. Aceste două idei, cert, sunt familiare, dar nu sunt mereu destul de bine înțelese, până într-atât încât pot genera o oarecare perplexitate.

Ideea de castitate ca angajare, afirmație contrastează cu concepția celor care pun un accent excesiv pe cuvânt, ca și cum virtutea ar consta cu siguranță în a nu face, a nu gândi, a nu privi, a nu dori. Castitatea este, în schimb, un „da” spus iubirii, este iubirea cea care o face necesară și îi dă un sens. Bineînțeles, este necesar să

spui „nu” anumitor acte sau atitudini care îi sunt contrare și pe care orice persoană rezonabilă le percepe, desigur, ca pe negații ale iubirii, deoarece în sine această iubire trebuie să fie totală, exclusivă și definitivă. Dar, în ciuda faptului că necesită câteva „nu-uri”, castitatea este o realitate eminentă pozitivă.

Să presupunem o persoană cu o bună cunoaștere a credinței și a vieții creștine, sincer hotărâtă să o trăiască; o persoană care poate chiar a transmis altora această viziune pozitivă asupra sfintei curății, pentru că înțelege aceste argumente și le împărtășește. Este posibil însă ca experiența sa concretă a acestei virtuți să nu corespundă ideii unei realități pozitive, care poate crește mereu: pe de o parte, pentru că nu trebuie să exercite castitatea în mod constant; există alte interese care, de obicei, ocupă primul plan și împing castitatea pe locul al patrulea sau al cincilea între preocupările sale, astfel încât, în mod obișnuit, ea nu pare să fie nici afirmare, nici negare. Pe de altă parte, atunci când, în anumite perioade, trebuie să lupte mai intens pentru a o trăi, o simte tocmai ca pe o negare, nu ca pe o afirmare.

Se adaugă la aceasta o altă sursă de perplexitate: pentru că este o virtute, castitatea este chemată să „crească și să se perfecționeze”^[3]. Din nou, acest bun creștin și-ar putea spune: „în mod obișnuit reușesc să evit acte, gânduri, priviri contrare castității; nu despre aceasta este vorba?, nu pot spune că am virtutea?, ce ar mai trebui să fac?, în ce sens ar trebui să crească și să se desăvârșească în mine castitatea?”

În realitate, la originea acestor perplexități se află ideea destul de răspândită, dar foarte limitată, că virtutea este în esență un supliment de forță al voinței, care ne face capabili să respectăm normele morale, chiar și atunci când ele se opun înclinației noastre. Dacă această viziune ar fi corectă, virtutea ar consta în capacitatea de a ignora afectivitatea, de a ne opune sistematic la ceea ce simțim de fiecare dată când respectul acestor norme o cere. Bineînțeles, există o parte de adevăr, deoarece în formarea virtuții deseori este necesar să acționăm împotriva înclinațiilor afective. Totuși, este foarte important să nu uităm că acesta nu este scopul; este doar o etapă care, dacă nu este urmată de altele, formează doar capacitatea de a se reține, de a spune „nu”. Cei care gândesc astfel despre virtuți, chiar dacă pot spune despre castitate că este o afirmație bucurioasă, nu au înțeles-o cu adevărat, pentru că nu văd ce înseamnă aceasta în practică.

Integrare

Virtutea, mai degrabă decât ca o simplă capacitate de a ne opune înclinațiilor, constă în formarea însăși a acestor înclinații. Virtutea înseamnă, de fapt, a te bucura de bine, pentru că în noi s-a dezvoltat o „connaturalitate” afectivă, adică o formă de complicitate cu binele.

În acest sens, numim cumpătare ordinea în tendința naturală spre plăcere. Dacă plăcerea ar fi rea, a o ordona ar însemna a o anula. Dar plăcerea este bună, iar natura noastră tinde spre ea. Totuși, faptul că este bună în principiu nu înseamnă că este bună în toate cazurile: obiectul unei tendințe poate să nu fie benefic pentru o persoană într-un caz particular. De aceea este important să ne ordonăm înclinația spre plăcere. Dacă reușim, o vom transforma într-unul dintre cei mai buni aliați pentru a face binele; dacă nu, va deveni un mare dușman care ne

poate distruge, la fel cum apa, care potolește setea, hidratează corpul și face să crească plantele, poate fi și tsunami, inundație sau distrugere.

În ce constă ordonarea acestei tendințe? Cu siguranță, nu în a face să dispară atracția plăcerii, ceea ce este imposibil. Nici în a o ignora, a trăi ca și cum nu ar exista, sau a o reprima. A ordona tendința spre plăcere înseamnă a o integra în binele persoanei^[4]: să dăm unitate dorințelor noastre, astfel încât ele să fie treptat în acord cu identitatea noastră și să o întărească. O inimă impură este o inimă fragmentată, fără direcție; o inimă pură este o inimă unită, cu un scop clar în viață.

Cum se ajunge la aceasta? Tendințele umane sunt moduri diferite de a percepe binele: fiecare dintre ele ne arată ceea ce este potrivit pentru satisfacerea sa. Spunem că avem o tendință spre plăcere pentru că suntem atrași de ceva ce poate aduce plăcere, ceea ce ni se pare dezirabil. Totuși, ceea ce este bun ca tendință poate să nu fie bun pentru persoană. De exemplu, o prăjitură poate fi plăcută la gust, dar nu bună pentru sănătatea mea (de exemplu, dacă sunt diabetic), pentru forma mea fizică (dacă încerc să slăbesc) sau pentru relația mea cu ceilalți (dacă aparține altcuiva). Fiecare tendință judecă realitatea din propriul punct de vedere și nu din perspectiva altuia. Rațiunea este singura facultate care poate lua în considerare toate punctele de vedere și să le integreze^[5], identificând binele persoanei și nu doar binele unei tendințe particulare sau al unui aspect izolat al vieții. Rațiunea ascultă ce are de spus fiecare tendință, evaluează toate aceste voci împreună și judecă dacă o acțiune este bună pentru persoană.

Rațiunea nu este rece; ea este pasionată și este condiționată de tendințe sau pasiuni. Dacă o tendință se manifestă mult mai puternic decât celelalte, rațiunea poate fi confuză. De aici importanța ca tendințele să fie bine formate, bine temperate. Astfel, în loc să fie un obstacol, ele devin un sprijin pentru judecata rațiunii. Desigur, această integrare în jurul rațiunii cere ca sensul fiecărei tendințe să fie înțeles și respectat și ca acțiunile noastre să fie astfel încât respectul să pătrundă afectivitatea noastră. Lăcomia, de exemplu, arată că nu s-a înțeles — cel puțin în mod practic, capabil să influențeze comportamentul — sensul necesității de a mânca, adică modul în care plăcerea de a mânca contribuie la binele integral al persoanei. La fel se poate spune despre castitate și despre orice altă virtute.

O lume interioară

Să ascultăm sfatul sfântului Josemaría într-un punct foarte scurt din *Drum*: „De ce trebuie să privești, dacă „lumea ta“ o porți lăuntric?”^[6].

Este adevărat: dacă porți în tine o lume — o lume făcută din lucruri mari, divine și umane — privirea, acțiunea sau gândirea care se opune castității pot avea o oarecare atracție, dar vor fi mult mai ușor de înfruntat, pentru că vor fi percepute ca o amenințare la armonia propriei lumi interioare.

S-ar putea spune chiar că, în esență, castitatea se referă la sexualitate doar secundar. Ea ține de deschiderea lumii noastre interioare — a inimii noastre — către lucruri mari, de capacitatea de a percepe, de a aspira și de a se bucura de ceea ce poate umple cu adevărat inima umană. De aceea, sfântul Josemaría spunea: „Dar nu mi-a plăcut niciodată să vorbesc despre necurăție. Vreau să mă

opresc asupra roadelor cumpătării. [...] Trăind astfel – cu sacrificiu – se eliberează de multe servititudini și reușește, în profunzimea inimii sale, să se bucure de întreaga dragoste a lui Dumnezeu [...]; este în stare să se preocupe de ceilalți, să împartă ceea ce este al său cu toți, să se dedice sarcinilor mari”^[7].

Persoana castă este capabilă să se conecteze afectiv și să se bucure de tot ce este frumos, nobil și cu adevărat plăcut. Privirea sa nu este posesivă, ci recunoscătoare: lasă pe celălalt să fie așa cum este și nu permite ca relația care îl leagă de fiecare lucru și de fiecare persoană să fie pătată sau depersonalizată. Cei care nu sunt caști au o privire coborâtă, care nu este capabilă să primească, ci doar să ceară satisfacții. În realitate, ei nu pot să se bucure de lucrurile mărunte ale vieții sau de relațiile personale; nu pot fi cu adevărat prezenți cu ceilalți. Lucrurile delicate pe care alții le apreciază li se par insipide; nu le spun nimic, pentru că au nevoie de emoții puternice ca să reacționeze și să simtă ceva pozitiv și plăcut.

Se înțelege astfel că cei care trăiesc castitatea ca o afirmare plină de bucurie nu au, în general, nevoie de un efort extraordinar al voinței pentru a stăpâni impulsul sexual dezordonat: lumea lor interioară, țesută din realități prețioase și relații autentice, contrastează puternic cu acesta și îl respinge. Și trăind astfel, se simt minunat de liberi, pentru că fac ceea ce le place. În schimb, desfrânații, necumpătații sau chiar cei doar înfrânați, dacă ar reuși să procedeze la fel, s-ar simți reprimăți, ca și cum le-ar lipsi ceva.

Pentru sfântul Toma de Aquino, desfrânatul, necumpătatul, înfrânatul și cel cast sunt patru figuri distincte^[8]. Cel cast și desfrânatul posedă, unul virtutea, celălalt viciul. Necumpătatul, fără a fi stabilit în viciu, nu trăiește drept. Iar înfrânatul, așa cum sugerează termenul, se stăpânește: nu păcătuiește împotriva castității, dar nici nu posedă virtutea; în fața tentației, se limitează la a-și reprima impulsul, fără a se bucura de bine. Este cazul, de exemplu, al celui care nu vrea să privească, dar ar dori ca privitul să fie inevitabil. Se mulțumește să treacă peste obstacole pe care și-ar fi dorit să nu fie nevoit să le înfrunte și, făcând aceasta, nu se gândește să-și formeze interioritatea pentru a o configura după bine. Această situație poate fi un pas înainte pentru cine vine de departe, dar cea persoană mai are de parcurs un drum lung până la formarea virtuții. Cel care nu se îndepărtează hotărât de margine, chiar dacă reușește să nu păcătuiască, nu va trece dincolo de stadiul de înfrânat și nu va ajunge să se bucure de virtute și să o vadă ca pe o afirmare plină de bucurie.

Ei Îl vor vedea pe Dumnezeu în toate

„Fericiți cei curați cu inima, căci ei Îl vor vedea pe Dumnezeu” (Mt 5,8). Poate că Isus nu vrea să spună că celor cu inima impură le va fi interzis să-L vadă pe Dumnezeu, ci mai degrabă că ei nu vor reuși să vadă nimic acolo unde cei curați cu inima vor percepe o frumusețe indescrribibilă, plină de nuanțe, care satisface toate aspirațiile inimii lor. Așa se întâmplă de fapt aici, pe pământ: virtușii sunt capabili să-L descopere pe Dumnezeu în fiecare persoană, în fiecare situație aparent banală a vieții, în timp ce cei nevirtuoși nu simt prezența Sa sau o percep ca pe ceva incomod și neplăcut, care le limitează libertatea.

Virtutea, înțeleasă astfel — ca și creație a unei lumi interioare frumoase, a unei connaturalități afective care ne face să ne bucurăm făcând binele — este un

răspuns la perplexitățile menționate mai sus. Într-adevăr, dacă efortul pentru sfânta puritate nu se limitează doar la a refuza actele dezordonate, ci urmărește, mai ales, să constituie o lume interioară plină de realități prețioase, supranaturale și umane, este de înțeles că această virtute crește și se formează nu doar atunci când trebuie să învingem o tentație, ci și atunci când atenția noastră se îndreaptă către tot ceea ce este valoros și frumos în realitate, chiar dacă nu are legătură directă cu sexualitatea. Castitatea nu este doar o virtute pentru momentele de luptă; nu se reduce la tentații. Ea este o virtute a atenției, a felului în care inima noastră se concentrează asupra lucrurilor. De asemenea, înțelegem astfel că această delicatețe interioară, această deschidere către măreție, nu are limite și poate crește mereu.

Mijloacele sunt numeroase

Cum se formează această lume interioară? Bineînțeles, este necesar să evităm tot ce i-ar putea perturba ordinea, să veghem ca privirea și imaginația să nu se risipească sau să fie tulburate, să punem anumite frâne curiozității și, totodată, să evităm a cădea în lene, acea atitudine pasivă prin care evenimentele preiau controlul deciziilor noastre. Căci a naviga fără țintă, lăsându-ne purtați de vântul ce suflă, este o cale ușoară de a ne pierde și de a ajunge într-un loc în care am fi preferat să nu fim.

Este de asemenea important să creștem în tărie sufletească, pentru că fără ea este greu să păstrăm direcția în mijlocul valurilor; constanța în micile mortificări la muncă, în relațiile cu ceilalți și în gusturi întărește inima. La fel de necesară este sinceritatea: a avea simplitatea de a vorbi despre ceea ce se petrece în interiorul nostru este un mod eficient de a oxigena inima și de a o feri de afecțiuni prea mărunte pentru ea.

La fel de importante sunt și alte mijloace care îndreaptă privirea sufletului către ceea ce este supranatural sau cu adevărat valoros din punct de vedere uman: devoțiunea euharistică, dragostea față de Maica Domnului, rugăciunea și tonul obișnuit al relației personale cu Domnul. Prietenii și toate relațiile umane nobile contribuie la același scop: în timp ce izolarea sau egocentrismul sunt surse ușoare de infecție sufletească, dăruirea sinceră față de ceilalți menține inima sănătoasă.

Totodată, este foarte recomandat să se cultive interese culturale valoroase, în special literatura de calitate, filmele bune, muzica, etc., care contribuie la dezvoltarea sensibilității estetice și a simțului frumosului. Cei care se bucură doar de filme, lecturi, planuri sau videoclipuri de intensitate mare, cei care se obișnuiesc să trăiască doar din emoții banale, vor avea nevoie de un efort considerabil pentru a se controla atunci când aceste emoții pătrund în sfera sexuală. Iar dacă reușesc, vor trăi acest lucru, în cel mai bun caz, ca pe o represiune, ca pe o negare. Este mult mai frumos și mai eficient să creăm un climat interior curat, luminos și afirmativ. Inima noastră nu a fost făcută pentru mai puțin: ea este menită să se bucure de frumusețea lui Dumnezeu încă din această viață și pentru toată eternitatea.

[1] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 208.

[2] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu* nr. 182.

[3] *Ibid.*

[4] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 2337: „Castitatea semnifică integrarea reușită a sexualității în persoană , iar de aici unitatea interioară a omului în ființa sa corporală și spirituală”.

[5] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Suma teologică* , I-II, a. 1, ad 2.

[6] Sfântul Josemaría, *Drum* nr. 184.

[7] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 84.

[8] Cf. *Suma teologică*, II-II, q. 151-156.

[Înapoi la conținut](#)

Cuvinte adevărate pentru a ilumina. Sinceritatea.

„Iată un israelit cu adevărat, în care nu este viclenie” (In 1,47). Elogiul pe care Isus i l-a adresat lui Natanael se poate aplica, de asemenea, tuturor celor care Îl ascultau. Învățătorul rostea numai cuvinte adevărate și le trăia în profunzime. În cuvintele lui Isus se arată mereu dorința arzătoare de a ne oferi ceea ce are mai bun. Și această iubire face ca ceea ce spune să fie întotdeauna limpede, orientat spre a ne dăruia adevărul și mila Sa. De aceea, ieri ca și astăzi, viața și mărturia Lui strălucesc, chiar dacă uneori și sperie sau tulbură.

Fără teamă de adevăr

Un moment în care această atitudine a Învățătorului se evidențiază clar este capitolul șase din Evanghelia după Ioan. La scurt timp după ce a uimit mulțimea prin înmulțirea câtorva pâini și pești, din care toți s-au săturat, Îl vedem hotărât să descopere un adevăr important. Isus știe că miilor de oameni care L-au urmat le va fi greu să-L înțeleagă. Totuși, nu va face economie de cuvinte și nu-și va îndulci mesajul pentru a-l face mai ușor de acceptat: „Cine mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică” (In 6,54). Aproape toți Îl părăsesc, tocmai din pricina caracterului său tulburător: „Greu este acest cuvânt! Cine poate să-l primească?” (In 6,60).

Dacă am folosi un limbaj contemporan, am putea spune că în acel moment îndrăzneala Sa L-a făcut să piardă mai mult de cinci mii de adepți. Pentru Învățător, însă, acest eșec este doar efemer și aparent: nu-L oprește și nu-L condiționează... Atât de mult încât, descoperind descurajarea și deziluzia pe chipurile celor Doisprezece, îi întrebă: „Și voi... vreți să plecați?” (In 6,67). Paradoxal, pentru a rămâne cu noi, Isus este dispus să plătească prețul solitudinii: nu vrea, pentru a obține un succes trecător, să înceteze a ne hrăni și a ne iubi prin pâinea euharistică de-a lungul veacurilor. Pentru Isus, ca și pentru Biserica Sa, adevărul înseamnă iubire pentru noi. El știe că este decisiv să se manifeste autentic, „ca toți oamenii să se mântuiască și să ajungă la cunoașterea deplină a adevărului” (1 Tm 2,4). Și adevărul rănește adesea: „Adevărul nu este deloc ieftin. Este exigent și arde”, spunea Joseph Ratzinger. „Mesajul lui Isus include și provocarea pe care o întâlnim în confruntarea cu contemporanii Săi [...]. Cine nu vrea să se lase ars, cine nu este gata, nu va veni la El”^[1].

Isus spune ceea ce trebuie, cum trebuie și când trebuie. Cu câteva zile înainte de a fi condamnat la moarte de cei care-L ascultau în Templul din Ierusalim, după ce îi acuza în fața poporului: „Călăuze oarbe! Ipocriți! [...] voi sunteți asemenea mormintelor văruite” (Mt 23,27), îi muștră și public: „Șerpi! Pui de vipere! Cum

veți scăpa de pedeapsa iadului?” (Mt 23,33). Aceste cuvinte pot impresiona. Isus nu vorbește atât de aspru celor care greșesc sau păcătoșilor, ci mai degrabă celor care, crezându-se drepti, împiedică pe alții să se apropie de Dumnezeu (Mt 23,13). El știe că vorbele Sale stârnesc antipatia celor care deja se gândesc să-L omoare. Dar nu-L oprește acest lucru. Nici frica că discipolii Săi ar putea deveni victime indirecte ale discursului Său aprins... Pentru că dragostea pentru adevăr și pentru oameni stă deasupra vieții pământești. Sfântul Josemaría rezumă foarte bine această atitudine a lui Isus: „Nu te teme de adevăr, chiar dacă adevărul îți pricinuieste moartea”^[2]. Cu aceste cuvinte dure și tăioase, adresate fariseilor, Isus apără de greșală și minciună mica turmă care, în decursul anilor — așa cum El deja știe — va suferi martiriul din dragoste de Dumnezeu și pentru apărarea aceluiași adevăr. Pentru că adevărul este primul și ultimul cuvânt de iubire al martirilor creștini.

Sunt numeroase în viața Domnului momentele în care această iubire pentru adevăr se impune. Așa cum spune chiar El în fața lui Pilat: „Eu pentru aceasta M-am născut și am venit în lume, ca să dau mărturie despre adevăr” (In 18,37). Și noi, creștinii, botezați și miruiți, suntem chemați să fim martori ai Celui care este „Calea, Adevărul și Viața” (In 14,6), în fața tentațiilor de a supune realitatea calculelor, intereselor sau ideologiilor. Martor — aceasta este semnificația cuvântului „martir”. Chiar dacă Dumnezeu nu îi cheamă pe toți să-și verse sângele pentru credință, El așteaptă ca noi să fim gata să ne dăm viața, picătură cu picătură, pentru aceeași credință; să fim „martiri fără spectacol”, ca cel „care își petrece anii lucrând fără alt scop decât acela de a sluji Bisericii și sufletelor, și îmbătrânește zâmbind și trece neobservat...”^[3]. Căci, în cele din urmă, „viața vremelnică — atât a oamenilor, cât și a societății — are valoare doar ca etapă spre eternitate. De aceea viața pământească este doar relativ importantă și nu un bine absolut. Ceea ce contează absolut este să fii fericit: să te mântuiești”^[4].

Nu putem să tăcem despre ceea ce am văzut și auzit

Ce frumos se reflectă atitudinea curajoasă a lui Isus Cristos în primii Săi discipoli! După flacăra Rusaliilor, impresionează să auzim predicarea apostolilor, vorbind fără teamă. Așa au învățat de la Învățător. În cartea Faptele Apostolilor, îi vedem pe Petru și Ioan aduși în fața Sinedriului, pentru că au vestit public adevărul despre învierea Domnului nostru și pentru a da explicații privind vindecarea unui om șchiop. După o noapte petrecută în închisoare, sunt supuși unui interogatoriu, la care participă și bărbatul vindecat. Bătrânii și scribii îi întrebă: „Cu ce putere și în numele cui faceți voi aceasta?” (Fap 4,7).

Răspunsul lui Petru este hotărât. Nu mai există nici urmă de lașitate care l-a determinat să mintă și să-L nege pe Domnul în noaptea întunecată a Pătimirii: „Să vă fie cunoscut tuturor și întregului popor al lui Israel: în numele lui Isus Cristos Nazarineanul, pe care voi L-ați răstignit, dar pe care Dumnezeu L-a înviat din morți, în El stă acesta înaintea voastră vindecat” (Fap 4,10). Libertatea cu care vorbesc Petru și Ioan îi lasă pe adversarii lor uimiți. Nu știu ce să facă, decât să le poruncească să nu mai învețe și să nu mai facă nimic în numele lui Isus. Răspunsul lor scoate în evidență caracterul arbitrar al cererii: „Judecați voi dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai degrabă de voi decât de Dumnezeu. Căci noi nu putem să nu vorbim despre ceea ce am văzut și am auzit” (Fap 4,19-20).

Aceste exemple din viața lui Isus și a primilor Săi discipoli ne arată măsura potrivită a comportamentului nostru când proclamăm adevărul lui Isus Cristos. O prudență falsă ne-ar putea face să rostim discursuri măgulitoare sau să tăcem atunci când ar trebui să vorbim. Sigur, a evangheliza nu înseamnă să intrăm mereu în conflict, dar nici să-l evităm permanent, făcând compromisuri cu adevărul. Sfântul Josemaría scria: „Să faci concesii? — E o expresie care se întâlnește — trebuie să faci concesii! — în vocabularul celor care nu au chef de luptă — comozi, vicleni sau lași —, pentru că se știu învinși dinainte”[5]. La fel de important este să nu credem că credința poate fi transmisă fără să ne preocupăm de soliditatea discursului nostru sau fără a ține seama de problemele, aspirațiile și sensibilitatea fiecărui moment, a fiecărei persoane.

În orice caz, când un creștin dorește să trăiască în acord cu identitatea sa, uneori trebuie să înfrunte teama de ridicol, de „ce vor spune ceilalți”. Astăzi, este mai puțin frecvent ca discipolii lui Isus să sfârșească printre lei sau într-o celulă, așa cum s-a întâmplat cu Petru și Ioan și cu mulți sfinți care ne-au precedat în păzirea și mărturisirea credinței. Totuși, este posibil ca imaginea noastră publică să sufere sau chiar să fim persecutați pentru apărarea demnității umane și a libertății conștiinței, fundamentul exercitării credinței, respectului vieții și a altor realități inalienabile.

Viața creștinilor, scria sfântul Josemaría, „nu trebuie să fie «anti-...»“ (...) este „afirmare, optimism, tinerețe și pace”[6]. Tocmai de aceea trebuie „să avem curajul de a trăi, public și constant, în conformitate cu sfânta noastră credință”[7]. Nu putem permite ca iubirea lui Dumnezeu și adevărul să-și piardă puterea în viața noastră, pentru că fără ele nu am avea nimic de vestit lumii. Totodată, este important să căutăm mijloacele de a face cât mai mult bine în fiecare situație, având în vedere că transmiterea adevărului nu depinde doar de ceea ce spunem, ci și de ceea ce înțeleg cei care ne ascultă. Isus alege adesea să tacă (cf Lc 4,28-30; Mt 26,63); și dacă vorbea direct, mereu căuta să fie înțeles de toți. Astfel, uneori poate fi mai eficient să așteptăm un alt moment pentru a insista asupra unei idei, să ne regândim argumentele și să ne străduim să înțelegem și rațiunile celorlalți, care adesea ne pot lumina pentru a înțelege mai bine credința și lipsurile discursului nostru.

În prima sa scrisoare, pe care am putea-o numi prima enciclopedie din istorie, Sfântul Petru prezintă în câteva rânduri întregul program apostolic: „Sfințiți-L pe Domnul Cristos în inimile voastre, gata oricând să dați răspuns oricui vă cere cont de speranța voastră, dar cu blândețe și bunăcuviință, având o conștiință curată, ca tocmai în ceea ce sunteți calomniați să fie rușinați cei care bârfesc purtarea voastră bună în Cristos” (1 P 3,15-16).

În areopagurile secolului nostru

Provocarea evanghelizării nu cere doar curaj, ci și o pregătire intelectuală și teologică – pe care fiecare o poate dobândi – darul limbilor și empatie față de cultura contemporană, care este a noastră. Privind la Sfântul Paul în Atena, putem înțelege cum să ne manifestăm în areopagurile secolului nostru (cf. Fap 17,16ss). Mai întâi vedem un Paul preocupat, mistuit în interior la vederea unui oraș dedicat idolatriei. Totuși, ardoarea sa nu-l face să vorbească cu amărăciune sau brutalitate[8]. El explorează terenul și ascultă: mai întâi pe frații săi evrei, în sinagogă, apoi, în stradă, pe filozofii epicurieni și stoici, cu care angajează

conversația și își exprimă ideile despre Dumnezeu și viață. În afară de a contempla cu interes arhitectura orașului, Sfântul Paul dovedește o bună cunoaștere a literaturii grecești, ceea ce îi permite să-și adapteze mesajul unui public curios. El își modelează predica pentru un public deja dificil, dar fără a degrada sau diminua Evanghelia. Discursul său în Areopag rămâne un model demn de recitat din timp în timp.

La început, Sfântul Paul laudă frumusețea unui altar construit Dumnezeului necunoscut, pe care l-a descoperit plimbându-se prin oraș. Această referință culturală îl apropie de interlocutorii săi și îi permite să vorbească despre acest Dumnezeu misterios, pe care afirmă că-L cunoaște. Cu diverse referințe la poeții greci, el își orientează cu empatie discursul spre adevărul pe care vrea să-l transmită: că noi toți suntem creaturi ale acestui Dumnezeu necunoscut, pentru că El este Creatorul și Domnul tuturor lucrurilor. Mai explică cum acest Dumnezeu S-a făcut prezent printre noi, nu prin idoli construiți de mâna omului, ci întrupându-Se și oferind ca dovadă a divinității Sale învierea Sa din morți.

Sfântul Paul reușește să facă să strălucească în toată splendoarea sa autenticitatea *kerigmei*, inima credinței, în fața unui popor cult și păgân. Este adevărat că, la fel ca Domnul în discursul despre Pâinea Vieții, majoritatea auditoriului pleacă politicoase: „Despre asta te vom asculta altă dată” (Fap 17,32). Nu toate urechile sunt pregătite să primească Cuvântul lui Dumnezeu din prima. Dar unii rămân: relatarea menționează că în acea zi au îmbrățișat credința Dionisie Areopagitul, o femeie pe nume Damaris și câțiva alții. Curajul, pregătirea intelectuală și darul de oameni al lui Paul, ca și al multor altor creștini, sunt lemnul care permite Duhului Sfânt să aprindă focul lui Isus Cristos în multe inimi. Acest pasaj din viața Sfântului Paul ne învață multe despre cum să procedăm într-o cultură care, uneori, și-a pierdut până și limbajul pentru a-L numi pe Dumnezeu.

Totul tuturor

Cuvintele și viața unui creștin pot fi uneori scandaloase, nu fiindcă ar face ceva rău, ci prin contrast cu ceea ce este considerat social acceptabil. Desigur, fără să vrea, modul său de viață poate pune în evidență, chiar fără intenție, stilul de viață al multor persoane: în relațiile afective, în anumite obiceiuri profesionale, în moduri de a se distra. Forme și obiceiuri care nu doar că primesc aprobarea sentimentului comun, dar care adesea au devenit drepturi juridice exigibile.

În acest context, cineva s-ar putea simți judecat și disprețuit în inima sa de o declarație ca cea a Sfântului Paul: „Nu vă înșelați: nici desfrânații, nici idolatrii, nici cei efeminați, nici sodomiții, nici hoții, nici lacomii, nici bețivii, nici insultătorii și nici prădătorii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu” (1 Cor 6,9). Aceste cuvinte i-au putut scandaliza pe unii corinteni care le-au ascultat, și cu siguranță continuă să facă asta și astăzi. Creștinii trăiesc prin afirmare, iar modul în care vorbim poate varia în funcție de moment sau de interlocutori; dar nu putem fi ca acei învățători care spun ceea ce fiecare ar vrea să audă (2 Tm 4,4). Profetul Isaia scria deja: „Vai de cei care numesc binele rău și răul bine, care au întunericul ca lumină și lumina ca întuneric, care numesc amarul dulce și dulcele amar!” (Is 5,20).

Totodată, mărturia noastră despre adevăr nu se poate reduce la denunțarea răului: Evanghelia este, înainte de toate, anunțul iubirii necondiționate a lui

Dumnezeu pentru fiecare dintre noi. Cuvintele Sfântului Paul nu se limitează la o condamnare a viciilor și păcatelor; după acele rânduri puternice, el adaugă: „Așa erați unii dintre voi, dar v-ați spălat, ați fost sfințiți și ați fost justificați în Numele Domnului Isus Cristos și în Duhul Dumnezeului nostru” (1 Cor 6,10-11).

Poate că astăzi, mai mult ca niciodată, „angajarea evanghelică se situează între limitele limbajului și ale circumstanțelor. Ea caută să comunice cât mai bine adevărul Evangheliei într-un context determinat, fără a renunța la adevăr, la bine și la lumina pe care o poate aduce atunci când perfecțiunea nu este posibilă. O inimă misionară cunoaște aceste limite și se face «slabă cu cei slabi [...] totul tuturor» (1 Cor 9,22)”[9]. Cel care trăiește o prietenie profundă cu Dumnezeu și cu ceilalți poate lăsa adevărul să-l cucerească și să-l manifeste liber și cu iubire, însoțindu-i pe ceilalți pe un plan înclinat. Este adevărat că „sfântul nu este «comod». Dar aceasta nu presupune că el trebuie să fie insuportabil. Într-adevăr, zelul său nu trebuie să fie niciodată amar, corectarea făcută de el nu trebuie să fie jignitoare. Exemplul lui nu trebuie simțit niciodată ca un fel de palmă morală, care lovește, cu aroganță, obrazul aproapelui”[10].

Astăzi, ca și ieri, pentru a avea acces la milostivirea lui Dumnezeu, trebuie să ne lovim pieptul și să ne recunoaștem păcătoși, lucru care cere uneori un parcurs lent și răbdător, mai întâi în fiecare dintre noi... Cât de important este să avem, de-a lungul vieții, prieteni care, pe de o parte ne înțeleg, iar pe de altă parte ne luminează cu cuvinte adevărate. Căci numai adevărul ne face liberi; numai el poate elibera inima noastră (cf. In 8,32), numai cu adevărul vine adevărata bucurie. Și aceasta înseamnă a evangheliza: „Este întotdeauna vorba despre a-i face pe oameni fericiți, foarte fericiți. Adevărul este nedespărțit de bucuria autentică”[11].

[1] J. Ratzinger, *Dumnezeu și lumea*. Ediție spaniolă: *Dios y el mundo*, Círculo de lectores, Barcelona 2011, p. 209-211.

[2] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 34.

[3] Sfântul Josemaría, *Drumul Crucii*, a VII-a stațiune, nr. 4.

[4] Sfântul Josemaría, *Scrisori VI*, 1973, nr. 12.

[5] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 54.

[6] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 103.

[7] Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 46.

[8] Cf. *Drum*, nr. 396-397.

[9] Papa Francisc, *Evangelii gaudium*, nr. 44.

[10] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 578.

[11] Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 185.

[Înapoi la conținut](#)

Simplitatea, pentru a vedea calea limpede.

Simplitatea

„Căutați îndeajunsul, căutați ceea ce este de ajuns! Restul este apăsare, nu alinare; împovărează, nu ridică”^[1] Așa este: viața creștină ne conduce să căutăm intimitatea cu Dumnezeu și să ne desprindem de ceea ce nu ne duce spre El. Este o călătorie lăuntrică în care ne străduim, la fiecare pas, să identificăm și să alegem „ceea ce este de ajuns”, acel unic lucru necesar care nu ne va fi luat (cf. Lc 10,42).

Experiența ne arată însă că această căutare poate fi complicată. Sunt perioade în care viața devine un fel de labirint: momente de confuzie interioară și de haos exterior, zile în care avem mintea plină și inima goală. Se poate întâmpla, de asemenea, ca, din felul nostru de a fi sau pentru că trecem prin încercări dificile, să avem tendința de a complica lucrurile, analizând realitatea de nenumărate ori. În astfel de momente, orice decizie ne poate paraliza și poate că nu mai reușim să ne armonizăm cu voința Domnului. Ne-am dori atunci ca viața să fie mai simplă și judecățile noastre mai limpezi. Tânjim după acea simplitate care luminează mintea și ușurează sufletul.

Cum putem discerne, în fiecare situație, voința lui Dumnezeu? Cum să primim cu seninătate evenimentele vieții obișnuite? Cum să ne raportăm la cei din jur fără a-i judeca sau a răstălmăci intențiile lor? Se cuvine mai întâi să reflectăm asupra rădăcinilor tendinței noastre spre complicare. De aici vom descoperi două atitudini care ne pot ajuta să descurcăm ghemul sufletului nostru: smerenia și abandonul.

Creatorul vieții și „creatorul” fricii

Orice artist își lasă amprenta în opera sa. Și Dumnezeu a lăsat în creație una dintre trăsăturile cele mai profunde ale ființei Sale: unitatea. El este Unitate în Treime, iar armonia și frumusețea paradisiului arată că în creația Sa nu lipsea nimic și nu era nimic de prisos (cf. Gen 2,1). Lumea și omul au izvorât din Iubire, pentru că numai Iubirea poate crea, iar Iubirea îi ținea uniți.

În fața lui Dumnezeu, Cel al afirmării, al lui „da”, al lui „să fie” (cf. Gen 1,3), se ridică însă glasul ispititorului. Pentru că diavolul nu poate crea, el încearcă, într-un anumit fel, să „de-creeze”, insinuând în om o lectură deformată a realității. Încă de la primul episod cu Adam și Eva, diavolul se joacă cu fricile noastre, ca să ne neliniștească în fața viitorului sau să ne facă să atribuim intenții complicate cuvintelor ori faptelor celorlalți. Astfel, ne transformă treptat în suflete nesigure, calculatoare și neliniștite.

„A spus cu adevărat Dumnezeu să nu mâncați din niciun pom al grădinii?” (Gen 3,1). Vrăjmașul caută să ne fixeze privirea asupra pomului interzis și să ne facă să uităm toate celelalte daruri ale lui Dumnezeu: plantele, animalele, ceilalți oameni, viața în stare de har... Începem atunci să privim lumea cu suspiciune, cu ochi complicați. Satana ne face să credem că ne lipsește ceva, că Dumnezeu nu este sincer, că ne ascunde lucruri. Qoheletul o spune limpede: „Iată singurul lucru pe care l-am aflat: Dumnezeu l-a făcut pe om drept, dar ei caută nenumărate complicații” (Qo 7,29).

Iar complicarea pregătește terenul pentru păcat. Omul nu mai dialoghează și nu mai umblă cu Dumnezeu... și ajunge să se ascundă de El (cf. Gen 3,8), de teamă să nu fie văzut gol, dezarmat — așa cum este, în fond, orice creatură înaintea Creatorului său. Diavolului nu-i este de ajuns să ne facă să cădem: revine imediat cu o nouă sugestie, o nouă „ne-creare”, care ne îndepărtează și mai mult de Dumnezeu. Când se pierde încrederea dintre Creator și creatură, când vrem să ne ascundem de privirea Lui, intră în lume neliniștea și truda (cf. Gen 3,16-17). Bărbatul și femeia ajung să trăiască cu teamă față de viitor[2]; inima lor se epuizează și devine un teren fertil pentru tristețe, această mare aliată a vrăjmașului.

Complicarea pe care o aduce păcatul ne face dificil să distingem binele și să luăm decizii care ne conduc la Dumnezeu. Cartea Proverbelor o spune fără ocolișuri: „cel strâmb la inimă nu va găsi binele” (Prov 17,20). Și totuși, tânjim după armonia de odinioară trăită alături de Dumnezeu. Tocmai această amintire, această nostalgie rămasă în suflet, continuă să ne atragă spre Domnul. Liturgia din Vinerea Mare exprimă astfel această dorință: „Dumnezeule atotputernic și veșnic, Tu i-ai creat pe toți oamenii pentru ca, dorindu-Te neîncetat, să Te caute și, găsindu-Te, să-și afle odihna în Tine”[3].

Smerenia: a ne ști priviți de Dumnezeu

Pentru a ne vedea pe noi înșine și lumea cu ochi simpli, este necesar, mai întâi, să ne aflăm odihna în privirea lui Dumnezeu. A ne ști priviți de El ne dă o mare siguranță: înțelegem că Dumnezeu ne iubește în adevărul nostru și că toate celelalte au o importanță relativă. În afara acestei priviri, simțim nevoia să ne protejăm fragilitatea și ne închidem în noi înșine sau rămânem paralizați de teamă. Cel care se refugiază în această privire de iubire se bucură de seninătatea celor simpli, pentru că nu depinde de circumstanțe care, în fond, îi scapă de sub control. „Suntem din adevăr — spune Sfântul Ioan — și ne vom liniști inima înaintea lui ” (1 In 3,19).

Ne putem gândi la Simon Petru, un om bun, dar cu o inimă uneori complicată. În iubirea lui față de Domnul se amestecă îndoiala cu hotărârea, ascultarea cu răzvrătirea, curajul cu frica. Momentul său de cea mai mare confuzie are loc în curtea marelui preot, în timpul Pătimirii Domnului (cf. Lc 22,54-62). Îl putem imagina cum, în timp ce Isus este interogată, neliniștea lui crește clipă de clipă: vrea să fie fidel, dar nu înțelege ce se întâmplă; faptele îl copleșesc. I-ar plăcea să se întoarcă la plimbările prin câmpiile Galileii, când glasul Învățătorului răsuna limpede și problemele se rezolvau printr-un gest sau un cuvânt al Domnului. Atunci era ușor să creadă în făgăduințe; viitorul părea luminos și clar.

Acum nu-L mai are pe Domnul ca să-l scoată din apă, iar frica îl cuprinde. Petru cedează presiunii și neagă că-L cunoaște pe Învățător. Evanghelia relatează că, la scurt timp, privirile lor se întâlnesc: „Iar Domnul, întorcându-Se, l-a privit fix pe Petru. Și Petru și-a amintit de cuvântul Domnului, care îi spusese: «Înainte de a cânta cocoșul astăzi, Mă vei renega de trei ori». Și, ieșind afară, a plâns amar” (Lc 22,61-62).

Privirea lui Isus dezleagă confuzia lui Petru. Când Domnul îl privește, Petru reușește să se vadă în adevărul său, cu ochii lui Dumnezeu. „Privește-mă — se ruga viitorul Benedict al XVI-lea într-o Vinere Mare — așa cum l-ai privit pe Petru după lepădare. Fă ca privirea Ta să pătrundă în sufletele noastre și să ne arate drumul vieții”[4].

A ne vedea așa cum suntem, a ne contempla limpede propria realitate, ne poate face să plângem cu amar, asemenea lui Petru. Dar este singura cale de a atinge un teren solid și de a abandona neliniștea care se naște din pretenția de a fi ceea ce nu suntem. Avem nevoie să ne privim cu ochii lui Dumnezeu și să putem spune: „Sunt așa cum sunt și așa m-a voit Dumnezeu, pentru ceva mare”.

Sfântul Josemaría rezuma în două cuvinte numeroasele motive pe care le are un creștin pentru a se ruga: „să-L cunoști și să te cunoști”[5]. Într-adevăr, momentele noastre de dialog cu Dumnezeu sunt locul potrivit pentru a dobândi o viziune senină asupra problemelor și asupra noastră înșine, astfel încât ghemul gândurilor noastre să se poată desface prin harul lui Dumnezeu. Ne vor ajuta și îndrumările primite în direcțiunea spirituală sau în mijloacele de formare. A avea încredere într-o persoană care ne cunoaște poate contribui la simplificarea realității și la diminuarea acelei voci interioare care insistă să ne încurce gândurile. De fapt, Sfântul Josemaría sublinia că scopul formării creștine oferite în Opus Dei este simplitatea: „asceza noastră are simplitatea Evangheliei. Am complica-o dacă am fi complicați, dacă am lăsa inima să se întunece”[6]. De aceea, uneori, un prim pas spre simplitate este pur și simplu să primim cu bunăvoință un sfat și, în prezența lui Dumnezeu, să vedem cum să-l punem în practică.

Abandonul: acum este timpul iubirii

Dificultatea de a ne abandona în Dumnezeu poate avea multe cauze: un anumit complex de inferioritate, o stimă de sine fragilă, dificultatea de a conviețui cu propriile greșeli... Pe de altă parte, ritmul actual al muncii tinde să complice viața și, uneori, chiar și caracterul: faptul că putem face tot mai multe lucruri în fiecare zi multiplică deciziile pe care trebuie să le luăm; prioritățile nu se conturează întotdeauna cu claritate; competiția socială exercită presiune asupra noastră și introduce ambiții care ajung să apese asupra sufletului... Ne-am dori să trăim o viață simplă, dar realitatea pare prea complicată pentru a ne-o permite.

În fața acestui tablou, Sfântul Josemaría ne invită să ne ocupăm de prezent, care este *kairós*-ul, timpul oportun al sfințeniei noastre. La urma urmei, acum este singurul timp în care putem primi harul lui Dumnezeu: „Poartă-te bine «acum», fără să-ți amintești de «ieri», care a trecut deja, și fără să te preocupi de «mâine», care nu știi dacă va sosi pentru tine”[7].

Într-adevăr, trecutul sau viitorul pot deveni poveri care ne împiedică să discernem limpede voința Domnului. El Însuși ne spune: „Deci nu vă îngrijorați

pentru ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ea însăși. Ajunge zilei răutatea ei” (Mt 6,34).

A ne concentra asupra unei sarcini, fără a ne opri excesiv asupra a ceea ce vor gândi ceilalți sau asupra efectelor pe care le va avea în viitorul nostru, ne ajută să ne unificăm voința și să valorificăm mai bine talentele primite. Desigur, este necesar să reflectăm asupra evenimentelor trăite și să planificăm viitorul; însă acest lucru nu trebuie să ne împiedice ca, ținându-ne de mâna lui Dumnezeu, să ne concentrăm pe a iubi aici și acum, pentru că iubirea poate fi oferită și primită doar în prezent.

Când Domnul Înviaț li Se arată pentru prima dată apostolilor cu trupul Său glorios, El percepe tulburarea lor: „De ce v-ați tulburat și de ce se ridică aceste gânduri în inima voastră? Priviți mâinile și picioarele Mele, căci sunt Eu Însumi” (Lc 24,38-39). Evenimentele trăite în zilele precedente intră în conflict cu ceea ce văd acum; scandalul Pătimirii apasă încă greu asupra inimilor lor; dacă Cel care stă înaintea lor este cu adevărat Isus, atunci viitorul se deschide brusc... Sunt atâtea emoții, încât Domnul trebuie să-i readucă la prezent printr-o întrebare simplă și familiară: „Aveți aici ceva de mâncare?” (Lc 24,41).

Isus reia o scenă trăită de atâtea ori, când ședea împreună la masă, iar acest gest îi scoate pe ucenici din confuzie. În mod asemănător, străduința de a-i sluji concret pe ceilalți și de a împlini cu grijă și iubire îndatoririle vieții obișnuite, abandonând în Dumnezeu acele probleme care ne depășesc controlul, este calea cea mai obișnuită de a evita încurcătura și de a deveni tot mai mult „simpli ca porumbeii” (Mt 10,16).

Citind Evangheliile, putem constata că ne aflăm uneori departe de credința celor simpli: credința oamenilor care, poate fără o cunoaștere aprofundată a Legii, au primit cu bucurie mesajul lui Isus. Această primire simplă a Cuvântului Domnului poate contrasta cu dificultatea noastră de a ne abandona în El. Uneori, credința noastră seamănă mai degrabă cu credința celor complicați.

Și totuși, Dumnezeu nu încetează să ne invite, în fiecare clipă, să redobândim armonia pierdută, acea simplitate care este „ca sarea desăvârșirii”[8]. Trebuie să vedem limpede drumul de întoarcere spre paradis. Pe calea simplității, ne vom ridica deasupra problemelor cu ușurința care izvorăște din iubire: purtați de har, vom putea contempla realitatea cu ochii lui Dumnezeu.

[1] Sfântul Augustin, Discurs 85, 5.6.

[2] Cfr. *Qoh* 6,12, *Mt* 6,25-34.

[3] *Litughierul Roman*, Vinerea Mare, Rugăciunea universală

[4] Card. Joseph Ratzinger, *Via Crucis*, 2005, stațiunea 1.

[5] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 91.

[6] Cf. *Cuadernos* 3, p.149 (AGP, biblioteca, P07).

[7] *Drum*, nr. 253.

[8] *Drum*, nr. 305.

[Înapoi la conținut](#)

În cele ale Tatălui meu. Ascultarea.

„Părinții lui Isus mergeau în fiecare an la Ierusalim, la sărbătoarea Paștelui” (Lc 2,41). Toți bărbații din poporul lui Israel aveau această îndatorire. Ca și alte femei, Maria își însoțea soțul în această călătorie de rugăciune și de aducere-aminte a minunilor săvârșite de Dumnezeu pentru poporul Său. Dar Isus? Este posibil să fi început să-i însoțească pe părinții Săi încă de mic. În orice caz, știm că a călătorit cu ei când avea doisprezece ani. Iar cu acea ocazie s-a întâmplat ceva neobișnuit.

Surpriza

Pe drumul spre Ierusalim și în timpul șederii în Cetatea Sfântă, totul s-a desfășurat în mod obișnuit. La fel și în prima zi a întoarcerii; sau cel puțin așa li s-a părut Mariei și lui Iosif, până când și-au dat seama că Pruncul nu era în caravană. Au fost nevoiți să se întoarcă din drum. Nici la Ierusalim nu au reușit să-L găsească. Pe măsură ce trecea timpul, neliniștea lor creștea. Sfântul Josemaría îi imaginează pe Maria și pe Iosif plângând, copleșiți de îngrijorare și neputință: nu mai știau ce să facă[1].

În a treia zi s-au dus din nou la Templu, probabil pentru a se ruga și pentru a vedea dacă pot afla vreun indiciu despre locul unde se afla Isus. Poate că cineva, răspunzând căutărilor lor, le-a spus că printre învățătorii Legii se află un copil care corespunde descrierii lor. Într-adevăr, acolo L-au găsit și au rămas uimiți (Lc 2,48).

Și cei care Îl ascultau pe Copil erau uimiți (Lc 2,47), însă motivul mirării lor era diferit de cel care a stârnit uimirea Mariei și a lui Iosif. Învățătorii se minunau de înțelepciunea și de răspunsurile Lui. Pentru părinții Săi, aceasta nu era o noutate. Noutatea era însă comportamentul Său. De aceea Maria Îl întreabă despre motivul unei purtări atât de neobișnuite: „Fiule, de ce ne-ai făcut aceasta? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați” (Lc 2,48).

Răspunsul Domnului nu este mai puțin surprinzător decât fapta Sa. De fapt, ei nu au înțeles ceea ce le-a spus (cf. Lc 2,50). Merită să aprofundăm acest răspuns, pentru că ne poate învăța multe despre dispozițiile lui Isus, pe care dorim să-L imităm. Nu ne este suficientă o explicație care să atenueze dramatismul dialogului. Ne vom opri, așadar, asupra a trei învățăminte ale acestui episod: două le descoperim în atitudinea Domnului, iar pe al treilea în reacția Sfintei Fecioare.

Voința Tatălui

„Nu știați că trebuie să fiu în cele ale Tatălui Meu?” (Lc 2,49). Desigur că știau. Prin întrebarea Sa, Isus pornește de la acest fapt. El vrea doar să evidențieze legătura dintre un comportament care i-a surprins și principiul care îl face inteligibil și plin de sens.

Dacă răspunsul lui Isus i-a lăsat perplecși pe Maria și pe Iosif, cu atât mai mult modul de a acționa al unui creștin îi poate surprinde pe cei care încă nu au descoperit iubirea lui Dumnezeu și, prin urmare, nu aspiră la o viață contemplativă, la un dialog intens și constant cu El. Multe dintre faptele unui creștin vor părea perfect rezonabile unei persoane drepte; însă anumite detalii pot părea de neînțeles, pentru că scopul ultim spre care se îndreaptă și din care judecă este diferit.

Dorința de a fi în cele ale Tatălui Său călăuzește întreaga viață a lui Isus: „Hrana Mea este să fac voința Celui care M-a trimis” (In 4,34); „Tatăl Meu, dacă este posibil, să treacă de la Mine potirul acesta; dar nu cum voiesc Eu, ci cum voiești Tu” (Mt 26,39)[2]. Această dorință Îi conduce viața până la capăt, până la moarte, și încă „moarte pe cruce” (Fil 2,8). Tocmai iubirea față de voința Tatălui Îi dă judecata dreaptă asupra valorii realităților omenești: „Judecata Mea este dreaptă, pentru că nu caut voința Mea, ci voința Celui care M-a trimis” (In 5,30).

Acest criteriu este esențial pentru o viață fericită. Dumnezeu este bun, ne iubește[3] și dorește fericirea noastră aici, pe pământ, și pentru totdeauna în cer. Nimeni, nici măcar noi înșine, nu știe mai bine decât El ce contribuie la edificarea acestei fericiri, la formarea în noi a condițiilor care ne fac capabili să descoperim, să apreciem și să ne lăsăm cucerți de tot binele — de Dumnezeu Însuși, de Duhul Sfânt — pe care El îl revarsă în inimile noastre.

A iubi voința lui Dumnezeu nu înseamnă a accepta să ne supunem unor reguli în vederea unei recompense. Înseamnă, mai degrabă, a ne încrede în iubirea lui Dumnezeu și a ne clădi viața pe această încredere, pentru că știm că Domnul dorește să-și împărtășească fericirea cu noi: „Noi am cunoscut și am crezut în iubirea pe care Dumnezeu o are față de noi. Dumnezeu este iubire și cine rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu, iar Dumnezeu rămâne în el” (1 In 4,16).

În această scenă, Isus ne amintește că merită să căutăm voința lui Dumnezeu, chiar dacă pentru aceasta ar trebui să suferim sau uneori să provocăm suferință. Totuși, nu este întotdeauna clar cum să realizăm concret dorința de a face ceea ce vrea Dumnezeu. Care este voința lui Dumnezeu aici și acum? Și dacă ne aflăm în fața dilemei de a fura sau a respecta proprietatea altuia, sau de a spune adevărul sau a minți pentru a obține un avantaj economic, răspunsul este evident. Dar există multe alte situații în care este mai greu de discernut, pentru că mai multe dintre opțiuni pot fi bune și ne îndoiim care este de preferat în acel caz concret: acceptarea unui loc de muncă, o achiziție, o călătorie, un plan de odihnă, o modificare a programului nostru obișnuit etc.

Putem să ni-L imaginăm pe Isus, Copil fiind, întrebându-Se ce trebuie să facă: să rămână la Ierusalim pentru a valorifica acea ocazie, chiar dacă nu-și putea anunța părinții, sau să se întoarcă pentru a le cruța suferința? Prin decizia Sa,

Domnul ne arată că nimeni nu ne poate înlocui în această judecată. Noi trebuie să înfruntăm situația și să decidem: responsabilitatea ne aparține.

În mod natural, aceasta nu înseamnă a nega valoarea sfatului altora. Dimpotrivă. Nimeni nu ne poate înlocui, dar ne poate ajuta. Este suficient să ne cunoaștem puțin pentru a observa propria noastră insuficiență și dezordinea pe care păcatul originar o generează în dorințele, raționamentele și comportamentele noastre. Ne dăm seama că sentimentele noastre — iubiri, temeri — pot diminua obiectivitatea judecății noastre, sau că ne pot lipsi date pe care le-am putea avea doar dacă am privi situația din alte perspective. De aici importanța de a rămâne deschiși la ceea ce văd ceilalți. Aceasta, deși atât de evidentă, este uneori greu de acceptat; mai ales dacă comportamentul asupra căruia deliberăm ne atrage sau ne costă mult. Din acest motiv, este esențială dispoziția constantă de a prețui sfaturile pe care le primim de la persoanele care ne iubesc și care au harul lui Dumnezeu pentru a ne ajuta; trebuie să le apreciem ca pe un ajutor pe care Domnul îl folosește pentru a ne învăța să discernem care este voința Lui.

„Sfatul altui creștin (...) este un ajutor de nădejde pentru a recunoaște ceea ce ne cere Domnul într-o anumite împrejurare; însă sfatul nu elimină răspunderea personală; suntem noi, fiecare dintre noi, cei care trebuie să decidem la urmă și va trebui să dăm socoteală personal Domnului de hotărârile noastre”[4]. Tocmai pentru că ne pasă să facem mai presus de toate voința lui Dumnezeu, avem nevoie de sfatul altora, care ne ajută să descoperim „unghiurile noastre moarte” atunci când, în lucruri mari și mici, căutăm răspuns la cea mai importantă întrebare a vieții: Doamne, ce vrei de la mine?

Uneori putem primi, de asemenea, indicații de la cei care au autoritatea de a le da. În astfel de cazuri, devine iluminatoare insistența sfântului Josemaría că obediința nu trebuie să fie oarbă, ci întotdeauna inteligentă[5]. A asculta nu înseamnă a primi fără reflecție o decizie a altuia. Obediența este inteligentă și atunci când rațiunea noastră judecă care este cea mai bună manieră de a urma indicația primită și de a o face proprie. Chiar și în cazurile în care unele circumstanțe ne scapă, obediința noastră poate rămâne inteligentă și nu oarbă.

Doamne, ce vrei de la mine? Din acest punct de vedere, se înțelege măreția acestei virtuți creștine. Cel care ascultă nu se micșorează; dimpotrivă, se mărește prin disponibilitatea de a face ceea ce vrea Dumnezeu, până în punctul în care își dorește să nu se înșele în momentul discernământului asupra modului de a o pune în practică. Vrea să se asemene cu maniera filială în care Isus dorește să ducă la îndeplinire planurile milostive ale Tatălui Său. Pentru aceasta, a asculta necesită o inimă mare, o inimă de fiu; să visăm visele lui Dumnezeu, să tânjim să fim persoana fericită pe care Dumnezeu vrea să o fim, să dorim să se aventurăm în planurile Sale de mântuire. Obediența nu este, așadar, simplă supunere, ci deschidere; nu este renunțare la a vedea, ci capacitatea de a vedea și cu ochii altora care ne iubesc și care au harul lui Dumnezeu pentru a ne ghida. Este depășirea, cu minte și suflet deschise, a tendinței de a ne considera autosuficienți, care uneori ne împiedică să vedem lucrurile cu perspectivă și realism.

„Erat subditus illis”

La sfârșitul acestui episod, sfântul Luca rezumă în foarte puține cuvinte lungul șir de ani scurși între acest eveniment și începutul vieții publice a lui Isus: „le era

supus” (Lc 2,51). *Erat subditus illis*: sfântul Josemaría vedea în aceste trei cuvinte una dintre cele mai scurte biografii ale lui Isus Cristos pe care ni le oferă Sfânta Scriptură[6].

Aici descoperim a doua învățătură din atitudinea Domnului: deși natura Sa divină I-ar fi putut oferi motive mai mult decât suficiente să creadă că nu are nevoie să Se lase călăuzit de părinții Săi, Isus ne învață că autoritatea umană — în familie, în societate, în Biserică — trebuie respectată. Avem nevoie de ea tocmai pentru că ne ajută să descoperim ce vrea Dumnezeu. Desigur, autoritatea umană nu este infailibilă și nimeni nu ne poate transmite pur și simplu voința lui Dumnezeu. Dar nici noi nu suntem infailibili: uneori ne putem înșela. De aceea este rezonabil și chiar necesar să avem încredere în cei care au autoritate asupra noastră, dacă dorim cu adevărat să împlinim voia lui Dumnezeu. Chiar dacă nu putem identifica automat indicația concretă primită cu voința lui Dumnezeu, suntem convinși că Dumnezeu dorește disponibilitatea noastră de a o urma, din iubire.

Se înțelege astfel mai bine de ce sfântul Josemaría lega prețuirea obedienței de iubirea libertății: „Sunt foarte prieten al libertății și tocmai de aceea iubesc atât de mult această virtute creștină”[7], obediența. Afirmatia poate surprinde la prima întâlnire cu învățătura sa. Instinctiv, suntem tentați să vedem obediența și libertatea ca pe doi adversari: dacă se impune libertatea, obediența pare anulată; dacă prevalează obediența, libertatea pare diminuată. Este însă o falsă opoziție. Ne iubim libertatea și nu vrem să renunțăm la ea. Dorim să fim pe deplin stăpâni ai faptelor noastre tocmai pentru a putea face — pentru că vrem — ceea ce înțelegem că Dumnezeu dorește de la noi. Iar tocmai aici, în iubirea voinței Sale, obediența își găsește locul și sensul.

Obediența creștină autentică este întotdeauna ascultare de Dumnezeu, iar filiația divină este temeiul și rațiunea ei de a fi. După afirmația citată, sfântul Josemaría continua: „Trebuie să ne simțim copii ai lui Dumnezeu și să trăim cu dorința de a împlini voința Tatălui nostru: să facem lucrurile după voia Lui, *pentru că așa vrem* — care este motivul cel mai supranatural”[8]. Ne bucurăm să fim în lucrurile Tatălui nostru pentru că vrem. Autoritatea umană ne ajută să descoperim ce vrea Dumnezeu de la noi, adică ce înseamnă aici și acum ceea ce, în adâncul inimii, dorim cu adevărat. Chiar dacă uneori nu vedem clar linia de acțiune propusă, putem avea încredere în dorința sinceră de a ne ajuta care o animă și rămânem pe deplin liberi.

Această atitudine deschisă, această disponibilitate înrădăcinată în libertatea noastră de fii ai lui Dumnezeu întărește deschiderea rațiunii, capacitatea prețioasă de a ne lăsa orientați, de a rămâne disponibili, de a vedea și cu ochii altora și de a adopta un punct de vedere diferit de al nostru — o capacitate pe care merită să o cultivăm.

Ascultarea ne ajută astfel să realizăm ceea ce, în adâncul ființei noastre, dorim. Dacă, dimpotrivă, a-L urma pe Isus Cristos și a fi în lucrurile Tatălui Său — ale Tatălui nostru — nu constituie dorința noastră cea mai profundă, cea care le explică pe toate celelalte, obediența își pierde sensul[9] și este percepută ca o adversară a libertății, ca un obstacol în calea a ceea ce vrem să facem.

În limbajul curent, se numește obediență simplul fapt de a pune în practică deciziile sau orientările autorității. Dar pe noi nu ne interesează doar obediența

ca act punctual, ci ca virtute, pentru că dorim să ne asemănăm cu Isus Cristos. Nu este suficient să răspundem afirmativ la întrebarea: „Am făcut ceea ce mi s-a poruncit sau sugerat?” Se poate răspunde „da” și totuși să nu fii pe deplin obedient.

Cine primește o indicație fără a și-o însuși, fără libertate interioară, ascultă doar material, dar aceasta nu este obediența lui Isus Cristos. Poate că face un lucru bun, dar nu se poate opri aici, pentru că ținta este mult mai înaltă — și de fapt de neînlocuit: a renunța la ea ar însemna a renunța la libertatea pentru care Cristos ne-a eliberat (cf. Gal 5,1).

În fond, sunt pe deplin obedient atunci când fac ceea ce mi se cere pentru că vreau să o fac. Iar vreau pentru că sunt convins că Dumnezeu contează pe docilitatea mea. Am ajuns la această convingere pentru că am încredere în El, care îl asistă cu harul Său pe cel ce îmi dă indicația, și mă încred în prudența și experiența acelei persoane. În astfel de situații, îl văd pe cel care are autoritate ca pe cineva care îmi arată ce merită făcut, ceea ce Dumnezeu vrea. Sunt liber nu când ascult „dacă vreau”, ci când ascult „pentru că vreau”.

Ascultarea Sfintei Maria

Să revenim la răspunsul surprinzător al lui Isus către părinții Săi, ușurați după acele zile de neliniște, dar perplecși în fața comportamentului Său neobișnuit: „De ce M-ați căutat? Nu știați că trebuie să fiu în cele ale Tatălui Meu?” (Lc 2,49).

Cititorul Evangheliei își poate imagina ușor propria reacție: De ce Te-am căutat? Nu trebuia să o facem? Ar fi trebuit să rămânem liniștiți, indiferenți la ceea ce Ți s-ar fi putut întâmpla? Asta așteptai de la noi? Maria reacționează cu mai multă liniște.

Este firesc ca uneori să nu înțelegem o indicație sau un sfat. Să ne oprim la alte cuvinte ale sfântului Josemaría: „De multe ori, [Domnul] ne vorbește prin alți oameni și se poate întâmpla ca, văzând defectele lor sau întrebându-ne dacă sunt bine informați, dacă au înțeles toate datele problemei, să fim tentați să nu ascultăm”. Cititorul s-ar putea aștepta aici la un avertisment. Însă sfântul Josemaría continuă: „Toate acestea pot avea o semnificație divină, pentru că Dumnezeu nu ne cere o ascultare oarbă, ci una inteligentă”^[10].

O semnificație divină: prin aceste îndoieli, Dumnezeu ne spune că vrea să ascultăm cu inteligență, fără a ne abdica responsabilitatea. Este potrivit să ne exprimăm punctul de vedere, convingerile, „dar să fim sinceri cu noi înșine: să examinăm, în fiecare caz, dacă este dragostea pentru adevăr cea care ne mișcă, sau egoismul și atașamentul față de propria noastră judecată”^[11].

Uneori, într-adevăr, „se poate întâmpla să caute un sfat în favoarea propriului egoism, care tocmai să sufoce, cu presupusa sa autoritate, strigătul sufletului său, și chiar să-și schimbe sfătuitoarea până dă de unul mai binevoitor”^[12]. Dacă nu am cultivat dispoziția de a prețui adevărul mai mult decât propria opinie — adică dacă nu suntem cu adevărat obedienți — ne va fi ușor să ne înșelăm, acum sau mai târziu. Mânia sau tulburarea ne pot împiedica să descoperim ce vrea Domnul să ne spună prin ceea ce, în acel moment, ne pare de neînțeles.

Nici Maria nu a înțeles (Lc 2,50). Dar nu s-a revoltat. Iubea voința lui Dumnezeu mai presus de toate și știa că există lucruri care se luminează doar în timp. „Mama Lui păstra toate aceste lucruri în inima ei” (Lc 2,51)[13].

Maria nu trăia doar la suprafața evenimentelor, ci le medita în inimă pentru a descoperi în ele acțiunea lui Dumnezeu. Ea asculta — iar aceasta înseamnă, în fond, a fi obedient: *ob-audiens*, a sta în ascultare, a rămâne atent.

Timpul este aliatul celui care ascultă, se încrede și perseverează cu seninătate în rugăciune: rămânând deschiși la glasul lui Dumnezeu, vom descoperi, ca și ea, acea semnificație divină și vom ajunge chiar să mulțumim pentru obscuritatea momentelor dificile.

Maria a perseverat în rugăciune. Au trecut douăzeci de ani și Fiul ei a lipsit din nou. Din nou trei zile. Din nou la Ierusalim. Dar atunci ea știa că nu trebuia să se lase copleșită de neliniște, pentru că El era *în cele ale Tatălui Său*. Și poate că Îi mulțumea Domnului pentru acele cuvinte tulburătoare rostite odinioară de pe buzele Sale de copil: acum îi susțineau speranța în mijlocul unei dureri care altfel ar fi zdrobit-o.

Prin mijlocirea ei, să-I cerem Domnului o inimă mare, capabilă să orânduiască totul în viața noastră după voința lui Dumnezeu. O inimă liberă și deschisă, care să nu se lase închisă în propria viziune îngustă. O inimă capabilă să descopere acțiunea lui Dumnezeu în viața noastră, chiar prin instrumente umane imperfecte. O inimă care știe să asculte și să aștepte, pentru a descoperi roadele lucrării Sale în sufletele noastre.

[1] Cf. Sf. Josemaría, *Sfântul Rozariu, al V-lea mister de bucurie*.

[2] Cf. și, de exemplu Evr. 10,5-7 și alte pasaje.

[3] Cf., de exemplu Is 49,15: „Uită oare o femeie pe cel pe care îl alăptează, fără să aibă milă de fiul sânelui ei? Chiar dacă ea ar uita, eu nu te voi uita”.

[4] Sfântul Josemaría, *Convorbiri*, nr. 93.

[5] Cf. Sf. Josemaría, *Este Isus care trece*, nr. 17.

[6] Cf. *Ibid.*

[7] *Ibid.*

[8] *Ibid.*

[9] Singura valoare pe care ar conserva-o ar fi poate cea de a facilita eficacitatea unei organizări. Dar obediența lui Isus Cristos nu se reduce la aceasta.

[10] Sf. Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 17.

[11] *Ibid.*

[12] Sf. Josemaría, *Convorbiri*, nr. 93.

[13] Cf. de asemenea, *Lc* 2,19

[Înapoi la conținut](#)

Puterea delicată a încrederii.

„Niciunul nu este un vers izolat: noi toți facem parte din același poem divin”[1]. Poveștile individuale care țin istoria omenirii se împletesc între ele prin relații de filiație, fraternitate și prietenie. Inima noastră își începe bătaia datorită vieții altora și va fi apoi mereu animată, încurajată, consolată și întărită — dar și rănită — de cei care împart cu noi drumul vieții. Faptul că depindem unii de alții nu este un efect colateral al păcatului originar, la care ar trebui să ne resemnăm, ci face parte din însăși structura ființei noastre, creată după chipul lui Dumnezeu.

Deși viața noastră în societate pare uneori un curent frenetic care tinde să ne transforme în indivizi izolați, știm că nu suntem pe deplin noi înșine decât în relație, în interdependență; ne regăsim doar atunci când suntem dispuși să ieșim din noi înșine. Cei care descoperă în profunzime această realitate încetează să mai vadă în propriile limite obstacole care le-ar putea împiedica fericirea. Relațiile li se arată atunci ca adevărate poduri care le largesc lumea[2]. Dar nu toți fac această descoperire sau nu în aceeași măsură; astfel, în condiții egale de poziție socială, educație sau temperament, persoane diferite pot trăi în moduri radical diferite, în funcție de calitatea relațiilor lor: unii pierduți într-o mulțime singuratică, alții mereu însoțiți și mereu însoțitori.

O privire transformatoare

La încheierea parcursului Său pe pământ, Isus le spune apostolilor Săi: „Vă numesc prietenii Mei” (In 15,15). Cel care este Dumnezeu și Om perfect, modelul spre care ne îndreptăm pentru a învăța să fim oameni, parcurge drumul vieții mână în mână cu ceilalți. Aceasta o percepem încă de la prima Sa întâlnire cu cei Doisprezece: Isus intră în relație cu fiecare dintre ei, iar legătura crește treptat în cunoaștere, prietenie și iubire, până când le oferă inima Sa deschisă. Cititorul Evangheliei cunoaște limitele și slăbiciunile celor care mai târziu vor deveni stâlpii Bisericii. Oare nu le vedea El? Bineînțeles că da, dar Cuvântul Verbului este creativ; privirea Sa plină de iubire îi întărește, pentru că este o privire plină de încredere. Acești oameni simpli se știu iubiți, aleși, și cresc mai mult decât ar îndrăzni să spere, pentru că simt încrederea Domnului în ei. La fel se întâmplă și în viața noastră, atunci când ne dăm seama de iubirea pe care Dumnezeu ne-o poartă. Deși vorbim adesea despre importanța de a crede în Isus, nu trebuie să uităm că ceea ce ne transformă cu adevărat este că El are încredere în noi. Da, un semn clar al maturizării credinței noastre este că ne sprijinim din ce în ce mai mult pe încrederea pe care Dumnezeu o are în noi.

Să privim discipolul care a rămas fidel lui Isus până la cruce. Care este secretul tăriei sale? Poate chiar numele cu care se numea el însuși: „discipolul pe care Isus îl iubea”. Ioan își descoperă identitatea în faptul că este iubit de Isus; aceasta îi

lărgeste puterile, îi mărește inima și îl face capabil de o fidelitate admirabilă. Relatarea sa despre Cina cea de Taină arată cât de profund intrase, prin încredere, în inima lui Isus. Așa este: încrederea ne permite să accesăm o cunoaștere mult mai profundă decât cea pe care o poate oferi rațiunea.

Așa cum Isus a intrat în viața apostolilor, prietenii Săi, tot astfel Dumnezeu vrea să intre și în viața noastră. Relația noastră de prietenie cu El poate urma aceeași linie ascendentă, astfel încât capacitatea noastră de a iubi să se extindă tot mai mult. Cu un profund respect pentru libertatea noastră, Isus ne oferă prietenia Sa, în care se manifestă o încredere care ne descoperă cine suntem pentru El[3]. Pentru a crește și a ne exercita libertatea cu ușurință, avem nevoie de o siguranță interioară; o siguranță întemeiată mai ales pe convingerea că cineva ca El (și cine este ca Dumnezeu?) mizează pe noi... O astfel de convingere face posibilă creșterea, pentru că atunci când ceva bun ne costă, când nu ne vedem capabili să ne depășim, încrederea lui Dumnezeu în noi întărește încrederea noastră. Încrederea sinceră descoperă potențialul ascuns în fiecare dintre noi, adesea îngropat sub lipsa de stimă de sine sau frica de eșec, și ne împinge să-l dezvoltăm în slujba celorlalți: ne face să creștem într-un mod natural și armonios; ne face capabili de mai mult.

Așa îi iubește Isus pe ai Săi: El știe pe cine a ales, îi cunoaște mai bine decât oricine — chiar mai bine decât se cunosc ei înșiși — și mizează pe ei. Știe până unde pot ajunge și, ținând cont de timp și de răspunsul lor, îi conduce treptat; nu se grăbește să-i formeze, pentru că știe că aceasta este o artă care cere răbdare. Este un bun învățător și știe să „piardă” timp cu ei, așa cum fac prietenii. Câștigă încrederea lor prin afecțiunea Sa și facilitează cunoașterea reciprocă prin disponibilitatea Sa răbdătoare și înțelegerea Sa. Acest mod de a iubi, atât divin cât și profund uman, creează o adevărată prietenie între Învățător și discipoli, care îi angajează și scoate la iveală ce este mai bun în ei.

Să-L lăsăm pe Dumnezeu să intre în profunzimea sufletelor noastre

Domnul „se interesează de bucuriile tale, de succesele tale, de iubirea ta, dar și de greutățile tale, de durerile și eșecurile tale”[4]. De aceea trebuie să-i vorbim cu încredere, să-i deschidem inima larg, să împărtășim cu El tot ceea ce este al nostru. Când avem încredere adevărată într-o persoană, renunțăm la măștile cu care ne protejăm de obicei; în acel moment, ele ne par inutile; simțim că putem fi noi înșine fără teamă. Această încredere descoperă adevărul ființei noastre și ne dă o mare libertate interioară. Știind că nu există prietenie mai sinceră decât a Sa, Îl putem lăsa să intre până în adâncul casei sufletului nostru. Oare Îl vom ține doar în salonul unde primim oaspeții?

Pe măsură ce prietenia crește, firesc va fi să vrem să-I arătăm fiecare colț al vieții noastre: sala de lucru, pentru ca El să ne vadă în timp ce ne îndeplinim munca ascunsă; sala de jocuri, unde se află lucrurile care ne entuziasmează, visele care ne mișcă; Îi vom arăta și debaralele, pline de obiecte, unele mai utile decât altele, dar și fragmentele care s-au spart de-a lungul drumului. Dacă ne facem cunoscuți, dacă aprindem lumina... El va lumina colțurile care par întunecate și ne va ajuta să vedem spațiile unde trebuie să punem ordine. Și o va face cu claritate, dar mai ales insuflând speranță, pentru că privirea Sa nu judecă și nu intimidează; este o

privire plină de iubire care întărește și înalță; este o privire creatoare și mântuitoare.

Încrederea atrage încrederea

Iubirea umană, în cele mai înalte expresii ale sale, ne vorbește despre iubirea lui Dumnezeu. Experimentarea într-o prietenie a forței care izvorăște din încredere, descoperirea că cineva crede în noi, ne împinge să dăm ce este mai bun din noi înșine; astfel înțelegem cum trebuie să fie privirea lui Dumnezeu. De aceea și noi trebuie să căutăm să privim pe ceilalți așa cum a făcut Isus, învățând de la El să fim o lumină pentru cei din jurul nostru. Pe măsură ce experimentăm valoarea transformatoare a încrederii lui Dumnezeu și a încrederii în Dumnezeu, conștientizăm necesitatea de a o oferi și altora.

„Dumnezeu se folosește deseori de o prietenie autentică pentru a-Și împlini lucrarea de mântuire”[5]. Încrederea pe care și-o acordă prietenii buni este adesea mijlocul prin care Dumnezeu ne arată ceea ce poate nu am îndrăzni să înfruntăm singuri. Dacă avem norocul să avem prieteni adevărați, oameni care țin la noi, mai buni și mai fericiți, și ne permitem să le deschidem aceste spații intime, am experimentat de multe ori cum lumea noastră interioară se îmbogățește prin împărtășirea ei.

Într-un climat de încredere nu există teamă ca ceilalți să ne vadă slăbiciunile sau luptele, nici reticență în a împărtăși proiectele și visele noastre. Știm că cei care ne iubesc ne vor ajuta să ne depășim limitele și să prevenim ca ele să devină obstacole. În dinamica umană de a da și a primi, a ne oferi înseamnă a împărtăși singularitatea noastră, a ne arăta cu autenticitate. Atingerea acestui punct ne conferă o mare libertate, dar presupune efortul de a ieși din noi înșine: disponibilitatea de a ne expune, știind că astfel devenim vulnerabili. Încrederea naște încredere, iar riscul de a fi rănit nu se compară cu câștigul de a iubi și a fi iubit.

Cuvântul care fortifică vindecă și încurajează

Încrederea stă la baza funcționării oricărei relații, a creșterii personale și profesionale a oamenilor și a oricărei lucrări de formare. De aceea, atunci când vrem să-i ajutăm pe ceilalți, subliniem imediat importanța ascultării, a înțelegerii, a răbdării etc., dar, în realitate, avem nevoie de mult mai mult: încrederea în oameni ne face să-i privim cu optimism, să credem în ei, să le intuim potențialul, să avem speranță în ceea ce pot deveni, încât să ne bucurăm și de eforturile lor.

„Urmând exemplul Domnului —scrie sfântul Josemaría—, înțelegeți-vă frații și surorile cu o inimă foarte largă, care nu se teme de nimic, și iubiți-i cu adevărat [...]. Fiind foarte umani, veți ști să treceți peste micile defecte și veți vedea întotdeauna, cu o înțelegere maternă, partea bună a lucrurilor”[6].

A acționa astfel nu înseamnă a ne îndepărta de realitate sau a ignora limitele ori defectele celorlalți. Dacă ținem la ei, vom dori să-i vedem mai buni: cunoscându-i și iubindu-i așa cum sunt, în prietenia și fraternitatea care ne leagă, vom putea să-i avertizăm asupra pericolelor pe care nu le sesizează sau să le sugerăm ceva ce poate nu înțeleg imediat, însoțindu-i în descoperirea binelui ascuns dincolo de noua perspectivă[7]. Afecțiunea sinceră pentru celălalt creează un climat de

libertate și încredere, care se manifestă prin claritatea cu care explicăm de ce vedem că e util să depună efort într-un anumit punct de luptă, astfel încât să se simtă însoțit pe parcursul drumului și nu împins să acționeze irațional. „Funcția directorului spiritual este să ajute sufletul să vrea —să fie dispus— să facă voia lui Dumnezeu”[8].

Uneori se întâmplă să vrem să ajutăm pe cineva care pare că nu ne ascultă și să ne lăsăm purtați de prejudecata că nu vrea sau că nu ne permite. Nu trebuie să uităm că suntem fragili și că drumul, pe lângă lecțiile învățate, lasă uneori răni care au nevoie de timp pentru a se vindeca. Deseori, durerea provocată de aceste lovituri construiește bariere care izolează, care protejează de posibile suferințe, dar care împiedică regăsirea încrederii necesare pentru a continua să creștem.

Cuvântul care întărește, care vindecă și care încurajează este cel mai pur uman cuvânt. Doar dacă există încredere, afecțiune sinceră și gratuită ne vom conecta cu celălalt, iar cuvântul nostru, cu harul lui Dumnezeu, va participa la puterea sa creatoare; va deveni manifestare a iubirii sale și va ajuta la vindecarea rănilor. „Dumnezeu ne cunoaște pe fiecare, inclusiv pe cei răniți, și ne privește pe toți cu tandrețe. Să învățăm de la Domnul să privim astfel, să înțelegem pe fiecare și să ne punem în locul celuilalt”[9]. Trebuie să fim răbdători și să semănăm încredere cu afecțiune, prin gesturi care arată interesul nostru sincer. Dumnezeu a vrut ca noi să avem nevoie unii de alții și acționează în istoria umană prin bărbați și femei, folosind fiecare dintre noi pentru a ne ajuta reciproc.

Cei care au responsabilități față de alții trebuie să fie atenți la riscul de a dori mereu să ofere soluții sau răspunsuri. Uneori, aproape inconștient, putem crede că ajutăm pe cineva când îl facem să adopte metoda noastră personală de a obține cele mai bune rezultate. Dar munca de formare nu constă în a-l face pe celălalt să meargă așa cum vrem noi. Așteptarea ca ceilalți să se conformeze unor tipare prestabilite nu le deschide orizonturi; dimpotrivă, îi poate supune frustrării de a nu îndeplini anumite așteptări.

O adevărată formare este aceea care reușește să facă din fiecare, împreună cu Dumnezeu, protagonistul autentic al propriei vieți. Cei care doresc să contribuie la această lucrare au rolul de a însoți, de a facilita cunoașterea de sine, punând întrebări care stimulează reflecția, oferind mai multe indicii decât răspunsuri, chiar dacă necesită mai mult efort. Când fiecare descoperă un orizont și își stabilește un obiectiv, efortul de a-l atinge este mult mai eficient, pentru că izvorăște din interior. Chiar dacă durează mai mult până se obțin „rezultatele” așteptate, însăși efortul modelează persoana într-un mod bun, stabil și virtuos. Experiența proprie repetată ne determină să apreciem mereu inițiativa personală și să stimulăm implicarea fiecăruia.

Încrederea se naște acolo unde percepem iubirea lui Dumnezeu, care este răbdătoare, nu se mânie, nu ține cont de rău, ci iartă totul și crede totul (cf. 1 Co 13,4-7). Cel care iubește astfel devine un maestru, un reper sigur, o forță delicată care îi duce pe ceilalți mai departe decât pare posibil. Ce surprize ne așteaptă când respectăm acest „pământ sfânt” care sunt ceilalți! Atunci Duhul Sfânt îi poate ajuta să dea cea mai bună versiune a lor înșiși. Dacă avem speranță în ceea ce pot deveni și în harul și bunătatea pe care Dumnezeu le-a sădit în ei, le vom da aripi ca să zboare.

[1] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 111.

[2] Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1937.

[3] Cf. Ps 8,5-7 : „Ce este omul că te gândești la el, sau fiul omului, că-l iei în seamă? L-ai făcut cu puțin mai mic decât pe îngeri, l-ai încununat cu cinste și măreție. L-ai făcut să stăpânească lucrările mâinilor tale”.

[4] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 218.

[5] F. Ocáriz, Scrisoare pastorală, 1 nov. 2019, nr. 5.

[6] Sfântul Josemaría, *Scrisoare 27*, nr. 35.

[7] F. Ocáriz, Scrisoare pastorală, 16 feb. 2023, nr. 3-6.

[8] Sfântul Josemaría, *Scrisoare 26*, nr. 38.

[9] F. Ocáriz, Scrisoare pastorală, 16 feb. 2023, nr. 15

[Înapoi la conținut](#)

Libertatea interioară, sau bucuria de a fi tu însuți.

Renumele lui Isus se răspândeau în toată Galileea. Era un învățător diferit de ceilalți: vorbea cu autoritate, iar cuvântul său impresiona profund... chiar și pe demoni. După ce predicase în diverse locuri, „a venit la Nazaret, unde crescuse” (Lc 4,16). Sfântul Luca situează această scenă la începutul vieții publice a lui Isus. Relatarea este atât de densă încât poate fi considerată ca o „evanghelie în interiorul Evangheliei”: în câteva rânduri se deschide solemn misiunea Domnului și, într-un anumit fel, se sintetizează întreaga sa viață[1]. Isus merge la sinagogă și se ridică să citească. I se înmânează sulul profetului Isaia; deschizându-l, găsește pasajul unde scria: „Duhul Domnului este asupra mea, pentru că m-a uns. M-a trimis să vestesc vestea bună săracilor, să proclam eliberarea celor închiși, să dau vederea orbilor, să pun în libertate pe cei asupriți și să vestesc anul harului Domnului”. Închide apoi sulul și se așază. „Toți cei din sinagogă aveau ochii ațintiți asupra lui. Atunci a început să le spună: «Astăzi s-a împlinit această Scriptură pe care tocmai ați auzit-o»” (Lc 4,17-21). Isus își arată în mod clar mesianismul, subliniind în text darul fundamental al libertății. Aceasta este ceea ce a venit să ne ofere: eliberarea de sclavia și opresiunea păcatului.

Libertatea: primii creștini știau că acest dar se afla în inima credinței lor, motiv pentru care sfântul Paul îl tratează ca temă constantă în scrisorile sale. Isus ne eliberează de povara păcatului și a morții, de destinul orb care apăsă asupra religiilor păgâne, de patimile dezordonate și de tot ceea ce face viața umană dificilă pe pământ. Totuși, libertatea nu este doar un dar, ci și o responsabilitate. Cum scrie Apostolul neamurilor: „Pentru libertate ne-a eliberat Cristos. Rămâneți, așadar, tari și nu vă lăsați din nou înrobiți sub jugul sclaviei” (Ga 5,1). Este necesar să păstrăm libertatea, să trăim la înălțimea acestui dar și să nu ne lăsăm din nou prinși de comoditatea sclaviei. Primii creștini aveau această convingere adânc întipărită în inimă; dar noi? Mulți dintre noi am fost botezați când eram nou-născuți. Ce înseamnă pentru noi cuvintele lui Isaia citate de Domnul la Nazaret? Și ce înseamnă chemarea la libertate, fără supunere, despre care vorbește sfântul Paul?

Dacă ar fi doar o chestiune de alegere

Când vorbim despre libertate, deseori ne gândim la o simplă condiție, la o caracteristică a acțiunilor noastre: acționez liber atunci când pot face ceea ce doresc, fără ca cineva să mă oblige sau să-mi impună restricții. Aceasta este experiența libertății pe care o avem atunci când putem alege singuri. În fața unei întrebări precum: „Vrei prăjitură cu ciocolată sau fruct?”, persoana care poate alege între cele două opțiuni pare mai liberă și decide ce preferă, alegând după

motivul pe care îl consideră potrivit. Un diabetic, însă, este obligat să opteze pentru fruct. În acest sens strict, mai liber este cel care are mai multe alternative și mai puține constrângeri care să-l determine într-o anumită direcție. De aceea, a avea bani dă o mare senzație de libertate: se deschid multe oportunități care sunt inaccesibile celor care nu dispun de ele. De asemenea, absența obligațiilor conferă senzația de libertate, deoarece, aparent, nimic nu dictează sau nu restricționează deciziile proprii.

Desigur, lipsa constrângerilor face parte din condiția libertății, dar nu o epuizează. Unele modele istorice de libertate au trăit chiar între gratii. Exemplul lui Thomas Morus în Turnul Londrei este elocvent. Din perspectiva posibilității de alegere, nu era deloc liber; și totuși... Același lucru este valabil pentru figuri mai recente sau pentru primii martiri. Orice formă de persecuție încearcă să distrugă libertatea, dar nu există un mijloc pur extern care să reușească acest lucru. De aceea Isus spune: „Nu vă temeți de cei careucid trupul, dar nu pot ucide sufletul” (Mt 10,28). Libertatea nu este doar o condiție, ci capacitatea de a decide —sau de a lua o poziție față de un mod de conduită— în profunzimea ființei noastre, dincolo de circumstanțele care ne înconjoară.

Pe de altă parte, libertatea pe care o simțim în alegerile noastre punctuale are adesea un impact limitat. Când ne gândim la oameni care au rămas în istorie prin modul în care și-au trăit libertatea, nu este acest tip de alegere ceea ce îi definește. Putem evoca mental numele a trei sau patru persoane —cunoscute la nivel global sau apropiate nouă— pe care le considerăm modele de libertate. Ce iese în evidență în viața lor? Ce le face modele pentru noi? Probabil nu le admirăm pentru că își puteau alege mereu mâncarea preferată sau pentru că, pentru a-și schimba partenerul, nu s-au căsătorit niciodată. Mai degrabă, sunt persoane care s-au eliberat de tot ceea ce le-ar fi putut lega, pentru a se dăruie pe deplin unei cauze valoroase sau unei persoane; pentru a-și oferi întreaga viață. Sunt exemple de libertate tocmai pentru că au dus această dăruire până la capăt. Dacă Thomas Morus ar fi jurat supunere lui Henric al VIII-lea împotriva conștiinței sale, chiar și făcând-o liber, nu ar fi rămas în istorie așa cum a rămas. Dacă sfântul Paul, în loc să se străduiască să-L facă cunoscut pe Cristos până la a-și da viața pentru El, ar fi decis să-și abandoneze vocația și să revină la meseria de țesător de corturi, chiar dacă ar fi făcut-o liber, nu ni s-ar părea un model de libertate. Astfel, pentru a înțelege cu adevărat libertatea, este necesar să mergem dincolo de simpla capacitate de a alege.

O comoară pentru care să-ți dai viața

Evanghelia ne vorbește despre o experiență a libertății, care constă tocmai în renunțarea la orice posibilitate de alegere: „Împărăția cerurilor este asemenea unei comori ascunse într-un ogor; un om, găsind-o, o ascunde din nou și, plin de bucurie, merge și vinde tot ce are și cumpără ogorul acela. Împărăția cerurilor este de asemenea asemenea unui negustor de mărgăritare scumpe: când găsește unul de mare preț, merge, vinde tot ce are și îl cumpără” (Mt 13,44-46). Personajele acestor parabole scurte renunță la tot pentru ceva ce merită. Renunță la posibilitatea de a alege, se angajează pe deplin în ceva și nu simt că ar risipi libertatea lor, ci că o folosesc la maxim. În realitate, aceasta este experiența oricărui îndrăgostit. Nu-l deranjează să nu poată ieși cu alte persoane; și-a dat totul pentru cel sau cea pe care o iubește; își dorește doar să iubească și să se îndrăgostească tot mai mult în fiecare zi. Și nu simte că-și pierde libertatea;

dimpotrivă, înțelege că nu poate face nimic mai bun cu libertatea sa decât să iubească acea persoană, comoara aceea, perlă de mare preț.

Doar această considerație ne permite să înțelegem că libertatea de a alege, deși este o dimensiune a libertății, se subordonează unei dimensiuni mai profunde: libertatea de a iubi ceva (sau pe cineva). Această altă dimensiune poate fi numită *libertate de adeziune*. Este libertatea pe care o punem în practică atunci când iubim și care ne ajută să înțelegem că „libertatea și dăruirea de sine nu se contrazic, ci se susțin reciproc”[2]. Dăruindu-ți întreaga viață, nu îți pierzi libertatea, ci o trăiești mai intens: „În dăruirea voluntară, în fiecare moment al acestei dedicări, libertatea reînnoiește iubirea; a se reînnoi înseamnă a fi mereu tânăr, generos, capabil de mari idealuri și mari sacrificii”[3]. Când, după o zi obositoare, ne rămâne doar un interval scurt de timp liber și, realizând că nu ne-am rugat încă, hotărâm să facem aceasta în loc să ne odihnim urmărind știrile, ne folosim libertatea într-un mod care susține dăruirea noastră; cheia care rezolvă acest dilema fără conflicte este, din nou, iubirea. La fel, o mamă care, din iubire, se ocupă de un copil bolnav, chiar dacă îi modifică planurile, o face în mod liber, iar această dăruire îi aduce o bucurie pe care nu ar fi simțit-o urmând propriile preferințe sau comodități în acel moment.

Dar putem merge mai departe. Când ne dedicăm întreaga viață unui lucru sau unei persoane, iubirea ne modelează, ne transformă tot mai mult în „noi înșine”: o persoană unică, cu identitate proprie. De exemplu, Tereza de Calcutta. Imaginați-vă că i s-ar fi oferit o vilă pentru a-și petrece liniștită ultimii ani și o organizație pentru a se îngriji de săracii pe care îi servea: ce ar fi ales? Libertatea cu care și-a trăit viața nu consta în a putea lăsa totul și a se odihni liniștit, ci tocmai în a îmbrățișa binele — pe Cristos, prezent în cei mai săraci — cu întreaga sa viață și în a se lipsi de orice obstacol care i-ar fi împiedicat idealul.

De fapt, putem găsi ușor exemple asemănătoare în viața altor numeroși sfinți și sfinte. Ceea ce îi anima era dorința de a rămâne fideli Iubirii căreia îi dăduseră totul; de a răspunde chemării care îi trimisese în lume, cu o misiune ce le modela viața. Putem aminti, de exemplu, ceea ce scria sfântul Josemaría în 1932: „Se prezintă două căi: să studiez, să obțin o catedră și să devin savant. Acest lucru mi-ar plăcea și îl consider realizabil. A doua: să-mi sacrific ambiția și chiar dorința nobilă de a cunoaște, mulțumindu-mă să fiu discret, nu ignorant. Calea mea este a doua: Dumnezeu mă vrea sfânt și mă vrea pentru *Lucrarea Sa*”[4]. Aceasta se poate numi *libertate interioară*: sursa care explică faptul că acțiunile mele nu răspund capriciului unui moment, mandatelor exterioare sau valorii obiective reci a lucrurilor, ci comorii ascunse pentru care am dat totul: Iubirea care a venit să mă caute și mă cheamă să o urmez. Pornind de la această chemare, mai mult decât de la obligații externe, înțelegem adevărata nebunie a sfinților.

Evident, a acționa cu libertate interioară nu înseamnă că nimic nu ne costă. În viața de zi cu zi, Mons. Ocáriz a amintit adesea ceea ce spunea sfântul Josemaría: „Nu este corect să crezi că doar lucrurile care ne plac pot fi făcute cu bucurie”[5]. Comentând această frază, a scris: „Se poate face cu bucurie — și nu împotriva voinței — ceea ce costă, ceea ce nu ne place, dacă se face din iubire și, deci, liber”[6]. O facem cu întreaga libertate, pentru că înțelegem că răspunde iubirii pe care o purtăm în inimă. Cu alte cuvinte, poate astăzi nu am chef, poate nu înțeleg de ce trebuie să fac tocmai acest lucru... dar îl fac pentru că face parte din iubirea pe care am îmbrățișat-o cu viața mea și, în această măsură, sunt capabil să

o iubesc. Când acționez astfel, nu o fac automat sau doar pentru că „trebuie”, ci „din și cu iubire”, cu voință prezentă. În timp, ceea ce fac acum cu greutate, împins de iubirea față de cel căruia mi-am dat viața, va căpăta sensul său cel mai profund. „A percepe vocația ca un dar al lui Dumnezeu — și nu ca un simplu ansamblu de obligații — chiar și atunci când suferim, este totodată o manifestare a libertății de spirit”[7].

Libertatea ca răspuns

Cultura actuală dominantă concepe deseori libertatea ca pe o simplă capacitate de a alege în orice moment, fără constrângere sau determinare: pare că, dacă acest lucru este pus la îndoială, libertatea se risipește. Însă este un fapt că a alege ceva înseamnă deseori a renunța la alte lucruri; că a vrea nu înseamnă neapărat a putea; iar ceea ce ne pare un proiect solid poate eșua cu ușurință.

Antropologia creștină propune o relație mult mai armonioasă și senină cu libertatea, înțelegând-o ca pe un *dar* și o *chemare*. Am fost „chemați la libertate” (Gal 5,13) și nu la o libertate amorfă sau lipsită de sens, ci la „libertatea glorioasă a copiilor lui Dumnezeu” (Rom 8,21). Adevărul filiației noastre divine este cel care ne face cu adevărat liberi (cf. In 8,31-32). Libertatea noastră nu este, așadar, o activitate spontană care izvorăște fără a ști de unde și încotro. În adâncul ei, libertatea noastră este un răspuns la iubirea care ne precede. De aceea, sfântul Josemaría putea descrie viața interioară, în lupta sa, ca un acțiunea „pentru că așa vrem [...] corespunzând harului Domnului”[8]. Îl îmbrățișăm liber pe Cel care „ne-a iubit mai întâi” (cf. 1 In 4,19) și ne străduim, cu toate puterile, să răspundem acestei iubiri. Iar acest lucru, deși poate părea abstract, are consecințe foarte concrete. De exemplu, în fața alegerilor zilnice, ne putem întreba: „Unde mă va duce aceasta? Este în conformitate cu iubirea lui Dumnezeu, cu starea mea de copil?”

Când trăim libertatea ca răspuns, descoperim că nu există motor mai puternic în viața noastră decât a păstra vie amintirea iubirii care ne cheamă. Aceasta este valabil și la nivel uman: nu există forță mai mare pentru cineva decât conștiința că este iubit. Ca îndrăgostitul care știe că persoana iubită se bazează pe el: „Glasul iubitului meu: iată-l, vine săltând pe munți și sărind peste coline! Iată-l stând după zidul nostru, se uită pe fereastră, privește printre zăbrele! Ridică-te, prietena mea, frumoasa mea, vino! Căci iarna a trecut, ploaia s-a sfârșit, s-a dus” (Ct 2,8-11). Cel care știe că este iubit astfel de Dumnezeu, chemat să aprindă întreaga lume cu iubirea Sa, este gata să facă orice. Totul pare puțin în comparație cu ceea ce a primit; va spune, cu claritate: „O viață este atât de puțin pentru a o oferi lui Dumnezeu!”[9]. Să ne dăm seama că „Dumnezeu ne așteaptă în fiecare persoană (cf. Mt 25,40) și că vrea să fie prezent în viețile lor și prin noi ne conduce să dăruim din plin ceea ce am primit. În viețile noastre, fiice și fii ai mei, am primit și primim multă iubire. Să o dăm lui Dumnezeu și celorlalți este cel mai autentic act de libertate”[10].

Nu există teamă sau poruncă exterioară care să miște inima așa cum o face forța libertății identificate cu iubirea Sa, până și în cele mai mici detalii. Sfântul Paul afirma cu convingerea celui care a trăit-o pe deplin: „Nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele prezente, nici cele viitoare, nici puterile, nici înălțimile, nici adâncurile, nicio altă creatură nu ne va putea despărți de iubirea lui Dumnezeu, care este în Cristos Isus, Domnul nostru” (Rom 8,38-39). Pentru ca

iubirea lui Dumnezeu să aibă această forță în noi, trebuie să cultivăm o profundă intimitate cu El, mai întâi prin rugăciune. Acolo, contemplându-l pe Domnul, învățăm calea libertății și deschidem inima acțiunii transformatoare a Duhului Sfânt.

Faptul că adevărata libertate ia forma unui răspuns, a unui mare „da”, se leagă și de o parte a moștenirii umane pe care sfântul Josemaría a dorit să o lase copiilor săi: umorul bun. Nu este doar o trăsătură de caracter, ci o forță autentică – *virtus* – a libertății. Dacă viața creștinilor s-ar baza pe decizii etice sau pe lupta de a realiza o idee, aproape toți ar ajunge obosiți, descurajați sau frustrați. Nu toți, pentru că unele temperamente mai puternice se simt stimulate chiar să înnoate contra curentului. Dar situația este foarte diferită dacă viața creștină își are originea în întâlnirea cu o Persoană care a venit să ne caute. Această origine ne susține în urmărirea scopului cu toate forțele noastre, oricât de puțin ne-ar părea: „Nu că aș fi obținut deja ceva sau aș fi desăvârșit, ci îl urmăresc, să-l ating, așa cum am fost și eu atins de Cristos” (Fil 3,12). El ne-a întâlnit, ne-a privit, a crezut în noi. Astfel, dacă percepem micimea, mizeria, lutul – humusul – din care suntem făcuți, răspunsul nostru va fi umil, dar plin de umor: vom răspunde cu o privire care, „dincolo de caracterul natural simplu, ne permite să vedem partea pozitivă – și, dacă e cazul, amuzantă – a lucrurilor și situațiilor”[11]. Desigur, suntem făcuți din lut; dacă am încercat vreodată să zburăm mai sus, nu a fost pentru că am pierdut asta din vedere, ci pentru că există Cineva care ne cunoaște mai bine decât noi înșine și care ne invită să facem acest pas.

Dialogul profetului Ieremia cu Domnul (Ier 1,5-8) este frumos și plin de har. Puțini profeti au suferit atât de mult pentru a aduce cuvântul lui Dumnezeu poporului lor. Inițiativa aparține lui Dumnezeu: „Înainte de a te modela în pântecul mamei tale, te-am cunoscut; înainte să te naști, te-am consacrat; te-am făcut profet pentru popoare”. Ieremia însă percepe doar propria sa neîndemânare: „Am spus: «Ah! Doamne, Dumnezeul meu! Iată, eu nu știu să vorbesc, sunt un copil!»”. Dar Dumnezeu nu renunță: „Nu spune: «Sunt un copil!» Vei merge la cei pe care îi voi trimite; vei spune tot ce îți voi porunci”. Cum va merge profetul mai departe? Siguranța lui nu stă în poruncă, ci mai mult: „Nu te teme, căci Eu sunt cu tine ca să te scap”. Uneori, cel mai mare dușman al libertății noastre suntem noi înșine, mai ales când pierdem din vedere adevărata temelie a existenței noastre.

În cele din urmă, surprinzător nu este că suntem slabi și că cădem, ci că, deși slabi, ne ridicăm mereu; că există încă loc în inimile noastre să visăm visurile lui Dumnezeu. El contează pe libertatea noastră și pe lutul nostru. Este nevoie să privim mai mult spre El și mai puțin spre neputința noastră. Intimitatea cu Dumnezeu, încrederea în El: de aici izvorăște puterea și lejeritatea necesare pentru a trăi în lume ca fiii ai lui Dumnezeu. „Un autor a spus că îngerii pot zbura pentru că nu se iau prea în serios. Și poate am putea și noi să zburăm puțin mai mult, dacă nu ne-am lua atât de în serios”[12].

[1] Cf. J.M. Casciaro, „Duhul Sfânt în evangheliile sinoptice”, în P. Rodríguez et al. (eds.), *El Espíritu Santo y la Iglesia*, Eunsa, Pamplona 1999, p. 65.

[2] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 31.

[3] *Ibid.*

[4] Sfântul Josemaría, *Însemnări intime*, nr. 678, citat din *Drum*, ediție istorico-critică.

[5] Sfântul Josemaría, *Scrisoare 13*, nr. 106.

[6] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 6.

[7] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 7.

[8] Sfântul Josemaría, *Scrisoare 2*, nr. 45.

[9] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 420.

[10] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 4.

[11] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 6.

[12] Benedict al XVI-lea, *Interviu la Castelgandolfo*, 5 august 2006.

[Înapoi la conținut](#)

Noi, habitatul virtuților. Dimensiunea relațională a vieții bune.

Dumnezeu nu trăiește singur. Dumnezeu este o familie, o Trinitate de persoane unite prin iubire: o fântână inepuizabilă de viață, o sursă care se oferă și se comunică fără încetare. Fiecare persoană trăiește liber și în întregime pentru ceilalți, privindu-i, într-o veselă dependență. Dumnezeul nostru, spunea Benedict al XVI-lea, este „o *Ființă-pentru* (Tatăl), o *Ființă-din* (Fiul) și o *Ființă-împreună-cu* (Sfântul Duh)”^[1]. Aceeași logică strălucește din tot ceea ce a ieșit din mâinile Sale, în mod deosebit în om. Într-adevăr, viața trinitară este înscrisă în adâncul ființei noastre. Existența noastră nu este autentic umană și divină decât dacă se încadrează în coordonatele trinitare de comuniune: pornind *de la* Dumnezeu și *de la* ceilalți; *cu* Dumnezeu și *cu* ceilalți; *pentru* Dumnezeu și *pentru* ceilalți.

Echilibrul

Toate virtuțile, de la cele mai modeste sau nesemnificative, au în vedere sporirea comuniunii cu ceilalți. Desigur, virtuțile, în măsura în care ne oferă o anumită stăpânire asupra propriei persoane, ne fac mai puternici (virtute vine din *virtus*, forță). Prin legăturile lor reciproce, ele ne fac să fim mai autentic noi înșine. Totuși ele nu urmăresc o perfecțiune individuală, deoarece fericirea nu se obține niciodată pe un drum izolat. Virtuțile ne permit „să exprimăm iubirea: această iubire în care, desigur, omul-persoană devine dar și, prin intermediul acestui dar, realizează sensul înșăși al esenței și existenței sale”^[2]. Virtutea autentică nu se dobândește departe de ceilalți sau *în pofida* lor. Dimpotrivă, trebuie urmată calea opusă: să creștem în libertatea pentru ceilalți; o libertate care ne permite să ne angajăm și să ne dăruim apropiaților noștri. Virtutea, în cele din urmă, constă în *a te posedă* pe tine însuși pentru *a te dăru* altora. Așa este adevărata forță, adevărata putere.

Putem să ne imaginăm un echilibrist mergând pe o sârmă suspendată, sub privirile neliniștite ale spectatorilor. El efectuează același parcurs zi de zi, de la un capăt la altul al sârmei. Reunește îndrăzneala și precauția: se teme de cădere, dar se bucură de înălțime și de risc. Caută să-și depășească limitele, iar obiectivul lui cere un antrenament foarte strict. Are nevoie de o îndemânare pe care nu o va atinge decât reluând neîncetat exercițiul, trecând zi de zi peste teama de înălțime. În mod asemănător, pentru a deveni o persoană virtuoasă — ordonată sau recunoscătoare, de exemplu — avem nevoie să învingem rezistențe, cu timp și antrenament. Care este motivația noastră pentru a pune fiecare lucru la locul lui sau pentru a mulțumi cu amabilitate? În măsura în care știm că o ființă iubită, care are nevoie de aceste daruri, ne așteaptă la capătul sârmei, vom gândi că merită riscul să avansăm deasupra vidului. Noi nu căutăm doar o armonie sau o

perfectiune individuală. Toate virtuțile au ca perspectivă deschiderea spre ceilalți. Fiind personale, ele au o dimensiune de comuniune și fortifică legăturile cu ceilalți.

A fi-din: darul dependenței

Unele cărți de dezvoltare personală oferă chei pentru a trăi în pace cu sine însuși și identifică fericirea cu o viață împlinită și independentă: ca și cum dependența de ceilalți ar fi frustrantă, ceva de genul unui obstacol în calea dezvoltării personale. Dacă ne întoarcem spre Sfânta Treime, înțelegem că realitatea este alta. În primul rând, Dumnezeu Fiul purcede de la Tatăl și primește de la El întreaga Sa ființă. Această filiație Îl face pe Isus să facă întru totul și cu bucurie voința Tatălui (cf. In 4, 34). În mod asemănător, ca niște creaturi ale lui Dumnezeu — mai mult încă, dacă am primit botezul, care ne încorporează vieții lui Isus — existența noastră îmbracă un caracter filial. Noi nu ne dăm viața. Alții, înainte chiar de a ne cunoaște, ne-au condus până aici. Celelalte relații umane decurg din aceste relații de filiație, copiii ai lui Dumnezeu și copiii ai părinților noștri: pentru că suntem copii, suntem frați sau surori, suntem o familie.

Așadar, o dependență fundamentală este înscrisă în adâncul ființei umane. Existența noastră se desfășoară pornind *de la un Altul și de la alții*. Această realitate este deosebit de evidentă dacă ne gândim la iubirea conjugală, constând în a trăi totalmente unit cu altul și *a depinde* la un moment dat de afecțiunea reciprocă, fără de care nu poți trăi. Prin urmare, să ai nevoie de alții nu înăbușă libertatea; dimpotrivă, aceasta dă mai multă valoare persoanei și o conduce spre o bucurie mai deplină. Să știu că am primit iubire și că pot iubi și eu îmi umple viața de sens.

În afară de aceasta, virtuțile nu se pot realiza *de facto* decât într-o atmosferă relațională; habitatul lor este „noi”. Dispozițiile noastre interioare se educă în contactul cu ceilalți. Este ceea ce fac părinții care își învață copiii anumite moduri de comportament: „Copile, nu spui mulțumesc?”, „Copile, pune fiecare lucru la locul lui”. Creștem grație sfaturilor primite și conversațiilor ce ne luminează rațiunea cu principii ferme. Principii care, o dată aplicate în viață, formează progresiv virtuțile și ne ajută să înțelegem unde este binele și cum să-l atingem.

În acest proces, exemplul anturajului este de asemenea o sursă de învățătură. O atmosferă virtuoză în familie sau la locul de muncă este o pepinieră de virtuți. Din nefericire, reversul este la fel de adevărat. Un cămin sobru educă copiii la cumpătare; o mamă, care se îngrijește de detalii, le descoperă copiilor valoarea lucrurilor mici. Așa este între prieteni, între colegi și în toată comunitatea umană. Un aspect esențial al misiunii noastre de evanghelizare constă în crearea unui climat în jurul nostru care să ajute la descoperirea și urmarea acestui drum. Biserica o face propunându-ne viața sfinților; nu este teorie, ci virtuți întruchipate în cineva: proba că este posibil să-L lăsăm pe Dumnezeu și pe ceilalți să intre în viața noastră.

A fi-cu: bucuria de a însoți

Duhul Sfânt, care purcede de la Tatăl și de la Fiul, este iubirea împărtășită și trimisă oamenilor pentru a *fi-cu* noi^[3]. El este „izvorul inepuizabil al vieții lui Dumnezeu în noi”^[4], o viață care nu poate exista decât în comuniune

interpersonală. Într-adevăr, bărbații și femeile nu trăiesc pur și simplu, ci *trăiesc împreună*; existența noastră este un *a fi-cu* cei care ne înconjoară. Viața există doar acolo unde este comuniune. Legăturile pe care le creăm cu ceilalți sunt adesea forța care permite propria noastră creștere personală.

Deși unele moduri de gândire și de viață contemporane promovează un model de om independent și, într-un anumit sens, autosuficient, Cuvântul lui Dumnezeu ne învață că nu suntem naufragiați izolați, ci oameni care au nevoie unii de alții. Sfântul Paul le amintește corintenilor că toți facem parte dintr-un singur trup: „Voi sunteți trupul lui Cristos și, fiecare în parte, mădulare ale Lui” (1 Cor 12,27). Suntem legați prin fire puternice de har și iubire, chiar și cu cei care ne-au precedat și cu cei care ne vor urma pe drumul către Dumnezeu. Catehismul Bisericii Catolice exprimă acest lucru astfel: „Cel mai mic act al nostru săvârșit în iubire răsună spre folosul tuturor în acea solidaritate cu toți oamenii, vii sau morți, ce se întemeiază pe împărtășirea sfinților”^[5]. Vom deveni mai buni pe măsură ce ne ajutăm unii pe alții, împreună și datorită celorlalți.

Nu suntem singuri pe drumul dobândirii virtuților. Așa cum spunea sfântul Josemaría, „nimeni nu este un vers izolat (...); într-un anumit fel, ne sprijinim sau ne împiedicăm reciproc. Toți suntem verigi ale aceluiași lanț”^[6]. Mulți copii se distrau, în copilărie, construind castele din cărți de joc: fiecare carte se sprijinea pe alta din apropiere și împreună stăteau în echilibru. Alte cărți erau apoi adăugate deasupra, susținute de cele de dedesubt; astfel, treptat, se construiau castele delicate care se puteau prăbuși la cea mai mică mișcare greșită. La fel, viața noastră este un țesut de relații și întâlniri, un *a fi-cu* ceilalți: „Slăbiciunea voastră reciprocă este, de asemenea, un sprijin care vă menține dreți (...): precum se susțin reciproc, sprijinindu-se unele de altele, cărțile de joc”^[7].

Apropierea oamenilor care ne oferă sprijin este o sursă de bucurie. A însoți pe ceilalți și a fi însoțiți de ei este pecetea unei vieți autentice creștine. Să ne gândim la discipolii de la Emaus: dacă nu s-ar fi întâlnit cu acel călător misterios care le-a deschis ochii, ar fi rămas pierduți în confuzia lor (cf. Lc 24,13-17). Prezența altora ne stimulează să mergem mai departe; ei știu cum să ne susțină sau să ne ridice. Atunci când îi ajutăm pe ceilalți să-și atingă cea mai bună versiune a lor înșiși, ne comportăm precum Isus cu cei doi discipoli care părăseau Ierusalimul. Înconjurați de oameni care ne iubesc și în care avem încredere, ne este mai ușor să creștem.

Toate virtuțile au un caracter relațional, chiar și cele care par mai individuale. Tăria de caracter sau cumpătarea, de exemplu, ne orientează și ele spre ceilalți: ne permit să împărtășim binele pe care l-am descoperit. Virtuțile deschid ușile întâlnirilor generoase și ne facilitează dăruirea de sine. Nu există persoane virtuozitate, dar închise în ele însele: aceasta ar fi doar o aparență de virtute. De fapt, „Nu există vreo virtute care ar putea facilita egoismul; fiecare are drept rezultat în mod necesar binele sufletului nostru și al sufletelor celor care ne înconjoară”^[8].

A fi-pentru: bucuria de a sluji

Tatăl este izvorul vieții trinitare. Totul în El este dăruire pentru Fiul, o plenitudine care se revarsă gratuit, cu delicatețea unei mame (cf. Mt 23,37; Ps 131,2). Paternitatea divină este sursa oricărei paternități (Ef 3,15), un dar pe care

Dumnezeu ni-l încredințează fiecăruia pentru a deveni, la rândul nostru, izvor de viață pentru ceilalți. Suntem cu toții chemați să fim tată sau mamă: un discipol este fiul maestrului său, un prieten este *tată* și *fiu* al unui alt prieten etc. Cu toții suntem fii și, în același timp, devenim persoane mature pe măsură ce ne pregătim să fim părinți, fiecare conform vocației sale personale.

O persoană se găsește cu adevărat pe sine doar atunci când reușește să iasă din izolare și să se dăruiească altora. Conciliul Vatican II subliniază de mai multe ori, ca un mesaj esențial pentru epoca noastră, că omul „nu se poate realiza pe deplin decât printr-o dăruire sinceră de sine”^[9]. Doar astfel suntem cu adevărat fericiți. A-ți dărui viața „în mod sincer altora este de o asemenea eficacitate încât Dumnezeu te răsplătește printr-o smerenie plină de bucurie”^[10]. Bucuria de a fi pentru ceilalți se exprimă prin acte concrete de dăruire, de serviciu, de înțelegere. În fiecare zi avem nenumărate ocazii: să venim rapid în ajutorul cuiva, să judecăm cu blândețe comportamentul altora, să fim persoane pe care ceilalți se pot baza întotdeauna... Așa au trăit primii creștini, iar această viață a lor era atât de surprinzătoare încât păgânii spuneau: „Priviți cât de mult se iubesc, (...) priviți cum sunt gata să moară unul pentru celălalt”^[11].

Și Maria se dedică celorlalți, uitând complet de ea însăși: știe să o ajute pe Elisabeta în ultimele luni de sarcină; la Cana, veghează la buna desfășurare a nunții; pe Calvar, stă lângă Fiul său cu o seninătate imensă, în mijlocul durerii... În ea „găsim siguranța și forța de a continua să aducem mângâierea Fiului său celor care au nevoie”^[12]. Întreaga grație și virtute a Mamei lui Cristos se revarsă spontan asupra celorlalți, pentru că, pentru cei care vor să-L urmeze pe Isus, nu există bine care să nu devină binele tuturor.

[1] Joseph Ratzinger, *Fe, verdad y tolerancia*, Ed. *Sígueme*, Madrid 2005, p. 214.

[2] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Audiență, 16 ian. 1980.

[3] Cf. Richard de Saint Victor, *De Trinitate*, III, 2-4.

[4] Papa Francisc, Audiență generală, 8 mai 2013.

[5] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 953.

[6] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu* nr. 76.

[7] Sfântul Josemaría, *Drum* nr. 462.

[8] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 76.

[9] Conciliul Vatican II, *Gaudium et spes*, nr 24.

[10] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 591.

[11] Tertulian, *Apologeticum*, 39, 1-18.

[12] Mons. Fernando Ocáriz, *Mesaj*, 29 aprilie 2020.

[Înapoi la conținut](#)

Vrednic și drept este. Dreptatea (I)

Isus se adresează tuturor. Pescarii ascultă cu plăcere parabola despre năvodul aruncat în mare (Mt 13,47-52), agricultorii reflectează la condițiile în care sămânța poate aduce rod durabil (Mt 13,2-9), iar orice gospodină rezonează cu istoria femeii care pierde o monedă în propria casă, pentru că îi cunoaște neliniștea (Lc 15,8-10). Prin imagini dintre cele mai obișnuite, Cristos știe să lumineze adevărurile cele mai înalte.

Există însă și parabole care ne pot lăsa perplecși: deși sunt formulate într-un limbaj simplu, ne așază în fața unor paradoxuri care ne obligă să reflectăm. Uneori, Isus pare să ne spună: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre” (Is 55,8).

Poate una dintre relatările care stârnesc cea mai mare nedumerire este cea despre proprietarul care iese dis-de-dimineată să angajeze lucrători pentru via sa (Mt 20,1-16). Povestirea începe firesc: stăpânul se învoiește cu muncitorii asupra plății pentru o zi — un dinar — și îi trimite la lucru. La început, am putea crede că este vorba despre o reflecție asupra folosirii timpului și a rodniciei muncii. Dar parabola continuă, iar proprietarul iese din nou să angajeze alți lucrători, la ore tot mai târzii, astfel încât aceștia vor munci mai puține ore. Lor nu le stabilește un salariu precis, ci le promite că le va da „ceea ce este drept” (Mt 20,4).

„Ceea ce este drept”. Această expresie creează inevitabil așteptări. Ne imaginăm că cei care au început mai târziu vor primi mai puțin decât cei care au lucrat din zori. De aceea, când lucrătorii din ceasul al unsprezecelea primesc un dinar, ne gândim că cei dintâi vor primi mai mult. Însă proprietarul îi surprinde pe toți: mai întâi pe cei din urmă, care primesc aceeași plată ca ceilalți; apoi pe cei dintâi, care se așteptau la un supliment proporțional. Și poate că noi înșine suntem cei mai surprinși în fața unei concepții despre dreptate atât de puțin convenționale. „Nu am voie să fac ce vreau cu ce este al meu?” întreabă stăpânul viei (Mt 20,15). Poate nici noi nu știm imediat cum să interpretăm aceste cuvinte.

Vrednic și drept este

Isus nu urmărește să trateze chestiuni economice sau politice; prin această parabolă nu intenționează să definească un concept atât de complex precum salariul just. El vrea, înainte de toate, să ne ridice privirea spre atitudinea milostivă a lui Dumnezeu, care îi primește pe toți, chiar dacă vin sau Îl întâlnesc în ceasul al unsprezecelea, asemenea tâlharului celui bun (cf. Lc 23,43). Dincolo de acest sens fundamental, parabola ne oferă și un cadru pentru a reflecta asupra diferitelor dimensiuni ale virtuții dreptății în viața noastră.

Dacă, potrivit definiției clasice, dreptatea înseamnă „a da fiecăruia ceea ce i se cuvine”, atunci avem de-a face cu o dispoziție interioară care evidențiază dimensiunea noastră relațională. Trebuie, așadar, să ne întrebăm mai întâi ce îi datorăm lui Dumnezeu și cum ar arăta o relație dreaptă cu Cel care este Izvorul tuturor bunurilor, începând cu însăși existența noastră.

Rugăciunea euharistică a Sfintei Liturghii ne oferă un punct de plecare privilegiat. Dialogul care deschide prefacerea spune: „Să mulțumim Domnului Dumnezeului nostru. — Vrednic și drept este”. La prima vedere, recunoștința și dreptatea par să se opună: un dar este, prin definiție, nemeritat. Îi mulțumim cuiva tocmai pentru că a făcut mai mult decât era obligat să facă. În fața lui Dumnezeu însă, coordonatele se schimbă radical, pentru că El este originea a tot ceea ce suntem și avem. Așa cum spune sfântul Paul: „Ce ai pe care să nu-l fi primit?” (1 Cor 4,7). Însăși viața noastră este un dar nemeritat; de aceea, în raport cu Dumnezeu, recunoștința devine o datorie profundă. Nu-I vom putea niciodată răsplăti ceea ce face pentru noi — și nu este nimic nedrept în aceasta. Dar există ceva profund datorat, profund drept: să-I mulțumim pentru toate.

Conștientizarea faptului că relația noastră cu Dumnezeu se întemeiază pe dăruirea Sa gratuită și plină de tandrețe ne ajută să trăim ca fii și fiice ale Sale și ne eliberează de o concepție a credinței excesiv centrată pe litera poruncilor. În loc să ne simțim împovărați de o listă nesfârșită de obligații prin care am încerca, într-un fel, să „plătim” răscumpărarea noastră, putem vedea răspunsul nostru la iubirea lui Dumnezeu ca pe dorința de a-I oferi fiecare clipă a vieții, știind că nu-I vom putea mulțumi niciodată pe deplin. Astfel, fidelitatea față de un plan de viață spirituală poate fi trăită nu ca o povară a conștiinței, ci ca expresia directă a recunoștinței noastre față de iubirea pe care Dumnezeu o revărsă asupra fiecăruia. „Dacă vă străduiți cu adevărat să fiți dreți, veți avea adesea în minte dependența voastră de Dumnezeu — căci ce aveți pe care să nu-l fi primit? — și vă veți umple de recunoștință și de dorința de a răspunde unui Tată care ne iubește până la nebunie.”^[2]

Dreptatea Sa este mai mare decât a noastră

O atitudine de recunoștință profundă față de Dumnezeu ne eliberează și de tentația de a judeca modul în care El acționează. În fața unor situații personale sau sociale neașteptate, ne putem întreba: „Cum poate Dumnezeu să permită așa ceva?”. Poate ni se pare că alții sunt mai binecuvântați decât noi sau că Dumnezeu nu ascultă rugăciunile noastre, și gândim: „Ce nedreptate!”. Ne asemănăm atunci lucrătorilor care au muncit toată ziua și nu au știut să accepte generozitatea *excesivă* a proprietarului față de cei veniți mai târziu. În loc să se bucure că aceștia vor avea cu ce să-și hrănească familiile, s-au întristat pentru că așteptările lor nu au fost depășite.

Nu are sens să-L învinuim pe Domnul pentru relele din lume. Multe dintre ele sunt rodul libertății umane — al propriilor noastre acțiuni și omisiuni sau ale altora. În rugăciune suntem chemați să ne întărim convingerea că Dumnezeu este Domnul vieții și al istoriei; chiar dacă nu ne datorează nimic, fiindcă El este Iubire, caută mereu binele fiecăruia și poate transforma răul în bine în moduri surprinzătoare. Sfântul Ioan Paul al II-lea afirma că „într-un anumit sens, dreptatea este mai mare decât omul, mai mare decât dimensiunile vieții sale

pământești, mai mare decât posibilitățile de a stabili în această viață relații pe deplin drepte între toți”[3].

Rugăciunea celor care se știu fii ai lui Dumnezeu este marcată de încredere în Cel care ne iubește infinit și dorește mereu binele nostru. Așa se roagă Isus în grădina Măslinilor: „Tată, dacă voiești, îndepărtează de la mine potirul acesta... dar nu voia mea, ci a Ta să se facă” (Lc 22,42). În fața situațiilor pe care nu le înțelegem și care ne pot provoca suferință, putem spune: „Să se facă dreptatea Ta, nu a mea. Știu că sunt în mâini bune și că, în cele din urmă, totul va fi spre bine”.

Dreptatea este o dorință și un mister: o dorință adânc înrădăcinată în noi, dar și un mister care ne depășește, pentru că numai Dumnezeu are ultimul cuvânt cu privire la ceea ce este drept și la felul concret în care dreptatea se restabilește. De aceea, nu ar fi o atitudine creștină să dorim pedepsirea dușmanilor noștri, ca și cum ne-ar reveni nouă această hotărâre, sau să invocăm prea ușor dreptatea divină pentru a-i muștra pe cei care trăiesc după alte valori.

Desigur, credința în dreptatea lui Dumnezeu ne oferă mângâiere atunci când suferim o nedreptate sau când ne întristează evoluția negativă a lumii. „Există o dreptate. Există o «revocare» a suferinței trecute, o reparație care restabilește dreptul”[4]. Asemenea proprietarului din parabolă, Dumnezeu își împlinește promisiunea și răsplătește pe cel care a lucrat bine. Dar revelația Sa ne face să avem încredere, în același timp, că milostivirea Sa oferă mereu noi șanse de convertire celui care face răul. „Nu o dreptate strictă, bazată pe calcule teoretice, L-a făcut pe Fiul lui Dumnezeu să ceară iertare Tatălui pentru noi, ci o iubire gratuită, care se gândește doar la binele celorlalți”[5]. De aceea, stăpânul viei nu rămâne nepăsător după ce i-a angajat pe cei dintâi, ci iese și în ceasul al unsprezecelea pentru a oferi de lucru celor care erau pe punctul de a pierde ziua întreagă. În cele din urmă, așa cum scria sfântul Josemaría, „Dumnezeu nu se lasă întrecut în generozitate”[6].

Ceilalți sunt liberi

Când reflectăm asupra dreptății ca virtute menită să modeleze relațiile noastre cu ceilalți, se afirmă adesea că ea nu este decât o condiție minimă a conviețuirii: respectarea celui alt în alteritatea sa[7]. Dreptatea ar putea fi interpretată astfel ca o atitudine rece, care subliniază mai degrabă diferențele dintre persoane decât ceea ce au ele în comun. În timp ce caritatea caută unitatea, dreptatea ar evidenția separarea. Totuși, dacă privim cu atenție, relația dintre caritate și dreptate este mai subtilă.

Faptul de a-i da fiecăruia ceea ce i se cuvine, așa cum cere dreptatea, este intrinsec legat de justa împărțire a bunurilor, de respectarea contractelor și a cuvântului dat, precum și de respectul datorat fiecărei persoane. Putem spune, așadar, că dreptatea ne ajută cu adevărat să ducem o viață socială pașnică, cu reguli clare și fără a ne leza unii pe alții.

Este suficientă această considerație pentru a înțelege că nu este deloc puțin lucru — și nici ceva banal — să recunoaștem alteritatea celorlalți și dreptul lor de a fi așa cum doresc. Așa ne îndeamnă să reflectăm sfântul Josemaría: „Suntem obligați să apărăm libertatea personală a tuturor, știind că Isus Cristos este Cel care ne-a dobândit această libertate; dacă nu acționăm astfel, cu ce drept o vom

revendica pe a noastră?^[8]. Tocmai aceasta le reproșează stăpânul viei lucrătorilor din prima oră, care se simt nedreptățiți: „Prietene, nu-ți fac nicio nedreptate. Oare nu te-ai învoit cu mine pentru un dinar? Ia ce este al tău și pleacă. Eu vreau să-i dau acestuia din urmă la fel ca ție. Nu-mi este oare îngăduit să fac ce vreau cu ceea ce este al meu? Sau ochiul tău este rău pentru că eu sunt bun?” (Mt 20,13-15).

Uneori putem fi tentați să descalificăm din start opiniile cuiva care înțelege lumea altfel sau se conduce după alte valori. Accentuăm atunci în mod excesiv dimensiunea unificatoare a carității, crezând că orice diferență trebuie depășită pentru a face loc iubirii adevărate, și confundăm dreptatea cu simpla egalitate. Totuși, „dreptatea este prima cale a carității, (...) parte integrantă a acestei iubiri”^[9]. Această virtute ne amintește, înainte de toate, că toți avem dreptul să fim așa cum dorim, să ne manifestăm în exterior modul de a fi și să ne bucurăm de propriile bunuri. După cum scrie Papa Francisc, „niciun individ sau grup uman nu se poate considera atotputernic, autorizat să treacă peste demnitatea și drepturile altor persoane sau ale grupărilor lor sociale”^[10].

Sfântul Josemaría vorbea adesea despre marea diversitate a celor care îl urmau: caractere diferite, opinii și opțiuni personale libere în domeniul politice, culturale, științifice, artistice, profesionale etc. El distinge această diversitate de un „numitor comun” mult mai restrâns, reprezentat de adevărurile fundamentale ale credinței și de carisma împărtășită. Ne face mult bine să prețuim, să respectăm și să iubim diferențele legitime ale persoanelor cu care conviețuim; „cel care iubește libertatea știe să vadă ceea ce este pozitiv și demn de iubit în ceea ce gândesc și fac alții în aceste domenii largi”^[11].

A gândi altfel ar însemna să cădem în tentația subtilă de a-i ajuta pe ceilalți pornind exclusiv de la propriile noastre criterii, fără a discerne de ce au ei cu adevărat nevoie și, mai ales, ce le datorăm. Ar fi nedrept, de pildă, să plătim unui angajat un salariu mai mic decât cel convenit pentru munca prestată, doar pentru că ni se pare mai potrivit să-i oferim un „premiu” care să compenseze diferența. În acest sens, stăpânul viei nu păcătuiește împotriva dreptății plătindu-i pe toți la fel; se poate spune că are un criteriu neobișnuit de răsplătire, dar în niciun moment nu își încalcă cuvântul: cei care s-au învoit pentru un dinar au primit exact ceea ce s-a stabilit, iar ceilalți au primit ceea ce stăpânul a considerat drept. Așa este Dumnezeu: drept în împlinirea promisiunilor Sale, dar și Tată generos, Căruia „îi este de ajuns un zâmbet, un cuvânt, un gest, puțină iubire pentru a revărsa din belșug harul Său în sufletul prietenului”^[12].

[1] Cf. Misalul roman, *Rugăciune euharistică*.

[2] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 167.

[3] Sfântul Ioan-Paul al II-lea, *Audiență generală*, 8 nov. 1978.

[4] Benedict XVI, *Spe Salvi*, nr. 43.

[5] F. Ocariz, *Scrisoare pastorală*, 16 feb. 2023, nr. 8.

[6] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 623.

[7] Despre alteritate ca dimensiune fundamentală a justiției, cf. J. Pieper, *Las Virtudes fundamentales*, Rialp, Madrid 1990, pp. 100 și următoarele.

[8] *Prietenii lui Dumnezeu* nr. 171.

[9] Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, nr. 6.

[10] Francisc, *Fratelli tutti*, nr. 171.

[11] F. Ocariz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 13.

[12] Sf. Josemaría, *Calea crucii*, stațiunea a V-a.

[Înapoi la conținut](#)

Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui: Dreptatea (II)

Spre sfârșitul după-amiezii, în piața satului, stăpânul viei găsește alți lucrători care încă nu au de lucru. „Nimeni nu ne-a angajat”, îi răspund ei. Stăpânul îi trimite să lucreze în via sa, deși mai este puțin până la lăsarea întinericului (cf. Mt 20,7). Convingerea că justiția socială depinde, în mod concret, și de propriile sale decizii îl determină să-i angajeze pe acești oameni sărmani. Din vina lor sau nu, își pierduseră ziua și poate că erau lipsiți chiar și de cele strict necesare pentru a trăi. Mai ales însă sufereau pentru că nu se simțeau utili, iar aceasta este o angoasă existențială profundă. Stăpânul viei nu se limitează, așadar, să le dea bani, ci îi ajută să-și regăsească sensul vieții. Isus nu propune o soluție politică, dar vrea să sublinieze că „foamea și setea de dreptate” (Mt 5,6) trebuie să ne conducă la căutarea unor soluții creative pentru problemele sociale și că nu este o atitudine creștină să ne concentrăm exclusiv asupra intereselor personale.

Ardoarea carității, soliditatea dreptății

Aceeași dreptate care ne conduce să-i recunoaștem pe ceilalți în diferențele lor și, prin urmare, să respectăm tot ceea ce le aparține (viața, buna lor reputație, bunurile lor) ne cere să reflectăm asupra condițiilor minime necesare pentru o viață demnă și să acționăm în consecință. Dacă Dumnezeu ne-a dăruit bunurile pământului pentru ca oamenii să se bucure împreună de viață, nu ne poate lăsa indiferenți faptul că, în timp ce unii trăiesc în belșug, alții mor de foame sau nu pot beneficia, de pildă, de o educație care le-ar deschide noi oportunități.

„Lumea există pentru toți, pentru că toți ne naștem pe acest pământ cu aceeași demnitate. (...) Prin urmare, ca și comunitate, suntem chemați să asigurăm ca fiecare persoană să trăiască în demnitate și să aibă oportunități adecvate dezvoltării sale integrale”^[1]. Provocările ecologice, de exemplu, nu pot fi separate de o reflecție asupra dreptății. Dincolo de opiniile legitime cu privire la diversele probleme și la soluțiile lor posibile, un creștin trebuie să se simtă mereu responsabil pentru tipul de lume pe care dorim să-l lăsăm generațiilor următoare.

Ardoarea carității și soliditatea dreptății ne oferă criteriile și forța necesare pentru a trăi cât mai bine relațiile noastre cu ceilalți. În mod firesc, legăturile carității modelează îndatoririle noastre de dreptate, iar aceste două virtuți influențează numeroasele decizii pe care le luăm zilnic: grija pentru familie are prioritate față de alte inițiative sociale posibile. „Ordinea carității”^[2], asupra căreia insista sfântul Josemaría, este și o ordine a dreptății: nu aș fi drept față de mama mea bolnavă dacă nu mi-aș face timp să o vizitez pentru că sunt absorbit de proiecte sociale valoroase, dar care mă împiedică să-mi împlinesc datoria de

fiu sau fiică. Dacă generozitatea stăpânului viei, preocupat să ofere muncă demnă cât mai multora, l-ar conduce să pună în pericol stabilitatea propriei familii, nu ar fi pe deplin drept față de ai săi.

Pe de altă parte, însă, și exigențele dreptății ne ajută să purificăm caritatea. Iubirea față de familie și apropiați poate deveni uneori dezordonată și ne poate face să ne refugiem în viața privată, ignorând nevoile atâtor oameni din jurul nostru; sau ne poate împinge să căutăm mereu avantajul pentru ai noștri, chiar în detrimentul altora. De aceea este bine să privim atitudinea stăpânului viei: deși avea probabil o viață comodă și îndestulată, alege să-și complice existența; străbate de mai multe ori străzile și oferă multor lucrători posibilitatea de a câștiga bani prin munca lor. Așa arată foamea de dreptate a celor care Îl urmează pe Isus: îi determină să iasă din confortul propriu.

În cele din urmă, caritatea și dreptatea trebuie să se împletească într-o viziune asupra realității animată de o conștiință vie a dimensiunii relaționale a persoanei și a vieții noastre. „Dreptatea care poate constitui fundamentul stabil al păcii este dreptatea fiilor lui Dumnezeu, dreptatea însuflețită de caritate, care îi vede pe ceilalți ca frați, fii ai aceluiași Tată ceresc”^[3]. Sfințenia noastră constă, în mare măsură, în a descoperi că celălalt face parte din propria noastră viață.

Relații și îndatoriri

În Scriptură, cuvântul „dreptate” are un sens mult mai bogat decât accepțiunea sa obișnuită de astăzi. „Dreptatea nu este o abstracție sau o utopie. În Biblie, ea înseamnă împlinirea onestă și fidelă a oricărei îndatoriri față de Dumnezeu, adică împlinirea voinței Sale”^[4]. Când se spune, de exemplu, că sfântul Iosif era drept, se afirmă de fapt că era sfânt: în fiecare situație făcea ceea ce trebuia. „Cel drept va trăi prin credință” (cf. Rm 1,17). O dimensiune esențială a deciziilor *sfântului Patriarh* era cântărirea îndatoririlor sale față de Domnul și față de ceilalți, mai ales față de Maria, pentru a-și ordona prioritățile vieții și ale inimii. Omul drept nu este acela care se consideră măsura tuturor lucrurilor, ci acela care se lasă măsurat și își organizează viața în funcție de relațiile sale cu ceilalți.

Citind scrierile sfântului Josemaría, ne poate surprinde faptul că, alături de pasaje în care descrie iubirea și dăruirea ca trăsături definitorii ale vieții creștine, afirmă adesea că sfințenia constă pur și simplu în împlinirea datoriei fiecărei clipe: „Creștini! Viața noastră trebuie să fie cât mai obișnuită, să vrem să facem în fiecare zi exact lucrurile pe care le avem de făcut; să ducem la bun sfârșit în lume misiunea noastră divină prin îndeplinirea micilor îndatoriri de fiecare clipă”^[5]. Faptul că noțiunea de „datorie” ocupă un loc atât de important în scrierile sale poate provoca nedumerire cititorului contemporan. Reducerea idealului creștin la împlinirea scrupuloasă a unei sume de porunci ar fi nu doar puțin atrăgătoare, ci ar putea duce la apăsare și tristețe. Dacă creștinismul este religia iubirii și, prin urmare, a libertății, de ce acest accent pe un cuvânt aparent sobru și rece precum „datorie”? De fapt, ceea ce ne inspiră admirație la stăpânul viei este tocmai generozitatea sa, care depășește simplul simț al datoriei.

Totuși, nu am înțelege profunzimea gândirii sfântului Josemaría dacă am crede că mesajul său este un apel rece la împlinirea formală a obligațiilor cotidiene. Nu simpla îndeplinire ne apropie de Dumnezeu, ci iubirea care ne face să realizăm fiecare sarcină cât mai bine cu putință. „Devoțiunea sinceră, adevărata iubire față

de Dumnezeu, ne conduce la muncă, la împlinirea – chiar dacă ne costă – a datoriei de fiecare zi”^[6]. Pentru ca această caritate, chemată să fie motorul și scopul tuturor faptelor noastre, să nu-și piardă orientarea spre ceea ce este esențial în fiecare clipă, avem nevoie de virtutea dreptății, care ne oferă un fel de hartă a reperelor importante ale fiecărei zile. Orice îndatorire se întemeiază pe o relație, iar cele mai importante relații din viața noastră definesc și cele mai importante îndatoriri.

Datoria fiecărui moment

Multe îndatoriri de dreptate sunt rodul și expresia iubirii, pe care o arătăm trăindu-le cu delicatețe. A avea grijă de propriii copii și a le dedica timp este o datorie de dreptate care izvorăște firesc din iubire. Împlinirea ei ne va umple adesea de bucurie și nici nu va trebui să ne-o propunem în mod special; alteori, însă, poate fi resimțită ca o povară, pentru că intră în conflict cu alte activități sau pentru că suntem oboseți. A munci conștiincios este, de asemenea, o datorie – nu doar față de angajator, ci și față de familie și față de societate. Dacă primim un salariu pentru un anumit timp și pentru anumite rezultate, este o chestiune de dreptate să ne străduim să le atingem. Iar creștinul care încearcă să transforme toate îndatoririle sale în rugăciune și în prilej de a-L iubi pe Dumnezeu și pe ceilalți descoperă, în orice împrejurare, noi posibilități de a sluji, de a se face util.

Pe de altă parte, ar putea părea uneori că a cere respectarea anumitor drepturi pentru sine contravine carității. Totuși, sfântul Josemaría a învățat mereu că una dintre manifestările ale *mentalității laicale* – adică a simțului de implicare și angajare în cauzele bune ale acestei lumi — constă în a cere, cu caritate și respect, ceea ce ni se cuvine. A lupta, de exemplu, pentru o mărire de salariu meritată sau pentru respectarea unui angajament nu înseamnă a nu ști să ierți ori a nu te mulțumi cu ceea ce ai, ci contribuie la consolidarea dreptății în mediul nostru și în societate, spre binele tuturor. „Dacă vom fi drepți, vom fi atenți mai mult la angajamentele noastre profesionale, familiale, sociale... fără ostentație, fără zgomot, ci lucrând cu perseverență și exersându-ne drepturile, care sunt și ele îndatoriri”^[7].

Relațiile de dreptate devin astfel un drum foarte concret pentru a face în fiecare clipă ceea ce este corect, adică ceea ce este drept. A ne întreba zilnic, în rugăciune, care sunt îndatoririle noastre ne ajută să ne orientăm iubirea spre legăturile concrete care alcătuiesc viața noastră. Și lucrătorii din parabolă, indiferent de ora la care au fost angajați și de învoiala făcută cu stăpânul viei, s-au străduit să-și împlinească datoria și să primească răsplata promisă.

„La lăsarea serii, stăpânul viei i-a spus administratorului: «Cheamă-i pe lucrători și dă-le plata, începând cu cei din urmă până la cei dintâi»” (Mt 20,8). Dumnezeu dorește ca toți oamenii să fie mântuiți și vrea, de asemenea, ca toți să ne bucurăm de o viață cât mai demnă pe acest pământ. Aceasta ne îndeamnă să îngrijim cu atenție fiecare dintre îndatoririle noastre, pentru a face lumea mai umană și mai divină. În același timp, știm că dreptatea deplină se va împlini doar la sfârșitul timpurilor și că ea se află în mâinile lui Dumnezeu. „Numai Dumnezeu poate crea dreptatea. Iar credința ne dă această certitudine: El o face”^[8]. Da, „cei din urmă vor fi cei dintâi” (Mt 20,16). Cei care caută „Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui” (Mt 6,33) se pot bucura de dreptatea care vine de la El: „De dragul lui am pierdut toate și le consider gunoi ca să-l câștig pe Cristos și să mă aflu în el, fără a

avea justificarea mea proprie, care [vine] din Lege, ci pe aceea care vine din credința în Cristos, justificarea ce vine de la Dumnezeu, bazată pe credință” (Fil 3,8-9).

[1] Francisc, *Fratelli tutti*, nr. 118.

[2] Cf. Sf. Josemaría, *Scrisoare 4*, nr. 14; *Scrisoare 6*, nr.7.

[3] F. Ocariz, „La herencia espiritual de Mons. Álvaro del Portillo, martie 2014, opusdei.org.

[4] Francisc, *Discursuri*, 25-II-2023.

[5] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 616.

[6] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 733.

[7] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 169.

[8] Benedict XVI, *Spe salvi*, nr. 44.

[Înapoi la conținut](#)

Să dai ce este mai bun din tine

Un poet își imagina cum păsările din ținuturile de coastă, purtate de adierea brizei, zboară amețite de bucuria de a contempla neîncetat spuma mării și frumusețea cerului. Dacă nu avem privilegiul de a trăi la țărmul oceanului, ne putem aminti poate de impresia care ne cuprinde de fiecare dată când revenim acolo în vizită: nu doar din cauza imensității mării, a culorilor ei sau a atmosferei pe care o creează, ci și datorită sunetului ei. De fapt, există astăzi nenumărate înregistrări ale sunetului mării care ne permit, din orice colț al lumii, să avem acces la acest ansamblu de voci — ale apei, ale stâncilor, ale păsărilor, ale nisipului — atât de tonice pentru cel care le ascultă. Sfântul Josemaría își imagina virtuțile asemenea fiecăruia dintre aceste sunete, atât de diferite ca timbru și intensitate, dar care împreună alcătuiesc muzica mării: „Așa cum vuietul oceanului este alcătuit din zgomotul fiecărui val, tot astfel sfințenia apostolatului vostru se compune din virtuțile personale ale fiecăruia dintre voi”^[1].

Perfecțiunea nu înseamnă uniformitate

Sfântul Ieronim scrie că „Isus Cristos nu poruncește lucruri imposibile, ci desăvârșite”^[2]. Am putea obiecta că tocmai ceea ce este desăvârșit ni se pare adesea imposibil. Cine ar îndrăzni să spună despre sine că faptele sale sunt „perfecte”? În plus, mărturia sfinților merge tocmai în sens invers: pe măsură ce se apropie de lumina lui Dumnezeu, devin tot mai conștienți de imperfecțiunile lor. Nedumerirea sporește dacă ne dăm seama că fragmentul evanghelic la care face referire sfântul Ieronim este chiar o poruncă a lui Isus: „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru ceresc este desăvârșit” (Mt 5,48). Ce mister ascund aceste cuvinte?

O primă clarificare necesară ține poate de modul în care înțelegem „perfecțiunea” ca pe ceva insurmontabil în felul său, ceva care nu mai poate fi îmbunătățit. Aplicată conduitei unei persoane, o asemenea idee poate fi atât de îndepărtată de experiența noastră obișnuită încât să ne provoace chiar o anumită respingere. Totuși, sensul cel mai frecvent al acestui cuvânt în Biblie se referă la ceva deplin, împlinit, care dă tot ceea ce poate da. Astfel înțelegem mai bine că invitația lui Cristos de a „fi desăvârșiți” nu este concluzia unei liste de criterii de îndeplinit în toate domeniile vieții, ci încununarea unui discurs despre a-i iubi pe toți — prieteni și dușmani — așa cum îi iubește Dumnezeu (cf. Mt 5,43-48). Sfințenia nu înseamnă a face tot mai multe lucruri sau a atinge standarde impuse de noi înșine. Drumul sfințeniei, așa cum explică sfântul Paul, constă în a colabora cu lucrarea Duhului Sfânt, până când Cristos va prinde chip în noi (cf. Gal 4,19)^[3].

În continuitate cu acest sens al „desăvârșirii”, Catehismul Bisericii vorbește despre virtuțile omenești arătând că ele „îi permit persoanei nu doar să

împlinescă fapte bune, ci să dea tot ce are mai bun din sine”[4]. Așa cum, pentru a se naște sunetul mării, se împletesc toate valurile — mereu diferite unul de altul —, într-o viață sfântă fiecare virtute răsună în armonie cu celelalte: împreună dau formă celei mai bune versiuni a fiecăruia. Și, după cum în lume nu există două persoane identice, nu există nici două moduri identice de a îmbina virtuțile. Pentru a ne face sfinți — adică pentru a ne conduce la El — Dumnezeu se sprijină pe trăsăturile noastre unice, pe care le cunoaște mult mai bine decât noi. Fiecăruia îi revine să pătrundă „misterul proiectului unic și irepetabil pe care Dumnezeu îl are pentru fiecare și care se realizează în cele mai variate contexte și limite”[5]: să facem să devină real, cu harul lui Dumnezeu și cu libertatea noastră, fiul iubit, fiica iubită pe care Domnul a visat-o din veșnicie. De aceea, încă de la început, sfântul Josemaría le spunea celor care se apropiau de Opus Dei: „Trebuie să fiți la fel de diferiți precum sunt sfinții din cer, fiecare cu notele sale personale, cu totul speciale”[6].

Sfințenia este un veșmânt croit pe măsură

Virtuțile nu ne ajută doar să alegem binele în locul răului într-o acțiune concretă; aceasta este mult, dar încă nu este totul. În realitate, stăpânirea de sine pe care o aduc virtuțile, ordonarea forțelor noastre către iubire, ne împinge să alegem ceea ce este mai bun, nu doar ceea ce este acceptabil. Uneori, o înțelegere reductivă a virtuții ne face să o vedem ca pe un compromis între două extreme negative, ca pe o medie geometrică între doi poli de evitat. Astfel, în loc să privim spre vârf, ne preocupăm mai mult să nu cădem în prăpastia din dreapta sau din stânga. Și totuși, Dumnezeu i-a dat fiecăruia propriul său vârf, corespunzător propriului „peisaj geologic” în care își parcurge drumul; iar în acest peisaj trebuie să descoperim atât obstacolele și pericolele care ne pândesc, cât și terenurile unde pașii noștri se sprijină mai sigur.

Comentând etica aristotelică, sfântul Toma explică faptul că „mijlocul pentru noi este ceea ce nu depășește și nu este sub măsura potrivită pentru noi; de aceea, acest mijloc nu este același pentru toți”[7]. El folosește imaginea încălțăminte: fiecare trebuie să-și găsească propria mărime. Aristotel, la rândul său, recurge la imaginea hranei: un atlet și o persoană sedentară nu practică sobrietatea în același mod. Tocmai pentru că nu există un mod unic de a trăi virtuțile, nu este potrivit să elaborăm rețete universale pentru a deveni ordonați, generoși sau umili. În plus, după cum a înțeles și Aristotel, nu devenim virtuțoși doar prin repetarea exterioară a unor acte, ci prin realizarea lor cu dispoziții interioare specifice: „mai întâi, dacă știe ce face; apoi, dacă alege acele acte și le alege pentru ele însele; și, în al treilea rând, dacă le îndeplinește cu fermitate și statornicie”[8]. De aceea, dacă mediul formativ nu ajută persoana să înțeleagă valoarea unei virtuți și să o aleagă liber, din iubire, actele exterioare riscă să fie zadarnice.

Uimită de faptul că, pentru a ne face sfinți, Domnul dorește să se folosească de trăsăturile personale ale fiecăruia, o femeie simplă se ruga astfel: „Fă-ne să ne trăim viața nu ca pe un joc de șah în care totul se calculează, nu ca pe un meci în care totul este dificil, nu ca pe o teoremă care ne frământă mintea, ci ca pe o sărbătoare fără sfârșit în care întâlnirea cu tine se reînnoiește, ca un dans, ca o mișcare în brațele harului tău”[9].

Mușchi supli și flexibili

Unul dintre semnele unei bune condiții fizice este elasticitatea mușchilor. Prin exerciții de întindere și printr-o îngrijire adecvată a articulațiilor, corpul poate ajunge la poziții uneori greu de imaginat. Menținerea acestei supleți musculare ajută la prevenirea problemelor cauzate de posturi incorecte prelungite și reduce riscul accidentărilor. Ceva asemănător se întâmplă și cu virtuțile în viața spirituală. De aceea, sfântul Josemaría spunea adesea că „sfințenia are flexibilitatea mușchilor bine antrenați”[10]. În acest sens, explica el, după cum uneori iubirea lui Dumnezeu ne va îndemna să ne străduim să facem ceea ce ne este greu, alteori ne va conduce să alegem ceea ce este mai comod și să-I mulțumim pentru aceasta.

Nu este întâmplător faptul că termenul „virtute” provine din latinescul *virtus*, care înseamnă putere sau forță — asemenea mușchilor. În măsura în care s-au înrădăcinat în noi, virtuțile nu doar că ne permit să săvârșim faptele bune cu bucurie și ușurință, ci ne conferă și flexibilitatea de a adopta direcția pe care o cere fiecare împrejurare. Este adevărat că virtuțile ne conduc să facem lucrurile într-un mod ordonat; dar, mai profund, ele ne ajută să fim noi înșine persoaneordonate, chiar dacă uneori acest lucru nu este evident din exterior sau nu se concretizează într-o formă anume.

Se povestește că sfântul Carol Borromeu, pe când era un tânăr episcop, avea reputația de a fi foarte auster: se hrănea doar cu pâine și apă, în cantitățile strict necesare. Totuși, dacă acest lucru facilita relația cu anumite persoane, nu ezita să bea vin ori de câte ori era potrivit[11]. „Dacă am acționa altfel — adăuga fondatorul Opus Dei — am risca să devenim rigizi, fără viață, asemenea unei păpuși de cârpă”[12]. Or, tocmai una dintre trăsăturile cele mai izbitoare ale unei păpuși de cârpă este că nu poate înceta să zâmbească. Tuturor ne place să fim înconjurați de oameni veseli, dar pentru că sunt astfel în mod liber, la momentul potrivit și cu măsura potrivită — nu pentru că au adoptat mecanic un anumit comportament.

Sfântul Francisc de Sales, la începutul corespondenței sale cu cea care avea să devină sfânta Ioana de Chantal, o avertiza asupra riscului unei lipse de libertate interioară în care ar fi putut aluneca chiar prin dorințele sale de viață creștină. „Întrerupeți un suflet atașat exercițiului meditației și îl veți vedea ieșind mâhnit, neliniștit și tulburat. Un suflet cu adevărat liber va ieși cu chip liniștit și inimă binevoitoare față de cel care l-a deranjat; căci una și aceeași este slujirea lui Dumnezeu — fie meditând, fie îndurându-l pe aproapele; amândouă sunt voința lui Dumnezeu, însă în acel moment este necesar să-l îndurăm pe aproapele”[13].

„Fiți curajoși!”, îi încuraja Papa Francisc pe un grup de tineri polonezi. „Lumea are nevoie de libertatea voastră interioară, de privirea voastră plină de încredere în viitor, de setea voastră de adevăr, de bunătate și de frumusețe”[14]. Forța și flexibilitatea pe care ni le dau virtuțile sunt asemenea vuietului oceanului, care ne dezvăluie mereu noutatea și frumusețea sa; ele exprimă, totodată, docilitatea noastră față de Duhul Sfânt, pentru ca Cristos să se formeze în sufletele noastre într-un mod unic în istorie. Nu este întâmplător locul în care Catehismul vorbește despre virtuți tocmai în capitolul dedicat „vocației omului”[15]: pentru că suntem chemați să trăim viața divină, încrezători că Dumnezeu susține lupta noastră. cu privirea spre orizont, asemenea păsărilor de pe țârm,.

-
- [1] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 960.
- [2] Citat în *Catena Aurea*, comentariu din Mt 5, 43-48.
- [3] Mons. Fernando Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 28 oct. 2020, nr. 6.
- [4] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1803.
- [5] Papa Francisc, Exh. ap. *Gaudete et exsultate*, nr. 170.
- [6] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 947.
- [7] Sfântul Toma din Aquino, *Comentariul la Etica Nicomahică*, cartea II, lecția VI.
- [8] Aristotel, *Etica Nicomahică*, 1105a-1105b.
- [9] Slujitoarea lui Dumnezeu Madeleine Delbrêl, *Dansul ascultării*.
- [10] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 156, citat de Mons. Fernando Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 28 oct. 2020, nr. 6.
- [11] Cf. Sfântul Francisc de Sales, *Scrisoarea baroanei de Chantal*, 14 oct. 1604.
- [12] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 156.
- [13] Sfântul Francisc de Sales, *Scrisoare baroanei de Chantal*, 14 oct. 1604.
- [14] Papa Francisc, *Mesaj*, 15 august 2018.
- [15] *Catehismul Bisericii Catolice*, Partea a treia, Prima secțiune.

[Înapoi la conținut](#)

© Biroul de presă Opus Dei, 2026

www.opusdei.org